

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK
HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Samiye FADİLOĞLULARI**

**Lefkoşa
Şubat, 2004**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK
HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Samiye FADİLOĞLULARI**

**Tez Danışmanı
Doç.Dr.Aydın ANKAY**

**Lefkoşa
Şubat, 2004**

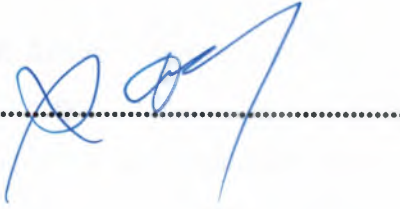
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Samiye Fadıloğlularına ait “Ortaöğretimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinden Beklentiler” adlı çalışma jürimiz tarafından Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Halil Aytekin

.....

**(Üye) : Doç. Aydın Ankay
(Tez Danışmanı)**

.....

(Üye) : Dr. Nazan Çomunoğlu

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.....// 2004

Doç. Halil Aytekin

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Haydarpaşa Ticaret Lisesinde ve Yakın Doğu Kolejinde okuyan öğrencilerin, bu okuldaki öğretmen ve idarecilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentileri ve bu beklentilerin okullara, sınıflarına, cinsiyetlere, görevlere ve görev sürelerine göre dağılımı incelenmiştir.

Bu araştırma ile amacımız, teknoloji toplumlarında katlanarak artan bireysel yalnızlığın, monotonluğun, aile bireylerinin birbirinden uzaklaşmasının yarattığı boşluğu doldurmak için bir yardım eli bekleyen bireylerin okul rehberlik hizmetlerinden hangilerine daha çok ihtiyaç duyduklarını tespit etmektir.

İhtiyaçlara karşılık verebilen bir rehberlik hizmeti, bireye etkin bir şekilde yardım edebilecektir. Sağlıklı ruh haliyle yetişen bireyler iyi bir insan, eş, anne-baba, öğretmen kısacası kendine ve karşısındakine hakkettiği saygıyı verebilecektir. Sağlıklı bir toplum sağlıklı bireylerden oluşur. Sağlıklı bireylerin yetişmesi için okul rehberlik hizmetlerine büyük görev düşmektedir.

Bu alanda ülkemizde yeterli çalışmanın olmaması bizim araştırmamız için bir dezavantaj sayılabilir. Fakat biz ^{bu} çalışmada mümkün olan en yeni kaynaklardan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anket Merkezinden yararlanarak ve çok sayıda öğrenci, öğretmen ve idarecinin görüşlerine baş vurarak anketin ve çalışmamızın bilimselliğini arttırmaya çalıştık.

Bu araştırma verileri ışığında umuyoruz ki okullarımızda eğitim ve öğretimi olumsuz ve olumlu yönde etkileyen faktörler daha iyi ele alınarak rehberlik hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanılır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde yardımlarını esirgemeyen danışmanım Ass. Prof. Dr. Aydın Anka'y'a, yüksek lisans yaptığım süre içinde beni sürekli motive eden, yardımlarını esirgemeyen aileme ve araştırmayı gerçekleştirmeme katkıları olan öğrencilere ve tüm öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
SUMMARY.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
PROBLEM.....	1
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
ALT PROBLEMLER.....	2
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
SAYILTILAR.....	3
SINIRLILIKLAR.....	4
TANIMLAR	4
KISALTMALAR.....	6

BÖLÜM II

ÇALIŞMANIN KURAMSAL TEMELERİ VE BU ALANDA YAPILAN

ARAŞTIRMALAR.....	7
1. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK.....	7
1.1. Rehberliğin Tanımı ve Önemi.....	7
2. EĞİTİM – ÖĞRETİM VE REHBERLİK.....	8
2.1.Eğitim Tanımı.....	8
2.2.Eğitimin Amaçları.....	9
2.3.Eğitim İle Rehberlik Arasındaki Farklar.....	9
3. REHBERLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	10
3.1. A.B.D.’deki Gelişmeler.....	10
3.2. Avrupa’daki Gelişmeler.....	11
3.3. Türkiye’deki Gelişmeler.....	11
3.4. K.K.T.C.’deki Gelişmeler.....	12
4. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNİN TEMEL İLKELERİ...14	

5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ.....	16
5.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	17
5.1.1. Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Uyulması Gereken İlkeler.....	17
5.1.2. Psikolojik Danışma Uygulamalarının Kapsadığı Alanlar.....	18
5.1.3. Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	19
5.1.4. Psikolojik Danışma Hizmetleri Verilirken Uyulması Gereken Etik Kurallar.....	19
5.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri	20
5.2.1. Bireyi Tanıma Servisinin Amaçları.....	21
5.2.2. Bireyi Tanıma İlgili Temel Anlayışlar.....	21
5.2.3. Bireyi Tanımda Gerekli Bilgiler.....	22
5.2.4. Bireyi Tanımda Kullanılan Özel Teknikler.....	23
5.3. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti.....	25
5.3.1. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetinin Sağladığı Bilgiler.....	26
5.3.2. Eğitsel Bilgi.....	26
5.3.3. Meslekler Hakkında Bilgi.....	27
5.3.4. Kişisel-Sosyal Bilgi.....	28
5.4. Yerleştirme Hizmeti.....	29
5.4.1. Yerleştirme Hizmetleri ile Gerçekleştirilmek İstenen Amaçlar.....	29
5.4.2. Yerleştirme Hizmetlerinin Çeşitleri.....	30
5.5. İzleme Hizmetleri.....	30
5.5.1. İzleme Hizmetlerinin Yararları.....	31
5.6. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri.....	31
5.6.1. Alıştırma-Oryantasyon Servisinin Görevleri.....	32
5.6.2. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetlerinin Kapsadığı Alanlar.....	32
5.7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri.....	33
5.7.1. Okul Müşavirlik Hizmetlerinin Kapsamı.....	33
5.8. Araştırma-Değerlendirme Hizmeti.....	34
5.8.1. Araştırma-Değerlendirme Hizmetinin Görevleri.....	35
5.9. Çevre ve Velilerle İlişkiler.....	35
5.9.1. Bu Alanda Verilen Hizmetler.....	36
6. Bu Alanda Yapılan Çalışmalar.....	37
6.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	37
6.2.K.K.T.C.’de Yapılan Çalışmalar.....	51

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	53
Araştırmanın Modeli.....	53
Araştırmanın Evreni.....	53
Araştırmanın Örneklemi.....	55
Verilerin Toplanması.....	55
Verilerin Analizi ve Yorumu.....	56

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	57
---------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
ÖNERİLER.....	114
KAYNAKÇA.....	116
EKLER.....	118

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1	2002-2003 Öğretim Yılında Anket Uygulaması Yapılan Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenciler ile Bu Okullarda Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Okullara Göre Dağılımı	54
Tablo 2	Örnekleme Oluşturan Okullardaki Öğrenci, Öğretmen ve İdarecilerin Okullara Göre Dağılımı	55
Tablo 3	Öğrencilerin Okullarına Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	60
Tablo 3a	Öğrencilerin Okudukları Okullara Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	61
Tablo 4	Öğrencilerin Sınıflarına Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	67
Tablo 4a	Öğrencilerin Sınıflarına Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	68
Tablo 5	Öğrencilerin Okullarındaki Rehberlik Servislerini Kullanıp Kullanmamalarına Göre Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	74
Tablo 5a	Öğrencilerin Okullarındaki Rehberlik Servislerini Kullanıp Kullanmamalarına Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	75
Tablo 6	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	81
Tablo 6a	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	81
Tablo 7	Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	91

Tablo 7a	Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	91
Tablo 8	Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	98
Tablo 8a	Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	99

ÖZET

Bu araştırmada, Lefkoşada , H.T.L. ve Y.D.K. ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ile bu okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ve beklentileri ortaya konmuş ve beklentilerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, H.T.L. ve Y.D.K. okullarındaki lise iki ve lise üç öğrencileri ile yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini bu okullardaki 218 öğrenci, 10 yönetici ve 96 öğretmen oluşturmuştur.

Grupların ortaöğretim okullarındaki P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklentilerini belirlemek amacıyla “P.D.R. Hizmetlerinden Beklentiler Anketi” kullanılmıştır. Bu anket hem öğrencilere, hem yöneticilere ve öğretmenlere ayrı ayrı uygulanmıştır. Ayrıca öğrenciler ve eğitimciler için “Kişisel Bilgi Formu “ da uygulanmıştır. Bilgi toplama aracı, rehberlik hizmetlerine ilişkin her türlü faaliyeti içeren 60 maddeden oluşmuştur. Her maddeye öğrenciler ve eğitimciler “çok ihtiyaç var”, “biraz ihtiyaç var” ve “hiç ihtiyaç yok” seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermişlerdir.

İstatistiksel işlemler olarak anova testi, t-testi ve betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırmanın Öğrencilerle İlgili Bulguları:

1. Lise türlerine göre öğrencilerin rehberlik servislerinden beklenti puanları farklıdır. Bu farklılık birçok maddede istatistiksel olarak anlamlıdır.
2. Öğrenim gördükleri sınıflara göre lise 2.sınıf ve lise 3.sınıf öğrencilerinin hemen hemen aynı beklenti düzeyine sahip oldukları görülmüştür.
3. Okulda rehberlik servisinin öğrenciler tarafından kullanılıp, kullanılmamasına göre beklentileri birbirinden farklıdır. Bu fark bazı maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır.
4. Cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri birbirinden oldukça farklıdır.

Araştırmacının Eğitimcilerle İlgili Bulguları :

1. Eğitimcilerin okuldaki görevlerine göre rehberlik servisinden beklentilerine ilişkin puanlar birbirinden oldukça farklıdır.
2. Kıdem değişkenine göre rehberlik servisinden beklenti puanları birbirinden farklıdır.

SUMMARY

This research is based on the expectations of students, administrators and teachers of secondary schools in Nicosia H.T.L. and Y.D.K. from their P.D.R. and also of their evaluation of such a service. It was also investigated to find out if certain factors influenced their expectations.

The students were all second and third year lycee students. The research involved 218 students, 96 teachers and 10 administrators.

A questionnaire titled "Expectations from P.D.R. services Enquiry" was used. For all those involved, an initial personal information form was also completed. In the main form there were 60 items to be answered. The students and the educators answered the form by marking one of the "a lot of need", "a little need" and "no need" choices.

Anova test, t-test and descriptive analysis is used as statistical operations.

The Findings Of The Research Concerning Students:

1. Expectations showed a statistically viable difference in many items depending upon the type of lycee.
2. There is no significant differences according to classes.
3. According to whether the service is used or not in their schools, there is a difference between the students expectations from the guidance service. This difference is significant in many items statistically.
4. According to their sexes, the students expactations from the guidance service have a significant difference.

The Researcher's Findings Concerning Educators

1. According to educators' duties in schools, there is a very significant difference between their expectation induding points from the guidance service.
2. According to their seniority , there is a difference between the expectation induding points from the guidance service.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan problem, araştırmanın önemi, amacı, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırma içerisinde kullanılan tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

PROBLEM

Çağımızda yaşanan hızlı değişime ayak uydurmaya çalışan okullarımızda , değişen öğrenci, öğrenciye ayak uyduramayan bir eğitim sistemi ve bu ikisi ortasında bocalayan öğretmenler göze çarpmaktadır.

Yukarda bahsettiğimiz problem gelişmiş ve çağdaş toplumlarda eğitim sisteminde eğitim sürecini daha etkili hale getirmek için Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık çalışmalarının öneminin kavranılmasına ve bu hizmetlerden öğrenci, öğretmen ve velilerin ihtiyaç duyulduğunda yararlanmalarına yol açmıştır.

Çağdaş toplumlar Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerinden sadece eğitim alanında değil diğer kurumlarda da bu hizmetleri kullanarak birçok problemin üstesinden gelmekte veya problemlerin ortaya çıkmasını engellemeyi hedeflemektedirler.

Eğitim sisteminin temelini insan olmasından dolayı, sağlıklı bir etkileşim ve iletişim sağlanması eğitim kurumlarında gittikçe önem kazanmaktadır.

Bizim eğitim sistemimizde son yıllarda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerine verilen önem belirgin bir şekilde artmıştır.

Rehberlik servislerinin ve rehberlik yapan uzmanların daha etkili bir şekilde hizmet verebilmeleri, öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi, kısacası yararlı bir kurum haline getirilmesi problemi oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu bağlamda
Bu araştırmanın genel amacı, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinden idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentilerini tespit etmektir. Böylece okullarda uygulanan rehberlik hizmetlerinden hangisi ya da hangilerine öncelikle daha çok ihtiyaç olduğu belirlenecek ve bu alanlarda rehberlik hizmetlerine daha çok önem verilecektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır: *Amacı?*

ALT PROBLEMLER

1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentileri nelerdir? Bu beklentiler öğrenci ve eğitimcilere göre değişmekte midir?
2. Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık servisinden beklentiler değişik okullarda okuyan öğrencilere göre değişmekte midir?
3. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden beklentiler öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre değişmekte midir?
4. Öğrenciler Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık servisinden yeterince yararlanabiliyor mu? Yararlananların ve yararlanamayanların dağılımı ne şekildedir? Bunların, rehberlik servisinden beklentileri nelerdir?
5. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
6. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler eğitimcilerin mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
7. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler eğitimcilerin görev sürelerine göre değişmekte midir?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar yetersizdir ve gereken önem verilmemektedir.

Bu araştırmanın, ülkemizin geleceğinde rol oynayacak olan gençlerin ve bunların eğitim-öğretiminden sorumlu olan idareci ve öğretmenlerin başarısında, veriminde, performansında yapılacak iyileştirmelerle ve bu konuda ileride yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmamız Rehberlik Servislerinin daha iyi çalışmasına, meslek başarısının artmasına ve çalışma şartlarının iyileştirilmesinde de önemli rol oynayacaktır. Bireylerin duygusal, psikolojik ve sosyal yönden rahatlama ve mutlu bir hayat sürmeleri açısından önemli bir katkısı olacaktır.

SAYILTIKLAR

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde şu varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Bu araştırmaya konu olarak katılacak olan idareci, öğretmen ve öğrencilerin, ölçme aracına verdikleri cevapların doğru ve güvenilir olacağı varsayılmıştır.
2. Araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak amacı ile taranan kaynakların güvenilir ve geçerli bilgiler vereceği varsayılmıştır.
3. Ankete katılanların hiçbir etki ve sıkıntı içinde olmadan gerçek düşüncelerini yansıtacağı varsayılmıştır.
4. Seçilen örneklemin evreni temsil kabiliyetine sahip olduğu varsayılmıştır.
5. Bilgi toplama aracının geçerliliğini tespit etmek için başvurulmuş uzman görüşlerinin yeterli olduğu ve anketteki her maddenin istenen bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmıştır.
6. Yapılan istatistiksel işlemlerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
7. Çalışma evreninin araştırma için yeterli olduğu varsayılmıştır.
8. Araştırmada kullanılan “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Anketi”nin yeterli olduğu varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler anketi ile sınırlıdır.
2. Yapılacak araştırma, araştırmacının yüksek öğretim bilgisi ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma Lefkoşadaki H.T.L. ve Y.D.K. okullarına uygulanan anket ile sınırlıdır.
4. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda ele alınan insan faktöründen kaynaklanan sınırlılıklar bu araştırma için de söz konusudur.
5. Veriler, ölçekte bulunan soru boyutlarına göre alındığından araştırma bu yönden sınırlıdır.
6. Yakındoğu Üniversitesinin tez çalışmaları için belirlediği süre ile sınırlıdır.
7. Araştırma ankete katılan 218 öğrenci, 10 idareci ve 96 öğretmen ile sınırlıdır.

TANIMLAR VE KISALTMALAR

Rehberlik : Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri (tercihleri), yorumları, planları yapmasına ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel (uzmansal) yardımdır (Tan,1992,s18).

Eğitim :Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. (Ertürk,1984,s12).

Öğretim :Öğrenmenin gerçekleşmesi ve fertte istenilen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. (Varış,1981,s12).

Kişilik : Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı, yapılaşmış ilişki biçimidir (Cüceoğlu,2000,s404).

Branş öğretmeni :Orta öğrenim öncesi kurumlarda sadece branşı ile ilgili dersleri ve yönetimle ilgili işlerde görevlendirilmiş öğretmen ya da yönetici sıfatı kazanmış Milli Eğitim Bakanlığı Elemanı. Örneğin, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji öğretmeni gibi.

İş (Meslek): Belli bir eğitimle kazanılan, kuralları toplumca belirlenmiş ve kazanç elde etmek için yürütülen sistemli faaliyetler bütünüdür.

Gereksinim (İhtiyaç) : Organizmanın Fizyolojik-Psikolojik ve Sosyal yönlerden ihtiyaç duyduğu giderilmemiş eksikliğidir.

Güdü (Motive) : Bireyi, bir amaca ulaşmak için davranmaya iten, eyleme geçiren, etkinleştiren, yönelten bir iç güçtür (Başaran,1989,s145).

İlgi ve Yetenek : İlgi, bir nesne ya da bir faaliyete karşı kısıtlayıcı koşullara karşın oldukça sürekli bir bağlanma durumudur. Örneğin müziğe, sanata ya da sporun herhangi bir dalına ilgi duymak.

Yetenek, eğitim yolu ile bilgi ve beceri kazanma gücünün karakteristik belirtisi sayılan özellikler bütünüdür.

Benlik Tasarımı : Bireyin kendini nasıl gördüğü yani kendi hakkındaki duygu, düşünce ve değerlendirmeleridir.

Geçerlik ve Güvenirlik :Geçerlik, bir testin geçerliği, ölçmeyi hedef aldığı özelliği ne ölçüde ölçtüğünü ifade eder.

Güvenirlik, bir testin ölçmeyi hedef aldığı özelliği ne ölçüde doğru ölçtüğünü gösterir.(Kuzgun,2000,s33-40)

Empati :Bir kimsenin, karşısındaki kişinin belli bir durumda ne düşündüğünü ve ne hissettiğini anlama gücü olarak ifade edilir.Sosyal duyarlılık, sosyal algı (Ünal, 1972,s5).

Tutum : Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.

Kalıtım : İnsanın ana-babasından döllenmeyle birlikte aldığı gizli güçtür.

Gelişim : İnsanın tüm yönleriyle belli bir oluşum içinde olduğunu anlatan bir kavramdır.

Büyüme : İnsanın biyolojik yönden gelişimidir. Örneğin boyunun uzaması.

Olgunlaşma : İnsanın bir gelişim görevini yapabilecek düzeye gelmesidir (Kağıtçıbaşı, 1996 s80-84)

Önyargı : İnsanın başka insana ya da topluma karşı koşullanmış duygusal tutumudur.

Bencillik (Egoism) : Bir insanı, toplumun, örgütün ya da başkalarının yararını düşünmeden, kimi kez onlara zarar da vererek, davranışlarını yalnız kendi gereksinimlerini giderecek, kendine yarar, çıkar sağlayacak biçimde yönlendirmesidir.

Uzmanlaşma : Bir iş görenin görevini oluşturan eylemleri ve işlemleri, elveren en kısa sürede, nitelikçe en yüksek derecede yapmasıdır.

İşten doyum : Bir iş görenin işini yada iş yaşamını değerlendirmesi sonucunda duyduğu haz ya da ulaştığı olumlu duygusal durumdur.

Gizilgüç : Bireyin doğuştan getirdiği, fakat çevre koşulları ya da engelleri nedeniyle ortaya çıkamayan zihinsel güçlerdir.

Bireysel farklılık (ferdi farklar) : Bireyler arasında yetenek, ilgi, erek ve gereksinimler yönünden görülen farklılıklardır.

Gelişimsel Rehberlik : Okuldaki eğitim sürecinin öğrenciler için bireyselleştirilmesini ve insancıl kılınmasını sağlayan örgütlenmiş çabalar, işlemlerdir.

İçgörü (insight) : Belirli bir nesne ya da durumun önem,anlam ve biçiminin yada kullanılışının anlaşılır duruma gelmesidir.

Özel Eğitim : Genel eğitim önlemleri ve olağan öğretim programları ile eğitilemeyen kimseler için düzenlenen eğitim.

Uzman : Bir bilim dalında, belli bir teknik alanda yoğun bir öğrenim görerek ya da türlü uygulamalara katılarak yüksek derecede yeterli kazanmış olan kimse (mütehassıs).

Okul Öncesi Eğitim : Çocuğun doğumdan zorunlu okul yaşına kadar yapılan eğitimidir.

İlköğretim : 6-11 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsayan, kız-erkek bütün vatandaşlara zorunlu ve devlet okullarında parasız olan bir eğitimidir.

Ortaöğretim : İlköğretime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Yükseköğretim : Ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılık eğitimi kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür.

Özel Eğitimde Rehberlik : Rehberlik eğitiminde yönetim ve öğretimle birlikte dengeyi sağlayan bir hizmet olarak görülmektedir. (Yahya Özsoy ve Diğerleri,1989,s.225-230).

KISALTMALAR

a.g.e : Adı geçen eser

Ön.ver : Önceden verildi

S : Sayfa

Üni. : Üniversite

Fak. : Fakülte

Bil. : Bilim

% : Yüzde

P. : Önem Seviyesi

Df : Serbestlik Derecesi

F. : Varyans

PDR. : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

s.d : Standart Deviasyon (standart sapma)

Y.D.K.: Yakın Doğu Koleji

H.T.L. : Haydarpaşa Ticaret Lisesi

L.T.L. : Lefkoşa Türk Lisesi

L.T.K.L.: Lefkoşa Türk Kız Lisesi

BÖLÜM II

ÇALIŞMANIN KURAMSAL TEMELLERİ VE BU ALANDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmanın kuramsal temelleri ve bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

1.REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

1.1 Rehberliğin Tanımı ve Önemi

Yeni bir bilim dalı olan Rehberlik ve Psikolojik Danışma kavramsal açıdan günümüze gelene kadar birçok değişmelere ve düzeltmelere uğramıştır.

Rehberliğin ilk faaliyet yerinin okullar olması ve okullardaki rehberlik çalışmalarının programlı, sistemli olmaları uzun zaman rehberliğin “ öğrencilere yeteneklerine uygun iş bulma “ anlamını taşımasına sebep olmuştur.

Günümüzde ise rehberlik bireyin sadece iş bulmasına değil tüm yaşam alanlarında kendini gerçekleştirmesini hedef tutar. Kendini gerçekleştirme kavramı son yıllarda tüm rehberlik hizmetlerinin benimsediği bir kavramdır. Bu kavramı daha iyi açıklayabilmek için kendini gerçekleştirmekte olan bireyin taşıdığı özellikler özetlenebilir.

Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi, hem de başkaları hakkında iyi görüşlere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar; onları benimser ve geliştirir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey zamanını iyi kullanır; geçmişten daha çok geleceğe dönüktür; yaratıcıdır. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder, duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz. Kendini gerçekleştirmekte olan birey değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır. Kendini, değişmekte olan bu gerçek dünyanın yine değişmekte olan bir parçası gibi görür,v.b. (Kepçeoğlu, 2001, s. 15)

Buna göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık için bir tanım yapmak gerekirse bireye kendini ve çevresini tanımasında ve doğru kararlar alarak kendini gerçekleştirmesi için yapılan profesyonel bir yardımdır denilebilir.

Yani kısacası tüm rehberlik hizmetleri gibi okullardaki rehberlik hizmetlerinin amacı da öğrencilere bir yol gösterip o yolu izlemelerini istemek değil, kendini gerçekleştirmelerine olanak sağlayarak, çeşitli yolların iyi ve kötü yönlerini tartışıp, kendine uygun olanını seçebilmesine yardımcı olmaktır.

2.EĞİTİM-ÖĞRETİM VE REHBERLİK

2.1.Eğitimin Tanımı

İnsanlık tarihine baktığımızda temel kurumlardan birinin de eğitim olduğunu görürüz. Bu yönüyle eğitim için yapılan birçok tanımın olacağı şüphe götürmez, bunlardan birkaçı aşağıda sıralanmıştır.

“ Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişikliği meydana getirme sürecidir.” (Güven, 1986, s 1-2)

“Eğitim en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.” (Erden ve Fidan, 1993, s.16.)

“Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”(Ertürk, 1972, s.12)

Eğitimin tanımı üzerine yapılan bu açıklamalardan sonra eğitimin bir süreç olduğunu, bireyde istenen yönde bir davranış değişikliğinin amaçlandığını ve bu süreçte bireyin kendi yaşantılarının esas alındığını söyleyebiliriz.

Eğitim süreklidir. Bireyler birbirleri ile kültür alışverişini doğumdan ölene kadar sürdürürler ve bu durum sosyal hayatın sürekliliğini sağlar. Bu özelliği ile eğitim toplumun bütünlüğünü koruyan, hem bireysel farklılıkların dikkate alınıp geliştirildiği, hem de hem de toplumsal çıkarların gözetildiği önemli bir faktördür.

2.2. Eğitimin amaçları

Eğitimin bir tanımında insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olduğunu söyledik, bu süreçte eğitimin bireysel bazda amaçlarını insanın bedeni, akli ve ruhi gelişimini sağlamak, akılcı düşünmeyi öğretmek, problem çözme gücünü arttırmak, daha iyi bir hayat yaşayabilmesi için gerekli becerileri kazandırmak olarak sıralayabiliriz.

Eğitimin topluma yönelik amaçları da vardır. Bu amaçların bazıları toplumun sürekliliğini sağlamak, kültürünü zenginleştirmek, ekonomik verimliliği arttırmak, yeni nesillerde istenmeyen davranışları değiştirmek olarak sıralayabiliriz.

2.3. Eğitim ve Rehberlik arasındaki farklar

Çağımızda eğitimin amacı bireyler arasındaki farkları göze alarak öğretimi bireylerin gereksinimlerine uyarlamaktır. (Kuzgun 2000, s.8)

Kalabalık okullarda öğretmenlerin öğretim yaparken bireysel farklılıkları dikkate alması oldukça zor görünmektedir. Rehberlik burada öğretimden ayrılır. Öğretim bir guruba yapılır, rehberlik ise bireysel bir yardımdır. Bazı durumlarda rehberlikte küçük grup çalışmaları da yapılabilir. Fakat psikolojik danışma hizmetlerinde bireysel çalışmalar oldukça önemlidir.

Rehberlik özellikle psikolojik danışma hizmetleri açısından bakıldığında zorunlu değildir. Fakat öğretim zorunludur. Rehberlikte eğer sınıfta bir meslek tanıtılıyorsa zorunluluktan bahsedilebilir.

Öğretimde müfredata dayalı davranışların ne ölçüde değiştiği yapılan sınavlarla değerlendirilir, oysa rehberlikte bu açıdan değerlendirme yapmak söz konusu değildir.

Öğretimdeki konuların çoğu birey dışında olup biten olaylarla, dış dünyayla ilgilidir. Rehberlik ise bireyin iç dünyasına, duygusal yaşamına yönelmiş bir hizmettir.

Eğitimin amacı, problem çözme gücünü geliştirmektir. Öğretim bunu nesnel olgular üzerine düşündürerek, rehberlik ise öznel düşündürerek gerçekleştirir. (Kuzgun, 2000, s.9)

Sıralanan farklılıklar yanında rehberlikle eğitim iç içedir. Hem eğitim hem de rehberlik bireyin kendini gerçekleştirmesini amaç edinmiştir.

Günümüzde rehberlik sözcüğünün yanında mutlaka psikolojik danışma da bulunmaktadır. Yapılan tüm rehberlik hizmetlerinde duygusallığın, bireyselliğin, başarıyı çok artırdığı, amaca ulaşmayı kolaylaştırdığı görülmüştür.

Bugün psikolojik olmayan hizmetlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden bile sayılmayacağını ileri sürenler bile vardır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin mutlaka psikolojik yardım süreciyle ele alınıp sunulmasının gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır. (Kepçeoğlu 2001, s.128)

3. REHBERLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ

Rehberliğin dünyadaki gelişimini A.B.D’de, Avrupa ülkelerinde, Türkiye’de ve K.K.T.C.’de olmak üzere dört farklı bölümde özetlenmiştir.

3.1. A.B.D.’deki Gelişmeler

Rehberlik Amerikan toplumunda ortaya çıkmış, gelişmiş ve uygulamalı bir bilim dalı olmuştur. Bu hareketin Amerika’da ortaya çıkması tesadüfen olmamıştır. Bu toplumun insana büyük değer vermesinde kaynaklanan bir gelişmedir.

İlk olarak okullarda mesleki rehberlik olarak başlayan Rehberlik hizmetinin ürünü olarak Psikolojik danışma doğmuştur. Amerika’da bir okula ilk defa danışman atanması 1898 yılında olmuştur. Psikolojik danışma 20.yy’ın başlarında suçlu çocukların psikolojik problemleriyle ilgilenerek okulların dışına çıkmış ve 1910 yılında ilk Ulusal Rehberlik toplantısı yapılmıştır. Üniversitelerde Rehberlik dersinin verildiği ilk yıl 1911’dir. Bu tarihten sonra hızlı bir gelişmeyle birçok alana psikolojik danışma yayılmıştır.

Danışma faaliyetlerinin sistematik bir yardım mesleği olarak gelişmesinde 2. Dünya Savaşı önemli rol oynamıştır. Savaş sırasında artan davranış bozukluklarının, nevrozların tedavisinde, savaş katılacak olan askerlerin savaş ortamına hazırlanmalarında ve en önemlisi

savaş sonrasında askerlerin tekrar sivil hayata uymalarında, bir iş sahibi olup kendilerine güvenip saygı duymalarında danışmanların önemli ve etkili rolleri olmuştur.

Amerikan Psikoloji Cemiyeti Psikolojik Danışma Bölümünü 1953 yılında açmış ve Psikolojik danışma bir bilim disiplini olarak ortaya çıkmıştır.

3.2. Avrupa Ülkelerindeki Gelişmeler

Amerika ile kıyaslarsak Avrupa'daki Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin gelişiminin oldukça geç kaldığını söyleyebiliriz.

Rehberlikte etken olan bilimler; özellikle Psikolojik ölçme ve değerlendirme ile bireysel ayrılıklar psikolojisi, önce Avrupa ülkelerinde gelişmeye başladı. Buna karşın rehberlik, bu ülkelerdeki okullara çok sonra girebildi. Buna neden olarak bu ülkelerdeki eğitim felsefeleri ile eğitim uygulamalarına egemen olan ve gelişmeyi etkileyen geleneksel tutum gösterilmektedir.

1960'lardan sonra ki süre içinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinde bir gelişme olmakla beraber bu gelişme en fazla gelişen alanlarda bile talepleri karşılamaya yetmemektedir. Ayrıca sunulan hizmetlerin kalitesi bakımından da bazı sorunlar vardır.(Nelson-Jones,1982,s.192)

3.3. Türkiye'deki gelişmeler

Türkiye'ye Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin girmesi 2. Dünya savaşından sonra Amerika ile Türkiye arasında başlayan politik, ekonomik ve kültürel ilişkilerin etkisi ile olmuştur. Bu yıllarda Amerika'da eğitim gören birçok Türkiyeli genç Türkiye'ye dönmüş ve bir rehberlik hareketinin eğitim kurumlarında ele alınmasına yol açmıştır.

İlk olarak 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün pedagoji bölümünde programa bir rehberlik dersi konmuştur. 1962 yılında O.D.T.Ü. Sosyal Bilimler Bölümü'nün Psikoloji programına Psikolojik danışma dersi konmuştur. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü oluşturulmuştur.

Yüksek Öğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1982 yılından sonra Rehberlik ve Psikolojik Danışma eğitiminin hızla yayıldığı görülmektedir.(Kuzgun,2000,s.24)

Türkiye’de 1972 yılında Yükseköğretimde Rehberliği Geliştirme ve Rehber Yetiştirme (YÖRET) vakfı kurulmuştur. 1989 yılında Psikolojik Danışma ve Rehberlik adı ile bir dernek kurulmuştur.

3.4. K.K.T.C.’deki Rehberlik Gelişimi

Türkiye’de Psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitimi veren üniversitelerden mezun olup gelen öğretmenlerin artmasıyla 1975-76 ders yılında TMK ortaokul kısmında ve 1976-77 ders yılında LTL ve LTKL okullarında Rehberlik dersi verilmeye başlanmıştır(LTL yıl sonu dergisi, Hüseyin Vasfi Rehber öğretmen).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında(1972-1977) ilke ve politikalar kısmında eğitim sisteminin kişiye çevresini tanıma, yorumlama ve geliştirme yeteneklerini kazandırma, sorunlar bölümünde ise, temel eğitimde uygulamalı rehberlik hizmetlerinin yetersiz olmasının ve bu kademedeki etkinlikleri olumsuz yönde etkilediğinden bahsedilmektedir (II:Milli Eğitim Şurası Ek Dökümanı:1,1991:21-22).

1985 yılında çıkarılan ve zaman zaman birtakım değişiklikler yapılarak, bugün de yürürlükte olan Öğretmenler Yasasında Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak ve zihnen, ruhen ve bedenen gelişmelerini sağlamak, ilkokul öğretmenlerinin görevleri arasında sayılmıştır. Aynı yasanın orta, mesleki ve teknik öğretim okulu öğretmenlerine ilişkin kurallar bölümünde rehber öğretmenlerle ilgili bir madde bulunmakta ve bu maddede rehber öğretmenlerin rehberlik görevlerine ek olarak en çok 10 saat ders yapmaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak rehber öğretmenlerin görevleri belirtilmemiştir.

1986 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Yasasında, Uygulama Genel Esasları başlığı altında yer alan Okul Rehberliği ve Psikolojik danışmanlık ve rehberlikle ilgili bir tüzüğün hazırlanması gereği ile bu alandaki uygulamaların hangi ilkeler doğrultusunda gerçekleştirileceği belirtilmiştir. 50/1989 sayılı Genel Ortaöğretim Dairesi (Kuruluş,Görev ve

Çalışma Esasları) Yasasında, Genel Ortaöğretim Müdürlüğü kadrolarında”Rehberlik Uzmanı” kadrosunda çalışan personelin haklarından söz etmektedir.

1991 yılında toplanan II.Milli Eğitim Şurasında genel ortaöğretim kurumlarının öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yüksek öğrenime hazırlamaları; özellikle mesleki teknik öğretimde toplumun ihtiyacına göre psikolojik danışma ve rehberliğe dayanan öğrencileri yeteneklerine göre değerlendirerek yöneltten bir sistemin olması gerektiği konuları görüşülmüştür(II.Milli Eğitim Şurası, açılış konuşmaları,1991:47).

1993 yılında 1.Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik toplantısı yapıldı ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik merkezi kurulması kararı alındı.1995 yılında toplanan III. Milli Eğitim Şurasında, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı bünyesinde “Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nin ivedilikle kurulması, bu merkezin kuruluş aşaması sırasında hizmetlerin zorunlu eğitimde pilot uygulamalar olarak başlatılması, çalışmalarını yürütecek kişilerin bu alanda eğitim görmüş olmaları, uzmanların görevlerinin yasal düzenlemelerle belirlenmesi, Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma Merkezinin çalışma şekli ile psikolojik danışma ve Rehberlik hizmetlerinin genel ilkelerini kapsayan kararlar alınmıştır.

1996 yılında Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma merkezi kuruldu. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor bakanlığı EOHD.83/878 sayılı ve 12.11.1996 tarihli yazı ile tüm okullarda “Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Kurulu”nun oluşturulmasını istedi.

1998-99 ders yılında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik talim terbiyeden bir programa bağlandı.

1999-2000 eğitim yılı başında K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür bakanlığı tarafından tüm Genel Orta Öğretim dairesine bağlı okullarda uygulanmak üzere EOHD-32-392 sayılı yazı ile Lise 1,2,3 sınıflarında rehberlik saati uygulamasını başlattı.

4. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Dayandığı

Temel İlkeler

Rehberlik ve Psikolojik Danışma anlayışını oluşturan temel ilkeleri anlamak bu alanın bütünlük ve birlik içinde gelişmesi için önemlidir.

Bu ilkeler her toplum için biraz değişik olabilir, toplumların insana verdikleri değer eğitim anlayışı ve eğitim felsefesi bu ilkelere bazı değişiklikler oluşturabilir. Fakat aşağıda sıralanan belli başlı ilkeler birçok ülkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri için ortaktır.

Bu ilkelerin bazıları :

Demokratik ve İnsancıl Anlayış

Demokratik ortamlarda kişilerin seçme hakkı vardır. Rehberlik birçok seçenek arasından insanın seçenekleri anlamasına ve özgürce doğru seçimi yapmasına yardımcı olmaya çalışmaktır.

Rehberlikte her bireyin değerli olduğunun farkına varılmalı, onun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olunmalıdır.

Bireyin din, ırk, cinsiyet, statü, fiziksel ve psikolojik özellikleri dikkate alınmadan tamamen eşit yaklaşılmalıdır.

Rehberlik isteğe Bağlıdır

Rehberlikte yapılan yardımın etkili olabilmesi için bireyin gönüllü olması gerekir.

Bu durum grup çalışmalarında değişebilir, böyle zamanlarda gruba katılmaya isteksiz olan kişilerin dikkatleri konuya çekilmeye çalışılmalıdır.

Rehberlik süreklidir

Rehberlik bireyin tüm hayat basamakları içinde baş vurabileceği bir süreçtir. Rehberliğe sadece okullarda veya meslek seçme sorunu olduğunda , kriz durumlarında ihtiyaç olduğunu düşünürsek oldukça sınırlı düşünmüş oluruz.

Rehberliğin amaçlarından biri de bireyin hangi gelişim döneminde bulunursa bulunsun gereksinim duyan herkese yardım sağlamayı amaçlamasıdır.

Gizlilik

Rehber, Psikolojik Danışma hizmeti verirken danışanın izni olmadan, danışanla ilgili hiçbir bilgiyi hiçbir kuruma vermemelidir. Gizliliğin bozulması rehber kişiye karşı haklı bir güvensizliğin oluşmasına yol açar.

Tüm Öğrencilere Açıktır

Çağımızda rehberliğin bozuk davranışı düzeltme, sorunlara çare bulmaktan çok kişiliği koruma ve geliştirme olduğu kabul edilmektedir. O halde bu hizmetlerden sıkıntıya düşen herkes yararlanabilir.(Kuzgun, 2000, s.34)

İşbirliği

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri okullarda yönetici, öğretmen, veli ve öğrencinin birlikte yönettikleri bir iştir. Bu birliktelik ne kadar anlayış ve işbirliği içinde olursa o kadar verim alınır.

Eğitimin Ayrılmaz Bir Parçasıdır

Her okulda rehberlik çalışmalarına ihtiyaç vardır. Rehberliğe okul içerisinde ayrı bir birim olarak görmemeli eğitimle kaynaşmış, sürekli bilgi paylaşımı olan bir birim olarak bakmalıyız.

Danışanı iyi tanımalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri verilirken danışan kişinin kültürel, ekonomik,sosyal , psikolojik özellikleri gözlemlenerek bütün yönleriyle dikkate alınmalıdır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Profesyonelce Yapılmalıdır

Etkili rehberlik uygulamaları için okullarda yer ve zaman ayırmaya, araç gereç kullanmayı gerektirir. Rehberlik bu alan da yetişmiş uzman kişi tarafından yapılmalıdır.

Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel düzeyde sunulmalıdır.(Kepçeoğlu, 2001, s.26)

5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Bir okuldaki rehberlik çalışmaları, okulun amaç ve ihtiyaçlarının gerek duyduğu alanlarda yoğunlaştırılabilir. Rehberlik servisleri, rehberlik programının hizmet içi birimleridir. Bu servisler 9 temel birimden oluşur. Ortaokullarda öğrencilerin, bedeni, zihni, ahlaki ve sosyal yollardan Milli Eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde gelişebilmeleri, kendi problemlerini çözebilmeleri, çeşitli alanlarda beklenen uyumları sağlayabilmeleri, ilgi ve yetenekleri yönünde bir öğrenim görebilmeleri, bir mesleğe ve işe yönelebilmeleri hususlarında kendilerine sistemli, sürekli bir yardım sağlamak amacıyla rehberlik çalışmaları düzenlenir (MEB. Tebliğler Dergisi, No: 1788, s.121).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanları bir arada incelendiğinde bunların önemli bir bölümünün doğrudan doğruya bireylerle ilgili olduğu görülmektedir. Örneğin, psikolojik danışma, bireyi tanıma, yerleştirme ve izleme gibi hizmetler bunlar arasındadır. Hizmet alanlarının bir kısmı ise doğrudan doğruya bireylerle ilgili olmayan, örneğin; psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik, araştırma ve değerlendirme hizmetleri gibi hizmet alanları bunlar arasındadır. Bu alanlardaki hizmetlerin amacı da bireyin ihtiyaçları ile sunulan hizmetler arasında daha iyi bir ilişkinin kurulması ve böylece bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır.

Okul rehberlik hizmetlerinin vereceği hizmetlerden yararlanan öğrenciler şunları başaracak düzeye ulaşmaktadır:

- Kendilerini, okul içi ve okul dışı eğitim imkanlarını, meslekleri ve toplumun değerlerini tanımış olmaktadır.
- Yeteneklerine uygun bir eğitim programı seçmektedirler.
- Sağlıklı ve topluma yararlı bir kişi olarak yetişmektedirler.

Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmet birimleri aşağıdaki gibidir :

- 1) Psikolojik Danışma Hizmetleri
- 2)Bireyi Tanıma Hizmetleri
- 3) Bilgi Toplama Hizmetleri
- 4) Yerleştirme Hizmetleri
- 5) İzleme Hizmetleri
- 6) Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri
- 7) Müşavirlik(Konsültasyon)Hizmetleri
- 8) Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri
- 9) Çevre ve Veli ile ilişkiler olmak üzere 9 hizmet alanı vardır.

Okulların özellikleri, imkan ve ihtiyaçları dikkate alınarak her okulda düzenlenmesi kararlaştırılan rehberlik çalışmalarının bütünüyle bir programa uygun olarak yıllık uygulamaların planlanması gerekir. Her program hazırlandığı okulun özelliklerine uymalıdır. Okula has gerçekçi program ise ancak okuldaki bütün yönetici, danışman ve öğretmenlerin ortak gayreti ve yakın işbirliği ile geliştirilebilir.

Okul düzeyinde en etkin bir şekilde doğrudan doğruya öğrencilere hizmet vermeyi sağlayacak bir örgütlenmeye gidilebilmesi için yukarda sıraladığımız dokuz alanı sırasıyla inceleyelim;

5.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Danışma servisi, rehberliğin daha çok “kişisel sorunlar” alanını kapsar. Bu servisi, rehberlik hizmetlerinin bir eksenini gibi kabul edebiliriz.

5.1.1.Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Uyulması Gereken İlkeler

- Psikolojik danışma hizmetleri demokratik bir ortamda hümanist bir anlayışla sunulabilir.
- Psikolojik danışma hizmetleri bireylere açık olarak, bireylerin psikolojik yardıma ihtiyaç duyduğu ve bu yardımdan bir yarar sağlayacağına inandığı her konuda verilebilir.
- Hizmetler ister tek tek bireylere, ister gruplara verilsin danışmada danışman ile

danışanlar yüz yüze gelerek karşılıklı bir psikolojik ilişkinin kurulması zorunludur.

- Psikolojik danışma hizmetlerinde danışman ile danışanlar arasında kurulan psikolojik ilişki karşılıklı saygı, güven, samimiyet, içtenlik ve gönüllülük esasına dayanmalıdır.

- Psikolojik danışma hizmetlerinde bireyleri eleştirme yargılama ve değerlendirmenin kesinlikle yeri yoktur.

- Psikolojik danışma ilişkisi gizli, özel ve profesyonel bir biçimde yapılmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmeti sürekli olmalıdır.

Psikolojik danışma kişinin savunucu tutumunu bırakıp yeni yaşantılara açık hale gelmesi için yapılan yardımdır. Psikolojik danışma sırasında danışmanın yaratacağı geliştirici atmosferde kişi kendini doğru bir biçimde algılamaya başlayacak, bu gelişme onun çevreyi de doğru bir biçimde algılamasına yol açacaktır.

Psikolojik danışma aracılığı ile öğrenci, salt kendi kişilik yapısından kaynaklanan sorunlarını çözme ve gereksinimlerini giderme gücünü geliştirmekle kalmamakta; bunlarla birlikte eğitsel ve mesleki sorunlarını görme ve çözme imkanını elde etmektedir.

Psikolojik danışma hizmetleri hem bireysel, hem de grupla psikolojik danışma çalışmaları olarak dengeli bir biçimde ve birlikte sunulmalıdır.

5.1.2. Psikolojik Danışma Uygulamalarının Kapsadığı Alanlar

Okullardaki psikolojik danışma uygulamaları özellikle şu problem alanlarında yoğunlaştırılabilir.

- Öğrencilerin başarısızlık ve öğrenme güçlükleri,
- Geleceğe dönük öğrenim ve meslek seçme planları,
- Kişisel ve sosyal problemler,
- Okulla ilgili problemler,
- Aile ile ilgili problemler,
- Başkaları ile ilişki kurabilme ve arkadaşlık konusundaki problemler vb. gibi alanları kapsar.

Psikolojik danışma teknik özellikleri olan profesyonel bir hizmet alanıdır. Bu bakımdan, danışmanların bu alanda iyi yetişmiş olmaları gerekir. Psikolojik danışma uygulamalarında değişik problemlerin çözümü için bireylere psikolojik yardım verilirken, danışmanların her şeyden önce insancıl ilişkiler ortamını sağlamaya ve sürdürmeye çaba göstermeleri gerekir.

Psikolojik danışma hizmetlerinde bireylerle kurulan ilişkinin önemli niteliklerinden bir de duyulan saygıdan dolayı bu ilişkinin özel ve gizli ilişki olmasıdır. Okullarda rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanmak isteyen öğrencilerin, gerektiğinde çevrede bulunan ve psikolojik yardım veren diğer kurumların hizmetlerinden de yararlanmaları teşvik edilmelidir.

Psikolojik danışma servisi, rehberlik servisleri içinde en önemli yeri teşkil etmekte ve merkezini oluşturmaktadır.

5.1.3. Psikolojik Danışma Hizmetinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Bütün programı, okul yönetiminin fikren ve maddeten desteklemesi lazımdır.
 - Okuldaki psikolojik hizmetler programının başına, güçlü ve bu alanda yetişmiş bir liderin konması gereklidir.
 - Öğretmenlerin işbirliği, desteği ve çalışmalara katılmaları sağlanmalıdır.
 - Danışma çalışmaları için maddi imkan ve kolaylıklar sağlanmış olmalıdır.
- (Tan,1992. s.157-159)

5.1.4 Psikolojik Danışma Hizmetleri Verilirken Uyulması Gereken Etik Kurallar

Bu konuda uyulması gereken başlıca etik kuralları şöyle sıralayabiliriz:

- Psikolojik danışma hizmetleri ile ilgilenen ve bu konuda sorumluluk alan uzmanların sürekli olarak verdikleri hizmetin kalitesini yükseltmeye çalışması gerekir.
- Uzmanlar, psikolojik danışma hizmetlerinin bireyin özgürlük ve bütünlüğüne dayanan bir felsefesi ve bu hizmetlerin kendine özgü etik kuralları bulunduğunu kabul etmek; mesleki uygulamalarında her zaman bu felsefe ve etik kurallar doğrultusunda davranmak zorundadır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde uygulamalarda bulunan uzmanlar bu hizmetlerin toplumda benimsenmesi ve yaygınlaşması ve böylece bir meslek olarak gelişmesi için bu hizmetlerin çevrede tanıtılması ve böylece bu hizmetler hakkında olumlu bir kamuoyu gelişmesine çaba göstermelidir.
- Psikolojik danışma uzmanları kendi meslektaşlarından her zaman etik kurallara uygun davranışlar beklemelidir.

- Uzmanlar görevli bulundukları kurumun amaç ve ilkeleri ile genel bir uyum içinde, psikolojik danışma hizmetlerinin dayandığı temel felsefe ve etik anlayışların kurumun diğer üyeleri tarafından da benimsenmesi yolunda çaba gösterilmelidir.
- Uzmanlar kendi çalışmaları hakkında gerektiğinde arkadaşlarına, diğer kişilere, üst yöneticilere ya da kamuya bilgi verirken mesleki etik kurallar içinde kalmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmeti veren uzmanlar, psikolojik yardım isteyen danışmanların sahip olduğu tüm seçme ve karar verme haklarına saygılı olmak ve bu hakların devamını sağlamak zorundadır.
- Psikolojik danışma uzmanları kurduğu psikolojik danışma ilişkisini ve bu ilişki süresinde danışanlar hakkında edindiği bilgileri gizli tutmak zorundadır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde bireylere verilen psikolojik yardımın etkililiği, kuşkusuz çeşitli etmenlere bağlıdır. Bu durumda uzman, danışanı başka uzman bir kişi veya kuruluşu yönleltmelidir.
- Psikolojik danışma ilişkisi sırasında başka kişiler için açık ve yakın bir tehlikenin bulunduğu anlaşıldığında, danışman, danışan kişinin kimliğini açığa vurmaksızın durumu ilgili sorumlulara bildirmeli ve durumun gerektirdiği önlemleri almalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde değişik düzeylerdeki çalışmalara girerken ve danışanlara çeşitli psikolojik ölçme araçları uygulayıp sonuçlandırırken uzmanlar kendi mesleki hazırlık ve ehliyetini aşan görevlerden ve uygulamalardan kaçınmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili çalışmaların gerektiğinde rapor edilmesi ve çeşitli yayın organlarında yayınlanmasında, uzmanlar mesleki ve bilimsel değerliliği ön planda tutmak ve etik kurallara mutlaka uymak zorundadır (Ethical standards, Washington. DC. American Personnel and Guidance Association, 1994)

5.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bir kimseye yardımcı olabilmek için, her şeyden önce, onun ne istediğini, neler beklediğini ve neler yapabileceğini bilmek gerekir. Öğrencinin öğrenme gücünü, eğitime verdiği önemi ve çeşitli konulara karşı ilgisini bilmek gerekir. Bireyi tanıma çalışmaları, gözlem, test gibi, bireyi dıştan değerlendirci ve görüşme, psikolojik danışma, envanter, otobiyografi gibi, onu kendi anladığı şekli ile tanıtıcı verilerin çözümlenmesi ve sonuçların bireye iletilmesi ile ilgili işlemleri içerir. Birey hakkında toplanan bilgilerin dosyasına işlenmesi ve gizliliğinin korunması da bu servisin işlevleri arasındadır.

Bireyi tanıma çalışmalarının asıl amacı, bireyin kendini tanımasına yardımcı olmaktır. Rehberliliğin etkin şekilde yapılabilmesi bireyin problemlerini her yönü ile objektif olarak tanımaya bağlıdır.

5.2.1. Bireyi Tanıma Servisinin Amaçları

Bireyi tanıma servisinin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrencilerin bedeni, zihni, sosyal ve duygusal yönlerden gelişimini izleme, bilgiler toplama, inceleme ve araştırma yapma.
- Toplanan bilgileri öğrenci kişisel dosyasına işleme ve saklamak için sınıf öğretmenlerine, grup rehberlerine yardım etme.
- Çevredeki rehberlik hizmetleri, okul rehberlik servisleri ve uzmanlarla işbirliği yaparak problem tarama listeleri, sosyometri, genel kabiliyet ve başarı testleri ve diğer rehberlik tekniklerinin uygulanmasını sağlama.
- Kişisel problemi olan öğrencilere ait düzenli bilgileri ilgili servislere ve kişilere verme.

5.2.2. Bireyi Tanıma İle İlgili Temel Anlayışlar

Bireyi tanıma hizmetleri ile ilgili olarak şu ilkeler ve anlayışlar her yerde ve her zaman önemle benimsenmelidir:

- Bireyi tanımanın tek amacı ve gereği onların kendilerini tanımalarına yardımcı olmaktır.
- Okullarda tanıma hizmetleri tüm öğrencileri kapsamalıdır.
- Öğrencileri tanıma hizmetleri mutlaka takım halinde birlikte çalışmayı gerektirir.
- Öğrencileri tanıma hizmetleri süreklidir.
- Bireyi tanıma hizmetleri ile bireyler hakkında toplanan bilgiler objektif, geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- Bireyi tanıma hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçlarından elde edilen sonuçları çok dikkatli kullanmak gerekir.
- Okullarda öğrenciler hakkında çeşitli teknik ve araçlarla parça parça toplanan bilgiler, bir bütünlük içinde sınıflandırılmalı, özetlenmeli; öğrencilerle paylaşmak ve gerektiğinde diğer ilgililere sunmak üzere dosyalanmalıdır.

Genel olarak psikolojik danışma ve rehberlikte, sonradan başkaları tarafından elde edildiğinde ya da öğrenildiğinde bireyin mutluluğunu ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikteki her bilgi özel ve gizli bilgi sayılır.

- Okullarda öğrenciler hakkında toplanan özel ve gizli olmayan genel bilgilerden öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin, yöneticilerin ve hatta velilerin de yararlanması sağlanmalıdır.

- Bireyleri tanıma hizmetleri sürdürülürken mesleki etik kurallara mutlaka uyulmalıdır.

- Tanıma hizmetlerinde bireylerin bütün yönleri ile tanınması bir ilke olarak benimsenmelidir.

5.2.3. Bireyi Tanımada Gerekli Bilgiler

Birey hakkında sistemli olarak toplanıp kaydedilmesi gereken bilgiler çok geniş bir alana yayılır. Ama amaç hepsinde aynıdır. Her okul, kendi amaç ve imkanlarına göre, toplu dosya için toplayacağı bilgilerin çeşit ve derinliğini kendi ayarlayabilir.

Bu bilgileri: (Tan, 1992, s.152)

Birey ve Ailesi İle İlgili Bilgiler:

Bu bilgiler çocuğun bir aile üyesi olarak kimliğini belirtir. Bu gruptaki bilgiler şunlardır

- Öğrencinin adı ve soyadı
- Cinsiyeti
- Doğum yeri ve tarihi
- Ailede çocuk sayısı
- Din
- Anne ve babanın adları, iş ve ev adresleri
- Anne ve babanın doğum yerleri ve tarihleri
- Anne ve babanın meslekleri ve ailenin ekonomik durumu
- Anne ve babanın öğrenim durumu
- Ailenin yapısı ve anne ve babanın evlilik durumu
- Evde konuşulan dil, birey ve ailesi ile ilgili temel bilgileri oluşturmaktadır.

b) Okul Başarısı

c) Sağlık

- d) Devam edilmiş diğer okullar
- e) Test sonuçları
- f) Sınıf-dışı faaliyetler
- g) Bireyin planları ve ilgileri
- h) İş tecrübesi
- i) Vak'a (olay) Kayıtları
- j) Otobiyografi
- k) Çevre faaliyetlerinde Katılma
- l) Danışma görüşmeleri özeti
- m) Kişilik
- n) Sonucu izleme v.s.

5.2.4. Bireyi Tanımada Kullanılan Özel Teknikler

Kişilerin öznel yargılarını yansıtan ve bir kısmı bireyi tanımada geleneksel olarak kullanılan bu teknikler şunlardır:

a) Gözlem: Genel olarak ampirik yolla bilgi edinme metodudur. Yani bir kimsenin, diğer bir kimse hakkında duyu organları ile bilgi edinme yoludur. İki tür gözlem vardır:

i) Gelişi Güzel Gözlem : Bu gözlemin özelliği bireyi tanımak için belirli bir amacın ve planın önceden saptanmamış olması ve bilgilerin sadece rastlantısal ilişkilerden elde edilmiş olmasıdır.

ii) Sistemli (Kontrollü) Gözlem: Bireylerin belirli davranışlarının doğal yaşamları içinde, kasıtlı olarak gözlenmesidir.

Gözlem verileri geçerlilik ve güvenilirliği oldukça zayıf verilerdir.

b) Olay Kaydı (Anekdot):

Olay kaydı, öğrencinin manidar bir davranışının ayrıntılı bir tablosu, gözlemcinin bir anlık olayı fotoğrafla yakalamasıdır. Doğal koşullarda ortaya çıkan gerçek davranışı yansıttığı için olay kaydı, öğretmen ve danışmanlara, diğer yöntemlerle elde ettikleri bilgileri anlamlı bir bütün halinde birleştirme imkanı verir.

Olay kayıtları, objektif araçlarla ölçme sonucunda elde edilen sayısal değerleri anlamlı hale getirmeye ve öğrenciyi daha etraflı anlamaya yardım eder,

Bir olay kayıt formunda şu kısımlar bulunmalıdır.

- Gözlenen öğrencinin adı, soyadı, numarası, sınıfı, şubesi,
- Gözleyenin adı, soyadı, ünvanı,
- Olayın geçtiği yer ve zaman
- Olayın belirlenmesi
- Gözleyenin yorumu
- Gözleyenin tavsiyesi

İyi bir olay kaydında, davranışın betimlenmesi, gözleyen yorumundan ve önerilerinden kesin bir biçimde ayrılmalıdır. Davranış betimlemesi, kısa, öz, önemli kısımları yansıtan bir rapor olmalıdır. Bunun içinde her olay kaydı tek bir olayı anlatmalıdır.

c) Dereceleme Ölçekleri

Bir kimsenin bir başka kimse hakkında sistemli ya da sistemsiz gözlem sonucunda edildiği kanıtlarını bildirmesinin bir yolu da dereceleme ölçekleridir. Öğrenciler hakkında öğretmenlerin, işçiler hakkında ustabaşlarının, askerlikte, memuriyette, astlar hakkında üstlenin kanıtları bu yolla elde edilir.

Dereceleme ölçeği formu bir tür betimleyici sözcükler ya da ifadeler listesi olup dereceleyecek kimse gözlediği kişiye uygun bulduklarına işaret koyar.

d) Otobiyografi

Otobiyografi, bir kimsenin şimdiki ve geçmiş yaşamını yazılı olarak anlatmasıdır. Genellikle kişi yaşam öyküsünü anlatırken önemli gördüğü özelliklerini ve bu özelliklere karşı tutumunu, bunların oluşmasında rol oynayan geçmiş olaylara ve kişilere verdiği önemi yansıtır.

Otobiyografi, kişinin kendini nasıl gördüğünü anlamaya imkan veren tekniklerin başında gelir. Ayrıca, kişinin halen gözlenen özelliklerinin geçmiş olaylardan kaynaklandığı sayılı otobiyografinin temelini oluşturur. Bireyin başkaları tarafından nasıl görüldüğünden çok onun kendini nasıl gördüğünün, önemli olduğunu, bireyin davranışlarının, onun kendini ve çevresini algılama biçimini belirlediği görüşünü benimseyen kimseler için otobiyografi uygun bir “Bireyi tanıma yöntemi”dir.

e) Sosyometri (Sosyal Ölçüm)

Bir grubun üyeleri arasındaki etkileşim görüntüsünü saptamak amacı ile kullanılan tekniğe “Sosyometrik test”adı verilir. Sosyometrik test için önce gruba belli bir konuda bireylerin sosyal ilişkilerini irade edebilecekleri bir “sosyometrik Anket” uygulanır ve elde edilen cevaplar “sosyogram” adı verilen bir tabloda gösterilir.

Okul ortamında ilişkileri belirleyen belli bazı, faktörler vardır. Bunlardan en sık görülen ve sosyometri ölçümlerinde ele alınan faktörler sosyal kabul, liderlik ve akademik yardımdır. Sosyometrik testi uygulamaya başlamadan önce hangi amaçla ya da hangi tür bilgi edinmek istendiğine karar verilmelidir.

Sosyogramda saptanan kişilik tipleri şunlardır:

- Liderler
- Terkedilmişler
- Reddedilenler
- Karşılıklı çekenler
- Klikler gibi gruplar tespit edilir.

Burada danışmanın grupta yalnız kalan ve özellikle grup tarafından reddedilmiş olan öğrencilerle özel olarak ilgilenmesi, arkadaş edinmemesinin nedenlerini araştırması gerekir.

f) Kimdir Bu Tekniği

Öğrencilerin birbirleri hakkındaki kanaatlerini öğrenmenin bir yolu da ‘Kimdir Bu’ tekniğidir. Bu teknikte bir dizi kişilik özelliği veya davranış tarzı yazılır ve öğrencilerden her bir özelliğin karşısına, bunu en iyi temsil eden arkadaşlarının adını yazması istenir. Örneğin, “Derse sık sık geç kalan kimdir” gibi sorular sorulur.

Bu teknik her bir öğrencinin arkadaşları tarafından nasıl görüldüğünü anlamasına yardımcı olan bir tekniktir.

g) Toplu Dosya

Öğrenciye daha iyi yardım verebilmek için toplanmış olan önemli bilgilerin sistemli bir şekilde özetlenerek kaydedildiği dosyadır.

5.3.Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti

Bilgi toplama servisi, bir okuldaki rehberlik programının en önemli yanını teşkil eder. Öğrenciler, öğrenim hayatlarının hemen her düzeyinde bir takım sorunlarla karşı karşıya kalırlar ve zaman zaman, kendileri için hayati önemi olan kararlar verme durumunda kalırlar. İnsan, hayatının her döneminde zaman zaman bazı seçimler yapsa da meslek seçimi hayata verilen en önemli kararlardan biridir.

Bugün, endüstrileşmekte olan ve durmadan yeni bazı mesleklerin ortaya çıktığı ve geleneksel mesleklerin ortadan kalkmakta olduğu toplumumuzda, meslekler ve eğitim kurumları hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olmak gittikçe güçleşmektedir. Bu nedenle öğrencileri çevrelerinde kendileri için hazırlanmış imkanlardan haberdar etmek rehberlik örgütünün başlıca görevi olmalıdır,

Ayrıca öğrenciler gelişim yönünden zaman zaman kritik dönemden geçerler. Bu dönemlerde bedensel ve duygusal gelişimin ilkeleri hakkında onları aydınlatmak, kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkabilecek sorunlar ve çevreye iyi bir uyum sağlamanın başlıca ilkeleri konusunda bilgi vermek de rehberlik örgütünün esas fonksiyonları arasındadır.

5.3.1. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetinin Sağladığı Bilgiler

Bir okuldaki rehberlik örgütünün bilgi verme servisinin öğrencilere sağladığı bilgiyi şu üç başlıkta inceleyebiliriz.(Kuzgun, 2000, s 89-105)

1. Eğitimsel Bilgi
2. Mesleki Bilgi
3. Kişisel-Sosyal Bilgi

5.3.2. Eğitsel Bilgi

Bireyin yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim dalını seçmesinde ve bu yolda başarılı olmasında kendisine yapılan yardımlara ‘Eğitsel rehberlik’ denir. Eğitim imkanları konusunda bilgi verme eğitsel rehberliğin en önemli yanını teşkil eder.

Öğrencilere bir ders yılı boyunca verilecek eğitsel bilgi türlerini şöyle özetleyebiliriz:

Okul ve Çevresi Hakkında Bilgi

Okul binasını tanıtmak, okulun yönetimi ve kurallarını tanıma ve ders dışı etkinlikleri tanıtmak v.s.

Verimli Çalışma Yolları Hakkında Bilgi

Rehberlik saatlerinde öğrencileri eğitim psikolojisinin öğrenme alanındaki genel ilkeleri hakkında aydınlatmak, verimli çalışma metodlarını tartışmak öğrenciye yapılacak en yararlı eğitsel yardımlardan biridir.

Üst Eğitim Kurumları Hakkında Bilgi

Rehberlik örgütünde öğrencilere sağlanabilecek bir diğer eğitsel bilgi türü de onların okulu bitirdikten sonra gidebilecekleri okulları tanıtıcı bilgilerdir.

5.3.3. Meslekler Hakkında Bilgi

Her insan belki okul öncesi yıllardan itibaren ileride ne olacağını düşünür, geleceği hakkında bazı planlar kurar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan meslek seçimi yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılmaya başlanır.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ve toplumun insan gücü ihtiyacını dikkate almaksızın yaptıkları seçimler hem kendilerini hayal kırıklığına uğratmak da hem de toplum kalkınması bakımından ihtiyaç duyulan insan gücünün israfına yol açmaktadır.

Doğru ve yerinde bir meslek seçimi yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri ile ilgi duyduğu meslekler hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonunda edinilmiş bilgilere sahip olması gerekir.

Bir meslek hakkında bilinmesi gereken hususları şöyle sıralayabiliriz

- Meslek mensuplarının yaptığı başlıca faaliyetler
- Çalışma şartları
- Çalışanlarda aranan nitelikler (Yaş, boy, ağırlık, özel yetenekler v.s.)
- Mesleğe hazırlama

- İlk işe giriş
- Meslekte ilerleme
- Kazanç
- İş bulma imkanı ve mesleğin geleceği
- Meslek mensuplarının bağlı oldukları oda ve sendikalar.

Meslekler Hakkında Bilgi Toplama Yolları:

Okul dışından eğitsel ve mesleki bilgilerin toplanmasında başvurulabilecek bilgi toplama yollarından bazıları şöyle sıralanabilir:

- Mektuplar göndererek doğrudan doğruya ilgili okul kurumlarından yazılı dokümanlar isteme.
 - Anket, soru listesi, envanterler vb. formları göndererek tanıtıcı bilgiler toplamak,
 - Yayınevleri, kamu kuruluşları, endüstriyel kurumlar ve diğer özel kuruluşların tanıtıcı broşürlerinden yararlanma,
 - İlgili gazete ve dergi sayfalarını toplama,
 - Burs, kredi, yarışma sınavı ve açık işlerle ilgili ilanlardan yararlanma.
 - Radyo ve Televizyon programlarından yararlanma,
 - Kalkınma Planı, Resmi Gazete ve Tebliğler dergisi gibi resmi dokümanları inceleme ve buralarda yer alan yasa, yönetmelik, genelge, kararname ve yeni düzenlemelerden yararlanma,
 - Okulları, iş yerlerini ve çevredeki çeşitli kurumları ziyaret ederek bilgi toplama,
 - Çevrede yapılan türlü incelemelerden ve istatistiksel bilgilerden yararlanma
 - Çevredeki diğer ilgili kişilerden yararlanma

5.3.4. Kişisel-Sosyal Bilgi

Öğrenciler erinlik ve ergenlik dönemleri dediğimiz, yaklaşık olarak 11-19 yaşlar arasında çok önemli gelişim sorunları ile karşı karşıyadırlar. Bedensel,duygusal ve cinsel yönden gelişim bu dönemlerde öylesine hızlıdır ki, gençler adeta her gün yeni bir kimliğe bürünür. Kimliğini bulma, kendini ve çevresindeki insanları tanıma, anlama ve topluma iyi bir uyum sağlama çabasında olan gence, bedensel ve duygusal gelişim ilkeleri toplumda geçerli olan görgü kuralları, insanlarla daha etkili ilişkiler kurabilme yolları vb. konularda bilgi vermek ve bu konular üzerinde düşündürmek yoluyla yardımcı olunursa ileride ortaya

çıkabilecek bazı uyum sorunlarının vaktiyle önüne geçilmiş olur.

5.4. Yerleştirme hizmeti

Bu servisin amacı, öğrencilerin belli bir eğitim programına bir eğitici kola, sürekli ya da geçici bir işe yerleşmesine yardımcı olmaktır. Bir okulda çeşitli programlar varsa öğrencilerin yetenek ve ilgilerine uygun bir programa yerleştirilmesinde rehberlik servisinin yerini çok iyi belirlenmesinde yarar vardır.

Ancak ülkemizde programlara öğrencilerin yerleştirilmesinde öğrencilerin ilgi ve istekleri dikkate alınmakla birlikte, belli bir programa çok sayıda öğrencinin başvurusu halinde yönetim, yerleştirme işlemini bazı esaslara dayandırma gereğini duyabilmektedir.

A.B.D’de bazı rehberlik servisleri öğrencilere yarım ya da tam zamanlı iş bulmak görevini de yürütmektedir.

Yerleştirme servisi, bundan önceki üç bahiste incelenen servislerin mantıksal bir sonucudur. Bireyi tanıma, onun ihtiyaç duyduğu bilgileri toplayıp kullanışa hazır bulundurma ve danışma ilişkilerine girilerek onun gelişme ve uyumuna yardım gayretlerinden sonra danışanın bir sonraki basamağa geçmesini sağlamak gelir.

5.4.1. Yerleştirme Hizmetleri ile Gerçekleştirilmek istenen Amaçlar

Okuldaki yönetici, uzman ve öğretmenlerin işbirliği içinde verecekleri yerleştirme hizmetleri ile şunlar gerçekleştirilmeye çalışılıyor:

- Öğrencilerin edindikleri eğitsel ve mesleksi bilgilerin ışığında, okul içinde yetenek ve ilgilerine uygun bir programa, bölüme, derslere, eğitsel ve kültürel çalışmalara, bir üst okula ve bunlara bağlı olarak da bir mesleğe yerleşmelerine yardımcı olunuyor.
- Öğrencilerin gerek bir programa ve bir üst okula; gerekse bir mesleğe yerleşmelerine yardım edilirken, ikinci bir nokta olarak da seçilen mesleğin, bireyin kişisel-toplumsal özelliklerine uygun olması göz önünde tutuluyor.
- Hem çalışmak, hem de okumak zorunda olan öğrencilere yardım ediliyor. Bu amaçla, çevredeki iş yerleriyle, sıcak ilişkiler kuruluyor.

5.4.2. Yerleştirme Hizmetlerinin Çeşitleri

a. Yerleştirme Hizmetleri Verildiği Yere Göre:

- Okul—içi yerleştirme
- Okul—dışı yerleştirme

b. Hizmetlerin Niteliğine Göre:

- Eğitsel Yerleştirme

Okullarımızda eğitsel yerleştirme şu gruplarda toplanabilir: Bir okula, sanat, edebiyat ya da uygun bir fen branşına yerleştirme.

- Sosyal Yerleştirme

Çeşitli sosyal, kültürel ve eğitsel kol ve etkinliklere yerleştirilmesi sosyal yerleştirmedir.

Mesleki Yerleştirme

Öğrencilerin bir iş ya da mesleğe yerleştirilmesidir. Öğrencilerin daha önceki iş tecrübeleri tespit edilerek, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun işlere yerleştirilmeye çalışılır. İş ve işçi bulma kurumuyla temasa geçilmelidir.

Eğitsel, mesleki ve kişisel bilgilerin toplanması ve incelenmesi, böylece yerleştirme hizmetleri ile ilgili ihtiyaçların, belirlenmesi amacı ile çeşitli psikolojik danışma ve rehberlik tekniklerinden yararlanmak gerekir (Kepçeoğlu, 2001, s.116).

5.5. İzleme Hizmetleri

İzleme servisinin amacı, bir programa veya işe yerleşen öğrencinin ne ölçüde uyum sağladığını, nasıl bir gelişme gösterdiğini saptamak ve bu yolla alınan kararın isabet derecesini sınamaktır. Rehberliğin bu servisi, yeni bir programa kaydolan veya bir işe yeni giren öğrenciye, karşılaştığı güçlükleri yenmede, içinde bulunduğu koşulların gereklerini algılamada yardımcı olur. İzleme servisi aynı zamanda, üst eğitim kurumlarında veya çalışma hayatında öğrencilerden ne gibi davranışlar, bilgi ve beceriler arandığı hakkında okul yönetimine program geliştiricilere veri sağlar.

Psikolojik danışma ve rehberlikteki izleme hizmetleri tüm öğrencilere dönük olmalıdır. Sadece okula devam eden öğrencileri değil, okul bitirerek bir başka okula ya da işe giren öğrencileri de kapsamalıdır.

Öğrenci daha okuldayken, danışman, belli sürelerde görüşme programlayarak, öğrencinin;

- Karar verdiği planları ne dereceye kadar yürütmekte olduğunu,
- Hali hazırda nasıl bir intibak sağlamakta olduğunu
- Yeni gelişmeler karşısında eski planlarında düzeltmeler yapmaya ihtiyacı olup olmadığını tespiti çalışır.(Üre ve Yılmaz, 1997,s 95-96)

5.5.1. İzleme Hizmetlerinin Yararları

İzleme hizmetlerinin önemli yararlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde etkili olduğu ve hatta genel olarak okul programlarının yeterli ve yetersiz yanları hakkında değerlendirmeye dönük bilgiler sağlamasıdır.
- Öğrencilerin genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden ve özellikle psikolojik danışma yardımlarından ne ölçüde yararlandıkları ortaya konulabilir.
- Bu hizmetlerle okuldaki programları, program dışı etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı anlaşılabilir.
- İzleme hizmetleri ile, öğrencilerin ne ölçüde bir üst programa ya da bir üst okula hazır duruma geldikleri belirlenebilir.
- İzleme hizmetleri ile öğrencilerin yeni iş ve meslek ortamlarında karşılaştıkları uyum güçlükleri incelenebilir,

Görülüyor ki, izleme hizmetleri yeni çalışmaları başlatmak ve yapılan çalışmaları yenilemek ve geliştirmek bakımından psikolojik danışma ve rehberlikte vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

5.6. Ağıştırma-Oryantasyon Hizmetleri

Yeni kaydolun öğrenciler, okula kimi korku ve kaygılarla ya da umut ve beklentilerle gelmektedirler. Bu yeni çevre, onlar için bilinmezliklerle doludur. Okula ilk gelen öğrencilerle öteki öğrencilerin kaygı ve korkularını dağıtmak; gerçekçi umut ve beklentilerini boşla

çıkarmamak ve çevrelerinin imkanlarından olabildiğince yararlanmalarına yardımcı olmak, okula ve yeni durumlara alıştırmaya biriminin hizmet alanını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin, okula başladıkları ilk haftalarda, yardıma daha çok gereksinimleri vardır. Okula alıştıkça, öğrenciler, önyargıların ve yabancıliğin yarattığı tedirginlikten kurtulacak; okulda bulunmaktan mutluluk duymaya başlayacaklardır. Bunun sonucu olarak da, okulun verdiği hizmetlerden daha çok yararlanacaklardır.

5.6.1. Alıştırma-Oryantasyon Servisinin Görevleri

- Kayıt ve kabul işlemleri için bir “ Danışma” kurar
- Kayıt ve kabul formu hazırlar, formun doldurulmasında yol gösterir.
- Öğretmen ve velilerin tanıştırılmasını sağlar.
- Okula yeni kaydedilen öğrencilerin ilk günlerde karşılaşacakları sorunların çözümünde yardımcı olur.
- Öğretmen, öğrenci ve okul personelinin tanışmasını sağlar.
- Okuldaki çeşitli hizmet servislerini tanıtır, öğrencinin bu servislerden yararlanmasını sağlar.
- Günlük çalışma programlarını ve okul yasalarını tanıtır, öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için gerekli gördüğü önlemleri alır (Öztürk,1982, s.31).

Okula ve yeni durumlara alıştırmaya hizmetlerini, başta, okulun ilk sınıfındakiler olmak üzere, sınıf rehber öğretmenleri vermektedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin, bu hizmetlerin planlanması ve yerine getirilişinde, rehber öğretmenden yararlanmaları gerekmektedir.

5.6.2. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetlerinin Kapsadığı Alanlar

Okullarda alıştırmaya-oryantasyon hizmetleri içinde düşünülebilecek çalışmaları ve uygulamaları şöyle sıralayabiliriz (Kepçeoğlu, 2001, s.120- 121):

- Okulun kısa bir tarihçesi ile tanıtılması
- Okulun bina ve diğer fiziksel imkanları ile tanıtılması,
- Okulun bulunduğu yakın çevrenin tanıtılması,

- Okulda uygulanan eğitim programının tanıtılması,
- Program-dışı eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerin tanıtılması,
- Okuldaki Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini ve diğer öğrenci kişilik hizmetlerinin tanıtılması,
- Okulda uygulanan kuralların tanıtılması.

5.7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve böylece okuldaki çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve tüm imkanların bu anlayışa uygun bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Buna göre müşavirlik hizmetleri doğrudan doğruya öğrenciye dönük olmayan, ancak, öğrencilere verilen Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleridir.

Ülkemizde okullarda rehberlik ve psikolojik danışma anlayış ve uygulamalarının çok uzun bir geçmişi ve geleneği bulunmadığından müşavirlik hizmetlerine duyulan ihtiyaç daha fazladır.(Üre ve Yılmaz 1997,s99)

Okullarda yöneticilere ve öğretmenlere dönük olarak düzenlenecek müşavirlik hizmetlerinde en başta uzman personelin etkin olması ve bu hizmetler için gereken mesleki yeterliliğe sahip bulunması beklenir.

Okullarda genellikle uzman personelden beklenen ortak ve yeterli bir anlayış kazandırmayı amaçlayan müşavirlik hizmetleri çeşitli çalışmaları içerir. Bunlar, hizmetlerin programlanmasından sunulmasına, sunulan hizmetlerin değerlendirilmesinden yeni programları hazırlanmasına kadar, her aşamada ortaya çıkacak çeşitli yetiştirme fırsatları olarak da görülmelidir.

5.7.1. Okul Müşavirlik Hizmetlerinin Kapsamı

Okul müşavirlik hizmetleri içinde sayılabilecek çalışmalardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

- Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlığa daha uygun ortamlar haline getirilmesi ve

öğretmenlerle yardımlaşma,

- Öğretmenlerden beklenen sınıf-içi rehberlik uygulamalarında öğretmenlerle yardımlaşma.
- Öğrencilerini daha çok tanımak isteyen ve bu amaçla bazı psikolojik danışma ve rehberlik araçları geliştirip uygulamak isteyen öğretmenlere yardım etme.
- Öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencileri tanımak ve bunlara yardım etmek isteyen öğretmenlerle işbirliği yapma.
- Eğitsel kol çalışmalarını programlama ve sürdürmede kol sorumlusu öğretmenlerle yardımlaşma.
- Sınıf— öğretmenleri ile işbirliği yapma.
- Okulda rehberlik saatlerinde uygulanacak rehberlik programını hazırlamada ve uygulamada yönetici, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerle yardımlaşma
- Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verme ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama.
- Okuldaki tüm olanakların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine daha uygun olarak kullanılmasında okul müdürü ve diğer yöneticilerle anlayış ve işbirliği sağlama,
- Okul eğitim programının günlük çalışma planlarının öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişmelerine daha uygun hale getirilmesi için müdür ve diğer yöneticilerle yardımlaşma.
- Okul içindeki ve çevredeki yerel eğitim programı geliştirme çalışmalarına yardım etme.
- Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili genel açıklama bülten, araştırma ve inceleme raporu, istatistiksel bilgi ve grafik gibi dokümanları hazırlama ve bunları uygun yaklaşımlar içinde yönetici ve öğretmenlerle paylaşma.
- Psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili elde bulunan kitap, dergi ve benzeri yazılı dokümanları incelemek ve okumak üzere yönetici, öğretmen ve diğer ilgili personelin yararına sunma vb.

Bu işbirliğinde ortak anlayış, saygı, güven, inanç ve dürüstlüğü yanı sıra tüm psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde gerçek uygulamaların ortaya konulması ve bu hizmetlerle erişilebilecek sonuçların gerçekleştirilmesi en büyük desteği sağlayacaktır.

5.8. Araştırma-Değerlendirme Hizmeti

Danışman kendi başına ya da başkaları ile işbirliği yaparak çeşitli konularda

araştırmalar yapar. Bu araştırmaların bir kısmı, yürütülmekte olan rehberlik programının değerlendirilmesi olabilir. Bundan başka toplumdaki iş olanakları, meslek seçimini etkileyen faktörlerin araştırılması, yetenekleri ölçüsünde başarı gösteremeyen öğrencilerin saptanması ve sorunların kaynağının araştırılması, testlerin yerel normların çıkarılması danışmanlar tarafından incelenebilecek konulardan bazılarıdır. (Kuzgun, 2000, s197).

Gerek araştırma ve gerekse değerlendirme hizmetleri süreklilik isteyen hizmetlerdir. Bu hizmetler çok iyi planlanmalıdır.

Bu servisin hizmetleri, okul rehberlik ve psikolojik hizmetler programının gerçekçi ve etkili olmasını, hem de yıldı yıla daha çok gelişmesini sağlar.

5.8.1. Araştırma-Değerlendirme Servisinin Görevleri

Bu servisin görevlerini şöyle sıralayabiliriz (re ve Yılmaz, 1997, s. 101- 102):

- Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmaya olan ihtiyaçları ğrenci problemleri ve onların başarılarını etkileyen etmenler üzerinde inceleme ve araştırmalar yapmak.
- Okuldaki Rehberlik ve Psikolojik danışma programını ve uygulamalarını değerlendirmek.
- Rehberlik ve Psikolojik danışmada kullanılacak test, envanter, anket ve toplu dosya gibi araçları hazırlamak, geliştirmek ve sağlamaktır.
- Öğrencilerin okuldaki başarı durumlarını, bilgi, beceri ve uyum yönünden değerlendirmek ve başarısızlıkların nedenlerini araştırmaktır.

Değerlendirme sonunda elde edilen sonuçlara göre rehberlik programında gereken değişiklikler yapılır. Okullarda araştırma ve değerlendirme hizmetleri ile ilgili olarak yapılan çalışmaların ve hazırlanan raporların okuldaki yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve hatta velilerle paylaşılması gerekir.

5.9. evre ve Velilerle İlişkiler

Doğrudan öğrenciye yönelik olmayıp, rehberlik ve psikolojik danışmaya önemli katkıları bulunabilecek ikinci bir hizmet grubu da evre ve velilerle ilişki hizmetleridir. Bu hizmetlerin verilmesi sırasında, çeşitli rehberlik ve psikolojik danışma tekniklerinden,

toplantılarından yararlanılmaktadır. Okul müdürünün ilgi ve desteği, bu hizmetlerin başarısında önemli ölçüde etkili olmaktadır (Bakırcıoğlu, 1994, s.242).

Danışmanlar, okuldaki rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak için ayrıca çeşitli konferanslar vererek, radyo ve televizyon programları düzenleyerek rehberlik çalışmalarını çevrede tanıtmaya gayret ederler.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde ve bu hizmetlerin hemen hemen her aşamasında velilerle ilişki kurulması ve işbirliği sağlanmasının gereği ve önemi üzerinde sık sık durulmuştur.

Bir yandan çevre ile yakın ilişkiler ve işbirliği sürdürülürken, öte yandan da öğrencilere ve velilere çevrede psikolojik danışma ve rehberlik yardımı veren başka uzman ve kuruluşlar hakkında tanıtıcı bilgiler verilmeli; gerektiğinde buralardan psikolojik yardım almaları için veliler ve öğrenciler teşvik edilmelidir.

Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etki alanının genişletilmesi amacı ile okul aile birliği, okul koruma ve yardım dernekleri gibi okul, veli ve çevre birliğini esas alan çeşitli birlik ve derneklerin çalışmalarından geniş yararlanılabilir. Ayrıca, okuldaki yöneticiler, öğretmenler ve özellikle uzmanlar bu örgütlerin genel toplantılarına katılarak halka ve velilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verebilirler.

5.9.1. Bu Alanda Verilen Hizmetler

Çevre ve velilerle ilişki konusunda rehber öğretmenler, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticilerinin ortak çabası ile şu hizmetler verilebiliyor:

- Rehberlik ve Psikolojik danışma ile ilgili olarak, çevrede yardım alınabilecek kurum ve kuruluşlar tanınıyor ve bunlarla yakın ilişki kuruluyor.
- Çevrede bulunan her düzeydeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları inceleniyor; bunların uzman ve öteki iş görenleriyle işbirliği yapılıyor.
- Aile ziyaretlerinden, okul-aile birliği, okulu koruma ve yardım derneği gibi kuruluşların toplantılarından yararlanılarak velilere çocukların gelişim, yetenek, başarı ve gereksinimlerine ilişkin bilgi veriliyor.

- Yayın organlarında, radyo ve televizyonda yayımlanmak üzere, rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili çeşitli yazılar hazırlanıyor ve bunların yayımlanmasına çalışılıyor.

6. BU ALANDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

6.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusunu doğrudan ve dolaylı olarak inceleyen araştırmalar aşağıda özetlenmiştir:

Liselerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusundaki bu araştırmanın ilgi alanına yakın olan araştırmalardan **Kepçeoğlu (1975)’nün** yapmış olduğu araştırmasında, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının belirlenip, karşılaştırılarak aralarındaki farkları aşağıdaki şekilde ortaya konmuştur:

1. Müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının uygulamalarda başarı sağlamak için yeterli olmadığı görülmüştür.
2. Rehberlik uygulamaları yapılan okullar ile uygulama yapılmayan okullarda görevli müdürlerin rehberlik anlayışlarında farklar bulunmamış; bu okullarda görevli öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının, başarılı uygulama yapılan okullardaki öğretmenler lehine, birbirinden farklı olduğu anlaşılmıştır.
3. Rehberlik uygulamaları yapılan okullarda aynı okul grubu içinde görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışı farklarının 0.05 düzeyinde manidar olmadığı görülmüştür.
4. Cinsiyete göre öğretmenler arasındaki rehberlik anlayışı farkları, kadın öğretmenlerin lehine, manidar bulunmuştur.
5. Öğretmenlik mesleğinde geçirilen yıllara göre öğretmenler arasında manidar rehberlik anlayışı farkları bulunmuş; meslekte çok az ve daha çok hizmet etmiş olan öğretmenlerin, daha yetersiz bir rehberlik anlayışına sahip oldukları anlaşılmıştır.
6. Okul türlerine göre öğretmenler arasındaki rehberlik anlayışı farkları manidar bulunmuştur. Liselerde görevli öğretmenlerin, rehberlik anlayışında daha yüksek ortalama tutturdıkları görülmüştür. Buna karşılık, okul türleri bakımından müdürlerin rehberlik anlayışında manidar farklar bulunmamıştır.

7. Üniversite ve Yüksek Öğretmen okullarını bitiren öğretmenlerin rehberlik anlayışı, diğer okulları bitirenlerinkinden daha yüksek bulunmuştur.
8. Esas branşları bakımından, öğretmenlerin farklı rehberlik anlayışlarına sahip oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenlik meslek dersleri ve felsefe grubu branşındaki öğretmenlerin ortalamalar bakımından, daha yeterli bir rehberlik anlayışına sahip bulundukları görülmüştür.
9. Rehberlikle ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim görüp görmemelerine göre, öğretmenlerin rehberlik anlayışlarında görülen farklar manidar bir düzeyde bulunmuştur.
10. Okul gruplarına göre yapılan karşılaştırma sonuçlarından başarılı uygulama yapılan okullarda görevli personelin rehberlik anlayışlarını, başarısız ve hiç rehberlik uygulaması yapılmayan okullardaki personele oranla, daha yeterli olduğu görülmüştür.

Okul Danışmanlarının mesleki problemleri konusunda araştırma yapan **Kepçeoğlu (1976)** örneklem grubuna 49 danışman seçmiştir. Okul danışmanlarının görevleriyle direk ilgisi olmamakla birlikte, danışmanların görevlerini ideal düzeyde yerine getirmelerini engelleyen nedenler arasında mesleki problemlerin önemli bir yer tutması bu araştırmadan da söz etmemizi zorunlu kılmıştır. Araştırmada, okul danışmanlarını en çok üzen problemlere ilişkin şu sonuçlar elde edilmiştir: (1) Okulda bir danışman odası bulunmaması (%79,59), (2) Okul programında rehberlik amacıyla kullanılabilecek bir zamanın bulunmayışı (%75,51), (3) Kendi görevlerinin belirgin olmayışı (%78,47), (4) Okulda yeteri kadar test ve benzeri araç bulunmayışı (%63,27), (5) Daktilo ve sekreter yardımı sağlanamayışı (%51,02), (6) Hem okul müdürleri hem de öğretmenlerle işbirliği yapılamayışı (aynı önemde %48,98), (7) Rehberlik çalışmalarına karşı ilgisizlik (%44,90) olarak bulunmuştur.

Kuzgun (1981), Psikolojik danışma, bilgi verme, bireyi tanıma ve yerleştirme hizmetlerine ilişkin 40, rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan 20 görev maddesinden oluşan envanteri 344 lise öğrencisine uygulanmıştır. Uygulamada öğrencilerden her bir görev maddesinin danışman ve öğretmenlerden hangisine ait olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Bir görev her ikisinin de görevi olarak algılanıyorsa ikisini de hiç birine ait olmadığı düşünülüyorsa hiçbirini şıkkını işaretlemeleri istenmiştir. Sonuçlar analiz edildiğinde öğrencilerin çoğunluğunun, gerek rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin görevlerin, gerekse rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan görevlerin hemen hepsini birinci derecede sınıf öğretmenlerinden beklediklerini, ya da sınıf öğretmenlerinin görevi saydıklarını

göstermektedir. Öğrenciler, okulları ve meslekleri tanıtmaya gibi bilgi verme hizmetlerini hayatta bir amaç belirleme ve yaşantıları bu amaç çerçevesinde bütünleştirmeye yardımcı olmak ve başarısızlığın nedenlerini anlamaya yardımcı olmak gibi psikolojik danışma görevlerini daha çok öğretmenlerin görevleri olarak algılamaktadırlar. Öğretmenlerden daha çok danışmanlara özgü sayılan tek görev, okula kaydolurken yapılacak işlemler konusunda yardımcı olmak, yol göstermek olmuştur. Öğrencilerin yaklaşık %15'i nasihat etmek, disiplin cezası vermek gibi danışmanlık rolleri ile bağdaşmayan görevleri, danışmanın asli görevi olarak algılamaktadırlar. Sayılan olumlu ve olumsuz danışmanlık görevlerini öğrencilerin % 25'i "Hiçbiri" şıkında toplanmıştır. Demek ki her madde öğrencilerin yaklaşık ¼'ü tarafından ne öğretmenin ne de danışmanın görevi olarak görülmektedir. Yeni gelen öğrencilere okulu tanıtmak ve cinsel gelişim hakkında bilgi vermek maddelerinde bu oran ½'ye çıkmaktadır.

Orta Dereceli Okullarda Sınıf Öğretmenlerinin Görev Algıları konusunda araştırma yapan **Gültekin (1984)**, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı danışmanlık Ankara liseleriyle sınırlandırılmış, örnekleme 8 liseden toplam 171 sınıf öğretmeni dahil etmiştir. Araştırmada, danışmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin görev algıları saptanarak rehberlik alanında uzman üniversite öğretim üyelerinin bu konudaki görüşlerine göre değerlendirme yoluna gidilmiş; görev algılarında cinsiyet, meslek tecrübesi, bitirilen okul, branş, rehberlikle ilgili hizmet öncesi ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırmada danışmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin " Sınıf Öğretmenliği ve Rehberlik Görev Algıları"nın, yetkili uzmanlarca kabul edilen ölçütler bakımından yeterli olmadığı görülmüştür.

Baş (1984) yılında, "Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisi" konusunda doktora tezi hazırlamıştır.

Bu araştırmada, grupla psikolojik danışmanın kaygı düzeyleri, cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri farklı lise öğrencilerinin kişisel, sosyal ve genel uyumları ile durumluluk ve sürekli kaygıları üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 1982-1983 öğretim yılında Ankara Demetevler Lisesi'nin 1. 2. ve 3. sınıflarında okuyan ve gönüllü olarak bu çalışmaya katılmak isteyen, eşit sayıda erkek ve kız olmak üzere 96 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Deney başlangıcında öğrencilere, "Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanteri" uygulanmıştır. Deneklerin, "Sürekli Kaygı Ölçeğinden" aldıkları puanlara göre, cinsiyet ve sınıf düzeyleri de dikkate alınarak, kaygı düzeyi yüksek, orta ve düşük olmak üzere 3 deney ve

3 kontrol grubu oluşturulmuştur. 48 kontrol ve 48 deney grubu olmak üzere toplam 96 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Araştırma deseni, öntest, sontest ölçmelerine yer veren deney ve kontrol grupları desendir. Deney başlangıcında ve bitiminde deneklerin kaygı düzeyleri “Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE)” kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri ise Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)” ile ölçülmüştür. Sonra deney gruplarına haftada 2 saatlik oturumlar şeklinde 10 hafta süreyle grupla psikolojik danışma uygulanmıştır. Bu süreçte kontrol gruplarına hiçbir işlem yapılmamıştır. Psikolojik danışmaların bitiminde deney ve kontrol gruplarına tekrar DSKE ve HKE verilerek ölçme yapılmıştır. Gruplar arası ortalama puan farklarının karşılaştırılmasında 0.05 hata payı esas alınarak t-testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, psikolojik danışmanın etkisiyle deney gruplarındaki bireylerin kontrol gruplarındakilere oranla genel olarak durumluluk ve sürekli kaygıları önemli derecede azalmış; kişisel, sosyal ve genel uyumları artmıştır.

Kaygı düzeyi düşük deney grubundaki bireylerin ise sürekli kaygıları azalmış ve kişisel uyumları artmıştır. Bu grubun durumluluk kaygıları önemli ölçüde azalmış, sosyal ve genel uyumları artmamıştır.

Cinsiyet yönünden, Grupla Psikolojik Danışmanın erkek ve kız öğrencilerin kaygı ve uyum düzeyleri üzerinde önemli derecede farklı etkileri olmamıştır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; ülkemizde yapılan araştırmaların sayıca ve içerik olarak çok yetersiz olduğu görülmektedir. Eğitim ve öğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin rolünün çok önemli olduğu, ancak bu hizmetlerden beklentilerin gerçekleştirilmesi uygun ve fonksiyonel olarak sürdürülmediği vurgulanmaktadır.

Duman (1985) yılında “Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Bekledikleri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler” konusunda bir çalışma yapmıştır.

Lise öğrencilerinin kendilerine yardım konusunda Rehberlik uzmanlarından görev beklentilerinin ve bu beklentilerine etki eden faktörlerin incelendiği bu araştırma : Ankara’da Tuzluca ve Mimar Kemal Lisesi öğrencilerinden tesadüfi yolla seçilen 120 kız, 120 erkek toplam 240 öğrenci üzerinde betimsel yöntem kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada bilgi toplama aracı, “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri Envanteri” adını taşıyan ve Rehberlik uzmanının görevi olan ve olmayan konuları kapsayan 40 maddelik bir araç geliştirilmiştir. “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev

Beklentileri Envanteri” 1984-1985 öğretim yılı başında örneklem olarak seçilen liselerin 1. 2. ve 3. sınıflarına uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular şunlardır:

1. Öğrencilerin, Rehberlik Uzmanlarından, görevi olmayan konularda yanlış görev beklentileri vardır.
- 2- Farklı liselerde okuyan öğrencilerin görev beklentileri de farklıdır.
- 3- Sınıflar arasında anlamlı bir farkı olmadığı görülmüştür.
- 4-Cinsiyete göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha uygun ve olgun düzeyde görev beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır..

Görkem (1985) yılında, “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Gördükleri Hizmetlerle, Bekledikleri Hizmetler Arasındaki Fark” konusunda bilim uzmanlığı çalışması yapmıştır.

Bu araştırmanın amacı, bir grup lise öğrencisinin rehberlik uzmanlarından ne gibi hizmetler beklediği, beklenen hizmetlerle, görülen hizmetler arasında fark olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Bilgilerin analizinde t-testi tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar aşağıda verilmiştir:

- 1- Orta dereceli okullarda okuyan öğrencilerin rehberlik uzmanlarından bekledikleri hizmetlerle, gördükleri hizmetler arasında manidar farklar bulunmuştur. Öğrencilerin uzmanlardan gördükleri hizmetler yetersizdir.
- 2- Hem kız, hem erkek öğrencilerin, ayrı ayrı beklentileri ve gördükleri hizmetler arasında; beklentiler lehine manidar farklar bulunmuştur.
- 3- Öğrencilerin rehberlik uzmanlarından bekledikleri hizmetlerin kız ve erkek öğrenciler bakımından karşılaştırılmasında ise; bireyi tanıma, psikolojik danışma, ve rehberlik, aile rehberliği ve yönetsel görevler alanında manidar fark bulunmuş, bilgi verme alanında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- 4- Öğrenciler rehberlik uzmanlarından gördükleri hizmetlerin kız ve erkek öğrenciler bakımından karşılaştırılmasında bireyi tanıma, bilgi verme alanlarında fark anlamlı bulunmuştur. Görülen hizmetler bakımından, psikolojik danışma ve rehberlik, aile rehberliği ve yönetsel görevler alanlarında ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Orta öğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin ve bu öğrencilerin velilerinin öğretmenlerden ne tür hizmetler beklediklerini ve bu beklediklerinden ne kadarını

gördüklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan **Canpolat (1987)**, yapmış olduğu araştırmasında şu bulguları elde etmiştir: (1) Öğrencilerin, öğretmenlerin kendileri ile ilişki kurması beklentisi, velilerin bu alana ilişkin beklentisinden yüksektir. (2) Velilerin, öğretmenleri “Branş Bilgisi” ne ilişkin beklentileri öğrencilerin bu alana ilişkin beklentilerinden daha yüksektir. (3) Öğrencilerin ve velilerin öğretmenlerden gördükleri hizmetler bekledikleri hizmetlere oranla daha düşüktür. (4) Kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlerden bekledikleri hizmetler içinde “Öğrencilerle İlişkisi” alanına ilişkin bekledikleri, “Branş Bilgisi”alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesi, öğretmenlerin “ Öğrencilerle İlişkisi” alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesinden yüksektir. (6) Öğrenci velilerinin öğretmenlerden her iki alan ilişkin hizmet beklentisi, gördüklerini belirttikleri hizmetlerden daha yüksektir. (7) Velilerin öğretmenlerden bekledikleri hizmetler içinde “Branş Bilgisi”, “Velilerle İlişkisi” hizmetlerinden önde geliyor.(8) Öğrenci velilerinin öğrenim düzeyleri yükseldikçe öğretmenlerden beklentileri içerisinde “ Branş Bilgisi” alanına ilişkin bekleme, öğrencilerin bu alana ilişkin beklediklerinin karşılık görmesinden yüksek. (10)”Velilerle İlişkisi” alanından velilerin öğretmenlerden olan beklediklerinin gerçekleşmesi “Branş Bilgisi” alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesinden daha yüksektir. (11) velilerin öğretmenlerden “Branş Bilgisi”ne ilişkin bekledikleri öğrencilerin bu alana ilişkin beklediklerinden daha yüksektir. (12) Her iki alana ilişkin olarak velilerin öğretmenlerden olan bekledikleri, öğrencilerin beklediklerinden daha yüksekçe karşılık görmektedir.

Orta dereceli okullarımızda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların gerçek danışmanlık görevleri konusunda araştırma yapan **Pişkin (1989)** belirtilen grupların, danışmanlık görevlerine ilişkin ideal algıları genel olarak yeterli bulunmuştur. Gruplar, almış oldukları puanlar yönünden incelendiğinde en yüksek ortalama puan alan grubun danışmanlar, en düşük grubun ise öğretmenler olduğu görülmüştür. Danışmanların gerçekte yaptıkları görevlere ilişkin grupların algıları incelendiğinde şu sonuçlar alınmıştır: Yönetici ve öğretmen grupların, danışmanların görevlerine ilişkin “gerçek algıları” tüm kategorilerde belirlenen kriter puan altında, danışman grubun gerçek algıları ise sadece “okul rehberlik programının hazırlama geliştirme”, “psikolojik danışma” ve “ olumsuz görevler” kategorilerinde belirlenen kriterin üzerinde bulunmuştur. Grupların, danışmanların görevlerine ilişkin ideal algıları ile gerçek algıları arasında da genel olarak farklar bulunmuştur.

Danışmanların görevlerini ideal düzeyde yerine getirmesini engelleyen nedenlerin ne olduğu konusunda, grupların görüşlerini incelendiğinde şu sonuçlar bulunmuştur(1)

Danışmanların mesleki hazırlıkları yetişmelerinde eksikler vardır.(2) Danışmanlar kendi görev ve sorumluluklarını açık bir şekilde bilmemekte, bu nedenle başka görevler üstlendikleri için gerçek görevlerinden uzaklaşmaktadırlar.(3) Danışmanlar mesleki alanlarından genellikle hoşnut değillerdir. (4) Yönetici ve öğretmenler rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarını yeterince desteklememekte ve danışmanlarla işbirliğinden kaçınmaktadırlar. (5) Velilerin ve kamuoyunun bu tür hizmetlere ilişkin duyarlılığı yeterli değildir. (6) Rehberlik hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçları yetersizdir.(7) Öğrenci başına düşen danışman sayısı nicelik olarak yetersizdir. Bulgular, danışmanların ideal görevlerinin ne olması gerektiği konusunda grupların algılarının yetersiz olduğunu ayrıca, danışmanlar tarafından gerçekleştirilen görevlerin de ideallerden uzak olduğunu göstermektedir.

Balcı (1990) yılında, “Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden Beklentiler” adlı yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırmada, kız meslek ve endüstri meslek liselerinde görevli öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticiler ile öğrenim gören öğrencilerin Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri belirlenmiştir. Beklentileri öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf seviyelerine göre, öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ise cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, esas braş, bitirilen okul, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimlerinde rehberlik dersi görüp görmedikleri yönünden, ayrıca öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin ve yöneticiler ile öğrencilerin beklentileri arasında fark olup olmadığı incelenmiştir.

Ankara’da psikolojik danışma ve rehberlik servisi bulunan kız meslek ve endüstri meslek liselerinden 8 liseden, 240 öğrenci, 90 öğretmen, 11 rehber öğretmen ve yönetici örneklem olarak alınmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir.

- 1- Kız meslek ve endüstri meslek liselerine devam eden öğrencilerin cinsiyetlerine göre beklentileri arasında manidar bir fark olup olmadığı incelendiğinde manidar bir fark bulunamamıştır.
- 2- Öğrencilerin yaşlarına göre beklentileri arasındaki ilişki incelendiğinde, 19 ve yukarı yaş seviyesinde olan öğrencilerin beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.
- 3- Yine öğrencilerin sınıf seviyelerine göre beklentileri incelendiğinde Lise2. sınıf öğrencilerinin beklentilerinin Lise 1 ve Lise 3 öğrencilerine göre fazla olduğu görülmüştür.

- 4- Bu okullarda görevli öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beklentileri incelendiğinde eşit beklentilerinin olduğu görülmüştür.
- 5- Öğretmenlerin yaşlarına göre beklentileri incelendiğinde, "45 ve yukarı" yaş grubunda bulunan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 6- Öğretmenlerin mesleki yıllarına göre, beklentileri incelendiğinde "21 ve yukarı" yıllarda mesleki tecrübesi bulunan öğretmenlerin beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.
- 7- Öğretmenlerin bitirdikleri okullara göre beklentileri incelendiğinde "Eğitim Enstitüsü" olan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 8- Öğretmenlerin branşlarına göre beklentileri incelendiğinde "Kültür Dersi" öğretmenlerinin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 9- Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde rehberlik dersi okuyup okumadıklarına göre beklentileri incelendiğinde rehberlik dersi okuyan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 10- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde rehberlik kursu görüp-görmediklerine göre beklentileri incelendiğinde rehberlik kursu gören öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 11- Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beklentileri incelendiğinde bayan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 12- Rehber öğretmenlerin yaşlarına göre, beklentileri incelendiğinde "45 ve yukarı" yaş grubunda bulunan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 13- Rehber öğretmenlerin, meslekteki yıllarına göre beklentileri incelendiğinde "6-10" yıl arasında mesleki tecrübesi olan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 14- Rehber öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre "Fakülte Mezunu" ve "Diğer Okul Mezunu" olan rehber öğretmenlerin beklentileri arasında manidar bir fark bulunamamıştır.
- 15- Rehber Öğretmenlerin branşlarına göre beklentileri incelendiğinde "Felsefe Grubu ile psikolojik danışma ve rehberlik" olan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 16- Rehber öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde rehberlik dersi görüp görmediklerine göre, beklentilerinde manidar bir farklılık bulunamamıştır.
- 17- Bu okullarda görev yapan yöneticilerin cinsiyetlerine göre, beklentileri incelendiğinde, beklentilerinde manidar bir fark bulunamamıştır.

- 18- Yöneticilerin yaşlarına göre, beklentileri incelendiğinde manidar farklılık bulunamamıştır.
- 19- Yöneticilerin meslekteki yıllarına göre, beklentileri incelendiğinde “21-30” yılları arasında mesleki tecrübesi olan yöneticilerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.

X **Ada (1990)**, “Trabzon İli Ortaöğretim okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”adlı Yüksek Lisans tezini yapmıştır.

Araştırma, Trabzon ili Akçaabat ilçesindeki orta dereceli okullarda rehberlik hizmetlerinin hali hazır durumunu tespit etmeyi amaçlamıştır.

Bu kapsamda Trabzon ilinde9, Akçaabat ilçesinde 7 adet orta dereceli okulda, toplam 650 öğretmen araştırma grubu teşkil etmiştir.

Öğretmen, yönetici ve rehber öğretmenlere verilmek üzere, okullarda rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi envanteri geliştirilmiş ve her birine ayrı ayrı verilerek doldurulması sağlanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırma grubundaki öğretmenlerin sadece %5’i rehberlikle ilgili bir hizmet içi eğitim kursuna katılmış ve bu kesim ilgili uygulamalardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma grubuna giren okullarda rehberlik servislerinin varlığı hakkında, %86’sı bulunduğunu,%14’ü de bu servisin bulunmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, Okulda rehberlik hizmetlerini,rehberlik ve psikolojik danışma uzmanı tarafından yürütülmesi kanaatında birleşmişlerdir. Okullarda rehberlik hizmetlerinin %30 oranında sınıfların rehber öğretmenleri, %36 oranında rehber öğretmen ve %15 oranında diğer öğretmenlerin yürüttüğü görülmüştür.

X **Tümkiye (1990)** yılında, “Akademik Danışmanlar ve Öğrencilerin Akademik Danışmanlık Görev Algıları ile Verilen Danışmanlık Hizmetlerini Değerlendirmeleri” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Bu araştırmada akademik danışman ve öğrencilerin görev algıları ile verilen danışmanlık hizmetlerinin değerlendirilmesi ele alınmıştır. Ayrıca danışmanlık hizmetlerini engelleyen unsurların ortaya çıkarılmasına da çalışılmıştır.

Araştırmada görev maddelerine ilişkin olarak Kuzgun tarafından geliştirilen envanter kullanılmıştır. Bu envanter ile danışman ve öğrencilerin akademik danışmanlık görev algıları ile verilen hizmetlerin düzeyi belirlenmiştir. Danışmanlık hizmetlerini engelleyen unsurların ortaya çıkarılması için sorulan sorular Adana Ç.Ü’si öğretim şartları göz önüne alınarak

hazırlanmıştır. Araştırmaya Tıp Fakültesi dışındaki diğer fakültelere devam eden 2.,3. ve 4. sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 519 öğrenci ile bu fakültelerde görevli 105 akademik danışman katılmıştır. Araştırma sonuçları frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t-testi ve Pearson Momentler çarpımı Korelasyon katsayısı ile değerlendirilerek sonuçlar tablolarla gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulardan akademik danışmanlar ile öğrencilerin görev algılarının birbirlerine benzer olduğu buna karşın, verilen hizmetlerin algılama biçimlerine uygun olmadığı görülmüştür.

Genelde akademik danışmanların görev algılarının uygun hizmetleri vermedikleri dikkati çekmektedir. Öğrencilerin de danışmanlardan beklentilerine uygun hizmetleri görmedikleri ifade ettikleri anlaşılmıştır. Yeterli danışmanlık hizmetlerinin verilmesini engelleyen en önemli unsurlar olarak öğrenci sayısının çokluğu, danışman öğrenci etkileşiminin olmamamsı ve sürekli değişen yönetmelikler gösterilmiştir.

Ök (1990) yılında, “13-15 Yaş Grubu Ortaöğretim Öğrencilerinde Kaygı Düzeyi (Okul Rehberlik Servisine Başvuran ve Başvurmayanlarda Kaygı)” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Denizli Cumhuriyet lisesinin 13-15 yaşlarındaki öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışma ile öğrencilerin kaygı düzeyleri ölçülmüştür.

Elde edilen kaygı puanları ile yine aynı öğrencilere uygulanan anket sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmanın sonunda yaş, cinseyet, aile tutum ve davranışları, ailenin ekonomik yapısı ile kaygı arasında önemli etkileşimler olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak kaygı insan yaşamında gerekli bir duygudur. Ancak yetişmekte olan kuşaklarda kaygı düzeyinin yükselmesine özen gösterilmesi, sağlıklı ve başarılı yeni kuşaklar yetiştirilmesi bakımından yararlı bir uygulamadır.

Özdemir (1991) yılında, “Bazı değişkenlerin Lisedeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman, ve yöneticilerin Psikolojik Danışmanlık Rehberlik Hizmetleri Beklentilerine Etkisi” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Bu araştırmada P.D.R. hizmeti veren resmi ve genel liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin P.D.R. hizmetlerinden beklentileri ve bu niteliklerin bazı özlük niteliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 1987-1988 öğretim yılında Ankara merkez ilçelerinde P.D.R. hizmeti veren resmi ve genel liselerde 325 öğrenci, 97 öğretmen, 76 danışman ve 33 lise müdürü oluşturmuştur.

Grupların liselerdeki P.D.R. hizmetlerinden beklentilerini belirlemek için bu araştırmacı çerçevesinde araştırmacı tarafından gerçekleştirilen "Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri" kullanılmıştır. Grupların bazı özelliklerini belirlemek amacıyla "Bilgi Formu" düzenlenmiştir. Grupların ortalamaları arasındaki farkların önemli olup olmadığı t-testi ile kontrol edilmiştir. Araştırmada hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bazı değişkenlerin liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin etkisine ilişkin bulgular, maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir.

1- Kız öğrencilerin erkeklerden; yaşı küçük öğrencilerin büyük olanlardan; sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerin sınıf düzeyi düşük olanlardan P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2- Öğrenimleri sırasında eğitim formasyonu alan öğretmenlerin, almayanlardan; hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde rehberlik dersi alan öğretmenlerin, almayanlardan; meslek dersleri ve felsefe öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerinden; P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Deniz (1993) yılında Malatya İnönü Üniversitesinde "Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmeninin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin değişkenlere göre İncelenmesi" konusunda bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu araştırmada Malatya ilinde ilköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ortaya konmuş ve bu değerlendirmelerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, Malatya il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini Malatya il merkezinde rehber öğretmeni olan 6 ilköğretim okulunda görevli 27 yönetici ve 150 öğretmen oluşturmuştur.

Grupların ilköğretim okullarındaki P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "P.D.R. Hizmetlerini Değerlendirme

Anketi” kullanılmıştır. İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler için araştırmanın nedenini içeren “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir.

Bu araştırmadan;

- 1- İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin yüksek düzeyde ve birbirine paralel olduğu ortaya çıkmıştır.
- 2- İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinden P.D.R. hizmetlerinin öneminin ve gereğini kavranmış olduğu ortaya çıkmıştır.
- 3- Cinsiyetlerine göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 4- Dallarına göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 5- Meslekteki hizmet yıllarına göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 6- İlköğretim okullarında görevli bayan öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyi, ilköğretim okullarında görevli erkek öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

✓ **Alp (1995)** yılında, “velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri” konulu bir yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırmada lisede öğrenim gören öğrencilerin Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler açısından velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri incelenmiştir.

Araştırmada velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri araştırmacı tarafından hazırlanan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi ile ölçülmüş, Bağımsız değişkenlerle ilgili bilgiler ise yine araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi’nde velilerin beklenti düzeyini belirlemeye yönelik 38 madde vardır. Kişisel Bilgi Formu’nda araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin altı soru yer almıştır.

Araştırmanın örnekleme, 1993-1994 öğretim yılında Samsun il merkezinde rehberlik servisi ile servise bağlı uzmanların bulunduğu genel, özel ve meslek liselerinde okuyan öğrencilerin velilerinden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 381 veliden oluşmaktadır.

Araştırmada denencelerle ilgili olarak elde edilen bulgular özetle aşağıda verilmiştir:

1. Velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin çok yoğun ve yaygın beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır.
2. Cinsiyete göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.
3. Öğrenim düzeyine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.
4. Mesleklerine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasından memur olan veliler lehine önemli bir farkın olduğu anlaşılmıştır.
5. Ekonomik düzeye göre velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında, önemli bir fark bulunamamıştır.
6. Çocuklarına karşı tutumlarında “demokratik” davranan velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri “otoriter” ve “ilgisiz” davrananlara göre daha yüksek bulunmuş ancak “demokratik” ve “koruyucu” davranan velilerin beklentileri arasında fark bulunamamıştır.
7. Çocukları genel liseye giden velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri, çocukları “özel” liseye giden velilerin beklenti düzeyleri arasında fark bulunamamıştır.

Tuzcuoğlu (1995) yılında, “ İlkokullarda Rehberlik Servislerinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler üzerindeki Etkisi” konusunda bir yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yapılan çalışmaların amacı; ilkokullarda rehberlik servislerine ihtiyaç olup olmadığını ve ilkokul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin beklediği rehberlik hizmetlerini tespit etmektir.

Araştırmanın evreni İstanbul İl'i olarak belirlenmiştir. Araştırmanın 1. Bölümünü oluşturmak amacıyla tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen okullardan seçilmiş 60 yönetici, 284 öğretmen ve 510 veli toplam 854 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın 2. Bölümündeki örneklem; 72 öğrenci velisi ve 213 öğrenci olmak üzere toplam 285 kişiden oluşmaktadır.

Yöneticilere, öğretmenlere ve velilere araştırmacı tarafından geliştirilen “İlkokul Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK
HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Samiye FADİLOĞLULARI**

**Lefkoşa
Şubat, 2004**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMALIK
HİZMETLERİNDEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Samiye FADİLOĞLULARI**

**Tez Danışmanı
Doç.Dr.Aydın ANKAY**

**Lefkoşa
Şubat, 2004**

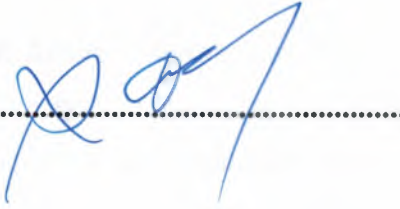
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Samiye Fadıloğlularına ait “Ortaöğretimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinden Beklentiler” adlı çalışma jürimiz tarafından Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Halil Aytekin

.....

**(Üye) : Doç. Aydın Ankay
(Tez Danışmanı)**

.....

(Üye) : Dr. Nazan Çomunoğlu

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.....// 2004

Doç. Halil Aytekin

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Haydarpaşa Ticaret Lisesinde ve Yakın Doğu Kolejinde okuyan öğrencilerin, bu okuldaki öğretmen ve idarecilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentileri ve bu beklentilerin okullara, sınıflarına, cinsiyetlere, görevlere ve görev sürelerine göre dağılımı incelenmiştir.

Bu araştırma ile amacımız, teknoloji toplumlarında katlanarak artan bireysel yalnızlığın, monotonluğun, aile bireylerinin birbirinden uzaklaşmasının yarattığı boşluğu doldurmak için bir yardım eli bekleyen bireylerin okul rehberlik hizmetlerinden hangilerine daha çok ihtiyaç duyduklarını tespit etmektir.

İhtiyaçlara karşılık verebilen bir rehberlik hizmeti, bireye etkin bir şekilde yardım edebilecektir. Sağlıklı ruh haliyle yetişen bireyler iyi bir insan, eş, anne-baba, öğretmen kısacası kendine ve karşısındakine hakkettiği saygıyı verebilecektir. Sağlıklı bir toplum sağlıklı bireylerden oluşur. Sağlıklı bireylerin yetişmesi için okul rehberlik hizmetlerine büyük görev düşmektedir.

Bu alanda ülkemizde yeterli çalışmanın olmaması bizim araştırmamız için bir dezavantaj sayılabilir. Fakat biz ^{bu} çalışmada mümkün olan en yeni kaynaklardan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anket Merkezinden yararlanarak ve çok sayıda öğrenci, öğretmen ve idarecinin görüşlerine baş vurarak anketin ve çalışmamızın bilimselliğini arttırmaya çalıştık.

Bu araştırma verileri ışığında umuyoruz ki okullarımızda eğitim ve öğretimi olumsuz ve olumlu yönde etkileyen faktörler daha iyi ele alınarak rehberlik hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanılır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde yardımlarını esirgemeyen danışmanım Ass. Prof. Dr. Aydın Ankar'a, yüksek lisans yaptığım süre içinde beni sürekli motive eden, yardımlarını esirgemeyen aileme ve araştırmayı gerçekleştirmeme katkıları olan öğrencilere ve tüm öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
SUMMARY.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
PROBLEM.....	1
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
ALT PROBLEMLER.....	2
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
SAYILTILAR.....	3
SINIRLILIKLAR.....	4
TANIMLAR	4
KISALTMALAR.....	6

BÖLÜM II

ÇALIŞMANIN KURAMSAL TEMELERİ VE BU ALANDA YAPILAN

ARAŞTIRMALAR.....	7
1. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK.....	7
1.1. Rehberliğin Tanımı ve Önemi.....	7
2. EĞİTİM – ÖĞRETİM VE REHBERLİK.....	8
2.1.Eğitim Tanımı.....	8
2.2.Eğitimin Amaçları.....	9
2.3.Eğitim İle Rehberlik Arasındaki Farklar.....	9
3. REHBERLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	10
3.1. A.B.D.’deki Gelişmeler.....	10
3.2. Avrupa’daki Gelişmeler.....	11
3.3. Türkiye’deki Gelişmeler.....	11
3.4. K.K.T.C.’deki Gelişmeler.....	12
4. REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNİN TEMEL İLKELERİ...14	

5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ.....	16
5.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	17
5.1.1. Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Uyulması Gereken İlkeler.....	17
5.1.2. Psikolojik Danışma Uygulamalarının Kapsadığı Alanlar.....	18
5.1.3. Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	19
5.1.4. Psikolojik Danışma Hizmetleri Verilirken Uyulması Gereken Etik Kurallar.....	19
5.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri	20
5.2.1. Bireyi Tanıma Servisinin Amaçları.....	21
5.2.2. Bireyi Tanıma İlgili Temel Anlayışlar.....	21
5.2.3. Bireyi Tanımada Gerekli Bilgiler.....	22
5.2.4. Bireyi Tanımada Kullanılan Özel Teknikler.....	23
5.3. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti.....	25
5.3.1. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetinin Sağladığı Bilgiler.....	26
5.3.2. Eğitsel Bilgi.....	26
5.3.3. Meslekler Hakkında Bilgi.....	27
5.3.4. Kişisel-Sosyal Bilgi.....	28
5.4. Yerleştirme Hizmeti.....	29
5.4.1. Yerleştirme Hizmetleri ile Gerçekleştirilmek İstenen Amaçlar.....	29
5.4.2. Yerleştirme Hizmetlerinin Çeşitleri.....	30
5.5. İzleme Hizmetleri.....	30
5.5.1. İzleme Hizmetlerinin Yararları.....	31
5.6. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri.....	31
5.6.1. Alıştırma-Oryantasyon Servisinin Görevleri.....	32
5.6.2. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetlerinin Kapsadığı Alanlar.....	32
5.7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri.....	33
5.7.1. Okul Müşavirlik Hizmetlerinin Kapsamı.....	33
5.8. Araştırma-Değerlendirme Hizmeti.....	34
5.8.1. Araştırma-Değerlendirme Hizmetinin Görevleri.....	35
5.9. Çevre ve Velilerle İlişkiler.....	35
5.9.1. Bu Alanda Verilen Hizmetler.....	36
6. Bu Alanda Yapılan Çalışmalar.....	37
6.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	37
6.2.K.K.T.C.’de Yapılan Çalışmalar.....	51

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	53
Araştırmanın Modeli.....	53
Araştırmanın Evreni.....	53
Araştırmanın Örneklemi.....	55
Verilerin Toplanması.....	55
Verilerin Analizi ve Yorumu.....	56

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	57
---------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
ÖNERİLER.....	114
KAYNAKÇA.....	116
EKLER.....	118

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1	2002-2003 Öğretim Yılında Anket Uygulaması Yapılan Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenciler ile Bu Okullarda Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Okullara Göre Dağılımı	54
Tablo 2	Örnekleme Oluşturan Okullardaki Öğrenci, Öğretmen ve İdarecilerin Okullara Göre Dağılımı	55
Tablo 3	Öğrencilerin Okullarına Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	60
Tablo 3a	Öğrencilerin Okudukları Okullara Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	61
Tablo 4	Öğrencilerin Sınıflarına Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	67
Tablo 4a	Öğrencilerin Sınıflarına Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	68
Tablo 5	Öğrencilerin Okullarındaki Rehberlik Servislerini Kullanıp Kullanmamalarına Göre Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	74
Tablo 5a	Öğrencilerin Okullarındaki Rehberlik Servislerini Kullanıp Kullanmamalarına Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	75
Tablo 6	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımı ve Rehberlik Servislerinden Beklenti Düzeyleri	81
Tablo 6a	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	81
Tablo 7	Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	91

Tablo 7a	Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	91
Tablo 8	Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Sayısal Dağılımları ve Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeyleri	98
Tablo 8a	Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklenti Düzeylerinin İstatistiksel Anlamlılığı	99

ÖZET

Bu araştırmada, Lefkoşada , H.T.L. ve Y.D.K. ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ile bu okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ve beklentileri ortaya konmuş ve beklentilerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, H.T.L. ve Y.D.K. okullarındaki lise iki ve lise üç öğrencileri ile yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini bu okullardaki 218 öğrenci, 10 yönetici ve 96 öğretmen oluşturmuştur.

Grupların ortaöğretim okullarındaki P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklentilerini belirlemek amacıyla “P.D.R. Hizmetlerinden Beklentiler Anketi” kullanılmıştır. Bu anket hem öğrencilere, hem yöneticilere ve öğretmenlere ayrı ayrı uygulanmıştır. Ayrıca öğrenciler ve eğitimciler için “Kişisel Bilgi Formu “ da uygulanmıştır. Bilgi toplama aracı, rehberlik hizmetlerine ilişkin her türlü faaliyeti içeren 60 maddeden oluşmuştur. Her maddeye öğrenciler ve eğitimciler “çok ihtiyaç var”, “biraz ihtiyaç var” ve “hiç ihtiyaç yok” seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermişlerdir.

İstatistiksel işlemler olarak anova testi, t-testi ve betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırmanın Öğrencilerle İlgili Bulguları:

1. Lise türlerine göre öğrencilerin rehberlik servislerinden beklenti puanları farklıdır. Bu farklılık birçok maddede istatistiksel olarak anlamlıdır.
2. Öğrenim gördükleri sınıflara göre lise 2.sınıf ve lise 3.sınıf öğrencilerinin hemen hemen aynı beklenti düzeyine sahip oldukları görülmüştür.
3. Okulda rehberlik servisinin öğrenciler tarafından kullanılıp, kullanılmamasına göre beklentileri birbirinden farklıdır. Bu fark bazı maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır.
4. Cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri birbirinden oldukça farklıdır.

Araştırmacının Eğitimcilerle İlgili Bulguları :

1. Eğitimcilerin okuldaki görevlerine göre rehberlik servisinden beklentilerine ilişkin puanlar birbirinden oldukça farklıdır.
2. Kıdem değişkenine göre rehberlik servisinden beklenti puanları birbirinden farklıdır.

SUMMARY

This research is based on the expectations of students, administrators and teachers of secondary schools in Nicosia H.T.L. and Y.D.K. from their P.D.R. and also of their evaluation of such a service. It was also investigated to find out if certain factors influenced their expectations.

The students were all second and third year lycee students. The research involved 218 students, 96 teachers and 10 administrators.

A questionnaire titled "Expectations from P.D.R. services Enquiry" was used. For all those involved, an initial personal information form was also completed. In the main form there were 60 items to be answered. The students and the educators answered the form by marking one of the "a lot of need", "a little need" and "no need" choices.

Anova test, t-test and descriptive analysis is used as statistical operations.

The Findings Of The Research Concerning Students:

1. Expectations showed a statistically viable difference in many items depending upon the type of lycee.
2. There is no significant differences according to classes.
3. According to whether the service is used or not in their schools, there is a difference between the students expectations from the guidance service. This difference is significant in many items statistically.
4. According to their sexes, the students expactations from the guidance service have a significant difference.

The Researcher's Findings Concerning Educators

1. According to educators' duties in schools, there is a very significant difference between their expectation induding points from the guidance service.
2. According to their seniority , there is a difference between the expectation induding points from the guidance service.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan problem, araştırmanın önemi, amacı, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırma içerisinde kullanılan tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

PROBLEM

Çağımızda yaşanan hızlı değişime ayak uydurmaya çalışan okullarımızda , değişen öğrenci, öğrenciye ayak uyduramayan bir eğitim sistemi ve bu ikisi arasında bocalayan öğretmenler göze çarpmaktadır.

Yukarda bahsettiğimiz problem gelişmiş ve çağdaş toplumlarda eğitim sisteminde eğitim sürecini daha etkili hale getirmek için Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık çalışmalarının öneminin kavranılmasına ve bu hizmetlerden öğrenci, öğretmen ve velilerin ihtiyaç duyulduğunda yararlanmalarına yol açmıştır.

Çağdaş toplumlar Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerinden sadece eğitim alanında değil diğer kurumlarda da bu hizmetleri kullanarak birçok problemin üstesinden gelmekte veya problemlerin ortaya çıkmasını engellemeyi hedeflemektedirler.

Eğitim sisteminin temelini insan olmasından dolayı, sağlıklı bir etkileşim ve iletişim sağlanması eğitim kurumlarında gittikçe önem kazanmaktadır.

Bizim eğitim sistemimizde son yıllarda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık hizmetlerine verilen önem belirgin bir şekilde artmıştır.

Rehberlik servislerinin ve rehberlik yapan uzmanların daha etkili bir şekilde hizmet verebilmeleri, öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi, kısacası yararlı bir kurum haline getirilmesi problemi oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu bağlamda
Bu araştırmanın genel amacı, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinden idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentilerini tespit etmektir. Böylece okullarda uygulanan rehberlik hizmetlerinden hangisi ya da hangilerine öncelikle daha çok ihtiyaç olduğu belirlenecek ve bu alanlarda rehberlik hizmetlerine daha çok önem verilecektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır: *Amacı?*

ALT PROBLEMLER

1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentileri nelerdir? Bu beklentiler öğrenci ve eğitimcilere göre değişmekte midir?
2. Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık servisinden beklentiler değişik okullarda okuyan öğrencilere göre değişmekte midir?
3. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden beklentiler öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre değişmekte midir?
4. Öğrenciler Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık servisinden yeterince yararlanabiliyor mu? Yararlananların ve yararlanamayanların dağılımı ne şekildedir? Bunların, rehberlik servisinden beklentileri nelerdir?
5. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
6. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler eğitimcilerin mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
7. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler eğitimcilerin görev sürelerine göre değişmekte midir?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar yetersizdir ve gereken önem verilmemektedir.

Bu araştırmanın, ülkemizin geleceğinde rol oynayacak olan gençlerin ve bunların eğitim-öğretiminden sorumlu olan idareci ve öğretmenlerin başarısında, veriminde, performansında yapılacak iyileştirmelerle ve bu konuda ileride yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmamız Rehberlik Servislerinin daha iyi çalışmasına, meslek başarısının artmasına ve çalışma şartlarının iyileştirilmesinde de önemli rol oynayacaktır. Bireylerin duygusal, psikolojik ve sosyal yönden rahatlamaları ve mutlu bir hayat sürmeleri açısından önemli bir katkısı olacaktır.

SAYILTIRLAR

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde şu varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Bu araştırmaya konu olarak katılacak olan idareci, öğretmen ve öğrencilerin, ölçme aracına verdikleri cevapların doğru ve güvenilir olacağı varsayılmıştır.
2. Araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak amacı ile taranan kaynakların güvenilir ve geçerli bilgiler vereceği varsayılmıştır.
3. Ankete katılanların hiçbir etki ve sıkıntı içinde olmadan gerçek düşüncelerini yansıtacağı varsayılmıştır.
4. Seçilen örneklemin evreni temsil kabiliyetine sahip olduğu varsayılmıştır.
5. Bilgi toplama aracının geçerliliğini tespit etmek için başvurulmuş uzman görüşlerinin yeterli olduğu ve anketteki her maddenin istenen bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmıştır.
6. Yapılan istatistiksel işlemlerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
7. Çalışma evreninin araştırma için yeterli olduğu varsayılmıştır.
8. Araştırmada kullanılan “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Anketi”nin yeterli olduğu varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentiler anketi ile sınırlıdır.
2. Yapılacak araştırma, araştırmacının yüksek öğretim bilgisi ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma Lefkoşadaki H.T.L. ve Y.D.K. okullarına uygulanan anket ile sınırlıdır.
4. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda ele alınan insan faktöründen kaynaklanan sınırlılıklar bu araştırma için de söz konusudur.
5. Veriler, ölçekte bulunan soru boyutlarına göre alındığından araştırma bu yönden sınırlıdır.
6. Yakındoğu Üniversitesinin tez çalışmaları için belirlediği süre ile sınırlıdır.
7. Araştırma ankete katılan 218 öğrenci, 10 idareci ve 96 öğretmen ile sınırlıdır.

TANIMLAR VE KISALTMALAR

Rehberlik : Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri (tercihleri), yorumları, planları yapmasına ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel (uzmansal) yardımdır (Tan,1992,s18).

Eğitim :Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. (Ertürk,1984,s12).

Öğretim :Öğrenmenin gerçekleşmesi ve fertte istenilen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. (Varış,1981,s12).

Kişilik : Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı, yapılaşmış ilişki biçimidir (Cüceoğlu,2000,s404).

Branş öğretmeni :Orta öğrenim öncesi kurumlarda sadece branşı ile ilgili dersleri ve yönetimle ilgili işlerde görevlendirilmiş öğretmen ya da yönetici sıfatı kazanmış Milli Eğitim Bakanlığı Elemanı. Örneğin, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji öğretmeni gibi.

İş (Meslek): Belli bir eğitimle kazanılan, kuralları toplumca belirlenmiş ve kazanç elde etmek için yürütülen sistemli faaliyetler bütünüdür.

Gereksinim (İhtiyaç) : Organizmanın Fizyolojik-Psikolojik ve Sosyal yönlerden ihtiyaç duyduğu giderilmemiş eksikliğidir.

Güdü (Motive) : Bireyi, bir amaca ulaşmak için davranmaya iten, eyleme geçiren, etkinleştiren, yönelten bir iç güçtür (Başaran,1989,s145).

İlgi ve Yetenek : İlgi, bir nesne ya da bir faaliyete karşı kısıtlayıcı koşullara karşın oldukça sürekli bir bağlanma durumudur. Örneğin müziğe, sanata ya da sporun herhangi bir dalına ilgi duymak.

Yetenek, eğitim yolu ile bilgi ve beceri kazanma gücünün karakteristik belirtisi sayılan özellikler bütünüdür.

Benlik Tasarımı : Bireyin kendini nasıl gördüğü yani kendi hakkındaki duygu, düşünce ve değerlendirmeleridir.

Geçerlik ve Güvenirlik :Geçerlik, bir testin geçerliği, ölçmeyi hedef aldığı özelliği ne ölçüde ölçtüğünü ifade eder.

Güvenirlik, bir testin ölçmeyi hedef aldığı özelliği ne ölçüde doğru ölçtüğünü gösterir.(Kuzgun,2000,s33-40)

Empati :Bir kimsenin, karşısındaki kişinin belli bir durumda ne düşündüğünü ve ne hissettiğini anlama gücü olarak ifade edilir.Sosyal duyarlılık, sosyal algı (Ünal, 1972,s5).

Tutum : Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.

Kalıtım : İnsanın ana-babasından döllenmeyle birlikte aldığı gizli güçtür.

Gelişim : İnsanın tüm yönleriyle belli bir oluşum içinde olduğunu anlatan bir kavramdır.

Büyüme : İnsanın biyolojik yönden gelişimidir. Örneğin boyunun uzaması.

Olgunlaşma : İnsanın bir gelişim görevini yapabilecek düzeye gelmesidir (Kağıtçıbaşı, 1996 s80-84)

Önyargı : İnsanın başka insana ya da topluma karşı koşullanmış duygusal tutumudur.

Bencillik (Egoism) : Bir insanı, toplumun, örgütün ya da başkalarının yararını düşünmeden, kimi kez onlara zarar da vererek, davranışlarını yalnız kendi gereksinimlerini giderecek, kendine yarar, çıkar sağlayacak biçimde yönlendirmesidir.

Uzmanlaşma : Bir iş görenin görevini oluşturan eylemleri ve işlemleri, elveren en kısa sürede, nitelikçe en yüksek derecede yapmasıdır.

İşten doyum : Bir iş görenin işini yada iş yaşamını değerlendirmesi sonucunda duyduğu haz ya da ulaştığı olumlu duygusal durumdur.

Gizilgüç : Bireyin doğuştan getirdiği, fakat çevre koşulları ya da engelleri nedeniyle ortaya çıkamayan zihinsel güçlerdir.

Bireysel farklılık (ferdi farklar) : Bireyler arasında yetenek, ilgi, erek ve gereksinimler yönünden görülen farklılıklardır.

Gelişimsel Rehberlik : Okuldaki eğitim sürecinin öğrenciler için bireyselleştirilmesini ve insancıl kılınmasını sağlayan örgütlenmiş çabalar, işlemlerdir.

İçgörü (insight) : Belirli bir nesne ya da durumun önem,anlam ve biçiminin yada kullanılışının anlaşılır duruma gelmesidir.

Özel Eğitim : Genel eğitim önlemleri ve olağan öğretim programları ile eğitilemeyen kimseler için düzenlenen eğitim.

Uzman : Bir bilim dalında, belli bir teknik alanda yoğun bir öğrenim görerek ya da türlü uygulamalara katılarak yüksek derecede yeterli kazanmış olan kimse (mütehassıs).

Okul Öncesi Eğitim : Çocuğun doğumdan zorunlu okul yaşına kadar yapılan eğitimidir.

İlköğretim : 6-11 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsayan, kız-erkek bütün vatandaşlara zorunlu ve devlet okullarında parasız olan bir eğitimidir.

Ortaöğretim : İlköğretime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Yükseköğretim : Ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılık eğitimi kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür.

Özel Eğitimde Rehberlik : Rehberlik eğitiminde yönetim ve öğretimle birlikte dengeyi sağlayan bir hizmet olarak görülmektedir. (Yahya Özsoy ve Diğerleri,1989,s.225-230).

KISALTMALAR

a.g.e : Adı geçen eser

Ön.ver : Önceden verildi

S : Sayfa

Üni. : Üniversite

Fak. : Fakülte

Bil. : Bilim

% : Yüzde

P. : Önem Seviyesi

Df : Serbestlik Derecesi

F. : Varyans

PDR. : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

s.d : Standart Deviasyon (standart sapma)

Y.D.K.: Yakın Doğu Koleji

H.T.L. : Haydarpaşa Ticaret Lisesi

L.T.L. : Lefkoşa Türk Lisesi

L.T.K.L.: Lefkoşa Türk Kız Lisesi

BÖLÜM II

ÇALIŞMANIN KURAMSAL TEMELLERİ VE BU ALANDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmanın kuramsal temelleri ve bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

1.REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

1.1 Rehberliğin Tanımı ve Önemi

Yeni bir bilim dalı olan Rehberlik ve Psikolojik Danışma kavramsal açıdan günümüze gelene kadar birçok değişmelere ve düzeltmelere uğramıştır.

Rehberliğin ilk faaliyet yerinin okullar olması ve okullardaki rehberlik çalışmalarının programlı, sistemli olmaları uzun zaman rehberliğin “ öğrencilere yeteneklerine uygun iş bulma “ anlamını taşımasına sebep olmuştur.

Günümüzde ise rehberlik bireyin sadece iş bulmasına değil tüm yaşam alanlarında kendini gerçekleştirmesini hedef tutar. Kendini gerçekleştirme kavramı son yıllarda tüm rehberlik hizmetlerinin benimsediği bir kavramdır. Bu kavramı daha iyi açıklayabilmek için kendini gerçekleştirmekte olan bireyin taşıdığı özellikler özetlenebilir.

Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi, hem de başkaları hakkında iyi görüşlere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar; onları benimser ve geliştirir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey zamanını iyi kullanır; geçmişten daha çok geleceğe dönüktür; yaratıcıdır. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder, duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz. Kendini gerçekleştirmekte olan birey değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır. Kendini, değişmekte olan bu gerçek dünyanın yine değişmekte olan bir parçası gibi görür,v.b. (Kepçeoğlu, 2001, s. 15)

Buna göre Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık için bir tanım yapmak gerekirse bireye kendini ve çevresini tanımasında ve doğru kararlar alarak kendini gerçekleştirmesi için yapılan profesyonel bir yardımdır denilebilir.

Yani kısacası tüm rehberlik hizmetleri gibi okullardaki rehberlik hizmetlerinin amacı da öğrencilere bir yol gösterip o yolu izlemelerini istemek değil, kendini gerçekleştirmelerine olanak sağlayarak, çeşitli yolların iyi ve kötü yönlerini tartışıp, kendine uygun olanını seçebilmesine yardımcı olmaktır.

2.EĞİTİM-ÖĞRETİM VE REHBERLİK

2.1.Eğitimin Tanımı

İnsanlık tarihine baktığımızda temel kurumlardan birinin de eğitim olduğunu görürüz. Bu yönüyle eğitim için yapılan birçok tanımın olacağı şüphe götürmez, bunlardan birkaçı aşağıda sıralanmıştır.

“ Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişikliği meydana getirme sürecidir.” (Güven, 1986, s 1-2)

“Eğitim en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.” (Erden ve Fidan, 1993, s.16.)

“Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”(Ertürk, 1972, s.12)

Eğitimin tanımı üzerine yapılan bu açıklamalardan sonra eğitimin bir süreç olduğunu, bireyde istenen yönde bir davranış değişikliğinin amaçlandığını ve bu süreçte bireyin kendi yaşantılarının esas alındığını söyleyebiliriz.

Eğitim süreklidir. Bireyler birbirleri ile kültür alışverişini doğumdan ölene kadar sürdürürler ve bu durum sosyal hayatın sürekliliğini sağlar. Bu özelliği ile eğitim toplumun bütünlüğünü koruyan, hem bireysel farklılıkların dikkate alınıp geliştirildiği, hem de hem de toplumsal çıkarların gözetildiği önemli bir faktördür.

2.2. Eğitimin amaçları

Eğitimin bir tanımında insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olduğunu söyledik, bu süreçte eğitimin bireysel bazda amaçlarını insanın bedeni, akli ve ruhi gelişimini sağlamak, akılcı düşünmeyi öğretmek, problem çözme gücünü arttırmak, daha iyi bir hayat yaşayabilmesi için gerekli becerileri kazandırmak olarak sıralayabiliriz.

Eğitimin topluma yönelik amaçları da vardır.Bu amaçların bazıları toplumun sürekliliğini sağlamak, kültürünü zenginleştirmek, ekonomik verimliliği arttırmak, yeni nesillerde istenmeyen davranışları değiştirmek olarak sıralayabiliriz.

2.3. Eğitim ve Rehberlik arasındaki farklar

Çağımızda eğitimin amacı bireyler arasındaki farkları göze alarak öğretimi bireylerin gereksinimlerine uyarlamaktır. (Kuzgun 2000, s.8)

Kalabalık okullarda öğretmenlerin öğretim yaparken bireysel farklılıkları dikkate alması oldukça zor görünmektedir. Rehberlik burada öğretimden ayrılır. Öğretim bir guruba yapılır, rehberlik ise bireysel bir yardımdır. Bazı durumlarda rehberlikte küçük grup çalışmaları da yapılabilir. Fakat psikolojik danışma hizmetlerinde bireysel çalışmalar oldukça önemlidir.

Rehberlik özellikle psikolojik danışma hizmetleri açısından bakıldığında zorunlu değildir.Fakat öğretim zorunludur. Rehberlikte eğer sınıfta bir meslek tanıtılıyorsa zorunluluktan bahsedilebilir.

Öğretimde müfredata dayalı davranışların ne ölçüde değiştiği yapılan sınavlarla değerlendirilir, oysa rehberlikte bu açıdan değerlendirme yapmak söz konusu değildir.

Öğretimdeki konuların çoğu birey dışında olup biten olaylarla, dış dünyayla ilgilidir. Rehberlik ise bireyin iç dünyasına, duygusal yaşamına yönelmiş bir hizmettir.

Eğitimin amacı, problem çözme gücünü geliştirmektir. Öğretim bunu nesnel olgular üzerine düşündürerek, rehberlik ise öznel düşündürerek gerçekleştir.(Kuzgun, 2000, s.9)

Sıralanan farklılıklar yanında rehberlikle eğitim iç içedir. Hem eğitim hem de rehberlik bireyin kendini gerçekleştirmesini amaç edinmiştir.

Günümüzde rehberlik sözcüğünün yanında mutlaka psikolojik danışma da bulunmaktadır. Yapılan tüm rehberlik hizmetlerinde duygusallığın, bireyselliğin, başarıyı çok artırdığı, amaca ulaşmayı kolaylaştırdığı görülmüştür.

Bugün psikolojik olmayan hizmetlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden bile sayılmayacağını ileri sürenler bile vardır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin mutlaka psikolojik yardım süreciyle ele alınıp sunulmasının gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır. (Kepçeoğlu 2001, s.128)

3. REHBERLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ

Rehberliğin dünyadaki gelişimini A.B.D’de, Avrupa ülkelerinde, Türkiye’de ve K.K.T.C.’de olmak üzere dört farklı bölümde özetlenmiştir.

3.1. A.B.D.’deki Gelişmeler

Rehberlik Amerikan toplumunda ortaya çıkmış, gelişmiş ve uygulamalı bir bilim dalı olmuştur. Bu hareketin Amerika’da ortaya çıkması tesadüfen olmamıştır. Bu toplumun insana büyük değer vermesinde kaynaklanan bir gelişmedir.

İlk olarak okullarda mesleki rehberlik olarak başlayan Rehberlik hizmetinin ürünü olarak Psikolojik danışma doğmuştur. Amerika’da bir okula ilk defa danışman atanması 1898 yılında olmuştur. Psikolojik danışma 20.yy’ın başlarında suçlu çocukların psikolojik problemleriyle ilgilenerek okulların dışına çıkmış ve 1910 yılında ilk Ulusal Rehberlik toplantısı yapılmıştır. Üniversitelerde Rehberlik dersinin verildiği ilk yıl 1911’dir. Bu tarihten sonra hızlı bir gelişmeyle birçok alana psikolojik danışma yayılmıştır.

Danışma faaliyetlerinin sistematik bir yardım mesleği olarak gelişmesinde 2. Dünya Savaşı önemli rol oynamıştır. Savaş sırasında artan davranış bozukluklarının, nevrozların tedavisinde, savaş katılacak olan askerlerin savaş ortamına hazırlanmalarında ve en önemlisi

savaş sonrasında askerlerin tekrar sivil hayata uymalarında, bir iş sahibi olup kendilerine güvenip saygı duymalarında danışmanların önemli ve etkili rolleri olmuştur.

Amerikan Psikoloji Cemiyeti Psikolojik Danışma Bölümünü 1953 yılında açmış ve Psikolojik danışma bir bilim disiplini olarak ortaya çıkmıştır.

3.2. Avrupa Ülkelerindeki Gelişmeler

Amerika ile kıyaslarsak Avrupa'daki Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin gelişiminin oldukça geç kaldığını söyleyebiliriz.

Rehberlikte etken olan bilimler; özellikle Psikolojik ölçme ve değerlendirme ile bireysel ayrılıklar psikolojisi, önce Avrupa ülkelerinde gelişmeye başladı. Buna karşın rehberlik, bu ülkelerdeki okullara çok sonra girebildi. Buna neden olarak bu ülkelerdeki eğitim felsefeleri ile eğitim uygulamalarına egemen olan ve gelişmeyi etkileyen geleneksel tutum gösterilmektedir.

1960'lardan sonra ki süre içinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinde bir gelişme olmakla beraber bu gelişme en fazla gelişen alanlarda bile talepleri karşılamaya yetmemektedir. Ayrıca sunulan hizmetlerin kalitesi bakımından da bazı sorunlar vardır.(Nelson-Jones,1982,s.192)

3.3. Türkiye'deki gelişmeler

Türkiye'ye Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinin girmesi 2. Dünya savaşından sonra Amerika ile Türkiye arasında başlayan politik, ekonomik ve kültürel ilişkilerin etkisi ile olmuştur. Bu yıllarda Amerika'da eğitim gören birçok Türkiyeli genç Türkiye'ye dönmüş ve bir rehberlik hareketinin eğitim kurumlarında ele alınmasına yol açmıştır.

İlk olarak 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün pedagoji bölümünde programa bir rehberlik dersi konmuştur. 1962 yılında O.D.T.Ü. Sosyal Bilimler Bölümü'nün Psikoloji programına Psikolojik danışma dersi konmuştur. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü oluşturulmuştur.

Yüksek Öğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1982 yılından sonra Rehberlik ve Psikolojik Danışma eğitiminin hızla yayıldığı görülmektedir.(Kuzgun,2000,s.24)

Türkiye’de 1972 yılında Yükseköğretimde Rehberliği Geliştirme ve Rehber Yetiştirme (YÖRET) vakfı kurulmuştur. 1989 yılında Psikolojik Danışma ve Rehberlik adı ile bir dernek kurulmuştur.

3.4. K.K.T.C.’deki Rehberlik Gelişimi

Türkiye’de Psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitimi veren üniversitelerden mezun olup gelen öğretmenlerin artmasıyla 1975-76 ders yılında TMK ortaokul kısmında ve 1976-77 ders yılında LTL ve LTKL okullarında Rehberlik dersi verilmeye başlanmıştır(LTL yıl sonu dergisi, Hüseyin Vasfi Rehber öğretmen).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında(1972-1977) ilke ve politikalar kısmında eğitim sisteminin kişiye çevresini tanıma, yorumlama ve geliştirme yeteneklerini kazandırma, sorunlar bölümünde ise, temel eğitimde uygulamalı rehberlik hizmetlerinin yetersiz olmasının ve bu kademedeki etkinlikleri olumsuz yönde etkilediğinden bahsedilmektedir (II:Milli Eğitim Şurası Ek Dökümanı:1,1991:21-22).

1985 yılında çıkarılan ve zaman zaman birtakım değişiklikler yapılarak, bugün de yürürlükte olan Öğretmenler Yasasında Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak ve zihnen, ruhen ve bedenen gelişmelerini sağlamak, ilkokul öğretmenlerinin görevleri arasında sayılmıştır. Aynı yasanın orta, mesleki ve teknik öğretim okulu öğretmenlerine ilişkin kurallar bölümünde rehber öğretmenlerle ilgili bir madde bulunmakta ve bu maddede rehber öğretmenlerin rehberlik görevlerine ek olarak en çok 10 saat ders yapmaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak rehber öğretmenlerin görevleri belirtilmemiştir.

1986 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Yasasında, Uygulama Genel Esasları başlığı altında yer alan Okul Rehberliği ve Psikolojik danışmanlık ve rehberlikle ilgili bir tüzüğün hazırlanması gereği ile bu alandaki uygulamaların hangi ilkeler doğrultusunda gerçekleştirileceği belirtilmiştir. 50/1989 sayılı Genel Ortaöğretim Dairesi (Kuruluş,Görev ve

Çalışma Esasları) Yasasında, Genel Ortaöğretim Müdürlüğü kadrolarında”Rehberlik Uzmanı” kadrosunda çalışan personelin haklarından söz etmektedir.

1991 yılında toplanan II.Milli Eğitim Şurasında genel ortaöğretim kurumlarının öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yüksek öğrenime hazırlamaları; özellikle mesleki teknik öğretimde toplumun ihtiyacına göre psikolojik danışma ve rehberliğe dayanan öğrencileri yeteneklerine göre değerlendirerek yöneltten bir sistemin olması gerektiği konuları görüşülmüştür(II.Milli Eğitim Şurası, açılış konuşmaları,1991:47).

1993 yılında 1.Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik toplantısı yapıldı ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik merkezi kurulması kararı alındı.1995 yılında toplanan III. Milli Eğitim Şurasında, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı bünyesinde “Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nin ivedilikle kurulması, bu merkezin kuruluş aşaması sırasında hizmetlerin zorunlu eğitimde pilot uygulamalar olarak başlatılması, çalışmalarını yürütecek kişilerin bu alanda eğitim görmüş olmaları, uzmanların görevlerinin yasal düzenlemelerle belirlenmesi, Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma Merkezinin çalışma şekli ile psikolojik danışma ve Rehberlik hizmetlerinin genel ilkelerini kapsayan kararlar alınmıştır.

1996 yılında Psikolojik Danışma Rehberlik ve Araştırma merkezi kuruldu. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor bakanlığı EOHD.83/878 sayılı ve 12.11.1996 tarihli yazı ile tüm okullarda “Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Kurulu”nun oluşturulmasını istedi.

1998-99 ders yılında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik talim terbiyeden bir programa bağlandı.

1999-2000 eğitim yılı başında K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür bakanlığı tarafından tüm Genel Orta Öğretim dairesine bağlı okullarda uygulanmak üzere EOHD-32-392 sayılı yazı ile Lise 1,2,3 sınıflarında rehberlik saati uygulamasını başlattı.

4. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Dayandığı

Temel İlkeler

Rehberlik ve Psikolojik Danışma anlayışını oluşturan temel ilkeleri anlamak bu alanın bütünlük ve birlik içinde gelişmesi için önemlidir.

Bu ilkeler her toplum için biraz değişik olabilir, toplumların insana verdikleri değer eğitim anlayışı ve eğitim felsefesi bu ilkelere bazı değişiklikler oluşturabilir. Fakat aşağıda sıralanan belli başlı ilkeler birçok ülkenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri için ortaktır.

Bu ilkelerin bazıları :

Demokratik ve İnsancıl Anlayış

Demokratik ortamlarda kişilerin seçme hakkı vardır. Rehberlik birçok seçenek arasından insanın seçenekleri anlamasına ve özgürce doğru seçimi yapmasına yardımcı olmaya çalışmaktır.

Rehberlikte her bireyin değerli olduğunun farkına varılmalı, onun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olunmalıdır.

Bireyin din, ırk, cinsiyet, statü, fiziksel ve psikolojik özellikleri dikkate alınmadan tamamen eşit yaklaşılmalıdır.

Rehberlik isteğe Bağlıdır

Rehberlikte yapılan yardımın etkili olabilmesi için bireyin gönüllü olması gerekir.

Bu durum grup çalışmalarında değişebilir, böyle zamanlarda gruba katılmaya isteksiz olan kişilerin dikkatleri konuya çekilmeye çalışılmalıdır.

Rehberlik süreklidir

Rehberlik bireyin tüm hayat basamakları içinde baş vurabileceği bir süreçtir. Rehberliğe sadece okullarda veya meslek seçme sorunu olduğunda , kriz durumlarında ihtiyaç olduğunu düşünürsek oldukça sınırlı düşünmüş oluruz.

Rehberliğin amaçlarından biri de bireyin hangi gelişim döneminde bulunursa bulunsun gereksinim duyan herkese yardım sağlamayı amaçlamasıdır.

Gizlilik

Rehber, Psikolojik Danışma hizmeti verirken danışanın izni olmadan, danışanla ilgili hiçbir bilgiyi hiçbir kuruma vermemelidir. Gizliliğin bozulması rehber kişiye karşı haklı bir güvensizliğin oluşmasına yol açar.

Tüm Öğrencilere Açıktır

Çağımızda rehberliğin bozuk davranışı düzeltme, sorunlara çare bulmaktan çok kişiliği koruma ve geliştirme olduğu kabul edilmektedir. O halde bu hizmetlerden sıkıntıya düşen herkes yararlanabilir.(Kuzgun, 2000, s.34)

İşbirliği

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri okullarda yönetici, öğretmen, veli ve öğrencinin birlikte yönettikleri bir iştir. Bu birliktelik ne kadar anlayış ve işbirliği içinde olursa o kadar verim alınır.

Eğitimin Ayrılmaz Bir Parçasıdır

Her okulda rehberlik çalışmalarına ihtiyaç vardır. Rehberliğe okul içerisinde ayrı bir birim olarak görmemeli eğitimle kaynaşmış, sürekli bilgi paylaşımı olan bir birim olarak bakmalıyız.

Danışanı iyi tanımalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri verilirken danışan kişinin kültürel, ekonomik,sosyal , psikolojik özellikleri gözlemlenerek bütün yönleriyle dikkate alınmalıdır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Profesyonelce Yapılmalıdır

Etkili rehberlik uygulamaları için okullarda yer ve zaman ayırmaya, araç gereç kullanmayı gerektirir. Rehberlik bu alan da yetişmiş uzman kişi tarafından yapılmalıdır.

Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel düzeyde sunulmalıdır.(Kepçeoğlu, 2001, s.26)

5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Bir okuldaki rehberlik çalışmaları, okulun amaç ve ihtiyaçlarının gerek duyduğu alanlarda yoğunlaştırılabilir. Rehberlik servisleri, rehberlik programının hizmet içi birimleridir. Bu servisler 9 temel birimden oluşur. Ortaokullarda öğrencilerin, bedeni, zihni, ahlaki ve sosyal yollardan Milli Eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde gelişebilmeleri, kendi problemlerini çözebilmeleri, çeşitli alanlarda beklenen uyumları sağlayabilmeleri, ilgi ve yetenekleri yönünde bir öğrenim görebilmeleri, bir mesleğe ve işe yönelebilmeleri hususlarında kendilerine sistemli, sürekli bir yardım sağlamak amacıyla rehberlik çalışmaları düzenlenir (MEB. Tebliğler Dergisi, No: 1788, s.121).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanları bir arada incelendiğinde bunların önemli bir bölümünün doğrudan doğruya bireylerle ilgili olduğu görülmektedir. Örneğin, psikolojik danışma, bireyi tanıma, yerleştirme ve izleme gibi hizmetler bunlar arasındadır. Hizmet alanlarının bir kısmı ise doğrudan doğruya bireylerle ilgili olmayan, örneğin; psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik, araştırma ve değerlendirme hizmetleri gibi hizmet alanları bunlar arasındadır. Bu alanlardaki hizmetlerin amacı da bireyin ihtiyaçları ile sunulan hizmetler arasında daha iyi bir ilişkinin kurulması ve böylece bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır.

Okul rehberlik hizmetlerinin vereceği hizmetlerden yararlanan öğrenciler şunları başaracak düzeye ulaşmaktadır:

- Kendilerini, okul içi ve okul dışı eğitim imkanlarını, meslekleri ve toplumun değerlerini tanımış olmaktadır.
- Yeteneklerine uygun bir eğitim programı seçmektedirler.
- Sağlıklı ve topluma yararlı bir kişi olarak yetişmektedirler.

Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmet birimleri aşağıdaki gibidir :

- 1) Psikolojik Danışma Hizmetleri
- 2)Bireyi Tanıma Hizmetleri
- 3) Bilgi Toplama Hizmetleri
- 4) Yerleştirme Hizmetleri
- 5) İzleme Hizmetleri
- 6) Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri
- 7) Müşavirlik(Konsültasyon)Hizmetleri
- 8) Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri
- 9) Çevre ve Veli ile ilişkiler olmak üzere 9 hizmet alanı vardır.

Okulların özellikleri, imkan ve ihtiyaçları dikkate alınarak her okulda düzenlenmesi kararlaştırılan rehberlik çalışmalarının bütünüyle bir programa uygun olarak yıllık uygulamaların planlanması gerekir. Her program hazırlandığı okulun özelliklerine uymalıdır. Okula has gerçekçi program ise ancak okuldaki bütün yönetici, danışman ve öğretmenlerin ortak gayreti ve yakın işbirliği ile geliştirilebilir.

Okul düzeyinde en etkin bir şekilde doğrudan doğruya öğrencilere hizmet vermeyi sağlayacak bir örgütlenmeye gidilebilmesi için yukarda sıraladığımız dokuz alanı sırasıyla inceleyelim;

5.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Danışma servisi, rehberliğin daha çok “kişisel sorunlar” alanını kapsar. Bu servisi, rehberlik hizmetlerinin bir eksenini gibi kabul edebiliriz.

5.1.1.Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Uyulması Gereken İlkeler

- Psikolojik danışma hizmetleri demokratik bir ortamda hümanist bir anlayışla sunulabilir.
- Psikolojik danışma hizmetleri bireylere açık olarak, bireylerin psikolojik yardıma ihtiyaç duyduğu ve bu yardımdan bir yarar sağlayacağına inandığı her konuda verilebilir.
- Hizmetler ister tek tek bireylere, ister gruplara verilsin danışmada danışman ile

danışanlar yüz yüze gelerek karşılıklı bir psikolojik ilişkinin kurulması zorunludur.

- Psikolojik danışma hizmetlerinde danışman ile danışanlar arasında kurulan psikolojik ilişki karşılıklı saygı, güven, samimiyet, içtenlik ve gönüllülük esasına dayanmalıdır.

- Psikolojik danışma hizmetlerinde bireyleri eleştirme yargılama ve değerlendirmenin kesinlikle yeri yoktur.

- Psikolojik danışma ilişkisi gizli, özel ve profesyonel bir biçimde yapılmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmeti sürekli olmalıdır.

Psikolojik danışma kişinin savunucu tutumunu bırakıp yeni yaşantılara açık hale gelmesi için yapılan yardımdır. Psikolojik danışma sırasında danışmanın yaratacağı geliştirici atmosferde kişi kendini doğru bir biçimde algılamaya başlayacak, bu gelişme onun çevreyi de doğru bir biçimde algılamasına yol açacaktır.

Psikolojik danışma aracılığı ile öğrenci, salt kendi kişilik yapısından kaynaklanan sorunlarını çözme ve gereksinimlerini giderme gücünü geliştirmekle kalmamakta; bunlarla birlikte eğitsel ve mesleksi sorunlarını görme ve çözme imkanını elde etmektedir.

Psikolojik danışma hizmetleri hem bireysel, hem de grupla psikolojik danışma çalışmaları olarak dengeli bir biçimde ve birlikte sunulmalıdır.

5.1.2. Psikolojik Danışma Uygulamalarının Kapsadığı Alanlar

Okullardaki psikolojik danışma uygulamaları özellikle şu problem alanlarında yoğunlaştırılabilir.

- Öğrencilerin başarısızlık ve öğrenme güçlükleri,
- Geleceğe dönük öğrenim ve meslek seçme planları,
- Kişisel ve sosyal problemler,
- Okulla ilgili problemler,
- Aile ile ilgili problemler,
- Başkaları ile ilişki kurabilme ve arkadaşlık konusundaki problemler vb. gibi alanları kapsar.

Psikolojik danışma teknik özellikleri olan profesyonel bir hizmet alanıdır. Bu bakımdan, danışmanların bu alanda iyi yetişmiş olmaları gerekir. Psikolojik danışma uygulamalarında değişik problemlerin çözümü için bireylere psikolojik yardım verilirken, danışmanların her şeyden önce insancıl ilişkiler ortamını sağlamaya ve sürdürmeye çaba göstermeleri gerekir.

Psikolojik danışma hizmetlerinde bireylerle kurulan ilişkinin önemli niteliklerinden bir de duyulan saygıdan dolayı bu ilişkinin özel ve gizli ilişki olmasıdır. Okullarda rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanmak isteyen öğrencilerin, gerektiğinde çevrede bulunan ve psikolojik yardım veren diğer kurumların hizmetlerinden de yararlanmaları teşvik edilmelidir.

Psikolojik danışma servisi, rehberlik servisleri içinde en önemli yeri teşkil etmekte ve merkezini oluşturmaktadır.

5.1.3. Psikolojik Danışma Hizmetinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Bütün programı, okul yönetiminin fikren ve maddeten desteklemesi lazımdır.
 - Okuldaki psikolojik hizmetler programının başına, güçlü ve bu alanda yetişmiş bir liderin konması gereklidir.
 - Öğretmenlerin işbirliği, desteği ve çalışmalara katılmaları sağlanmalıdır.
 - Danışma çalışmaları için maddi imkan ve kolaylıklar sağlanmış olmalıdır.
- (Tan,1992. s.157-159)

5.1.4 Psikolojik Danışma Hizmetleri Verilirken Uyulması Gereken Etik Kurallar

Bu konuda uyulması gereken başlıca etik kuralları şöyle sıralayabiliriz:

- Psikolojik danışma hizmetleri ile ilgilenen ve bu konuda sorumluluk alan uzmanların sürekli olarak verdikleri hizmetin kalitesini yükseltmeye çalışması gerekir.
- Uzmanlar, psikolojik danışma hizmetlerinin bireyin özgürlük ve bütünlüğüne dayanan bir felsefesi ve bu hizmetlerin kendine özgü etik kuralları bulunduğunu kabul etmek; mesleki uygulamalarında her zaman bu felsefe ve etik kurallar doğrultusunda davranmak zorundadır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde uygulamalarda bulunan uzmanlar bu hizmetlerin toplumda benimsenmesi ve yaygınlaşması ve böylece bir meslek olarak gelişmesi için bu hizmetlerin çevrede tanıtılması ve böylece bu hizmetler hakkında olumlu bir kamuoyu gelişmesine çaba göstermelidir.
- Psikolojik danışma uzmanları kendi meslektaşlarından her zaman etik kurallara uygun davranışlar beklemelidir.

- Uzmanlar görevli bulundukları kurumun amaç ve ilkeleri ile genel bir uyum içinde, psikolojik danışma hizmetlerinin dayandığı temel felsefe ve etik anlayışların kurumun diğer üyeleri tarafından da benimsenmesi yolunda çaba gösterilmelidir.
- Uzmanlar kendi çalışmaları hakkında gerektiğinde arkadaşlarına, diğer kişilere, üst yöneticilere ya da kamuya bilgi verirken mesleki etik kurallar içinde kalmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmeti veren uzmanlar, psikolojik yardım isteyen danışmanların sahip olduğu tüm seçme ve karar verme haklarına saygılı olmak ve bu hakların devamını sağlamak zorundadır.
- Psikolojik danışma uzmanları kurduğu psikolojik danışma ilişkisini ve bu ilişki süresinde danışanlar hakkında edindiği bilgileri gizli tutmak zorundadır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde bireylere verilen psikolojik yardımın etkililiği, kuşkusuz çeşitli etmenlere bağlıdır. Bu durumda uzman, danışanı başka uzman bir kişi veya kuruluşu yönleltmelidir.
- Psikolojik danışma ilişkisi sırasında başka kişiler için açık ve yakın bir tehlikenin bulunduğu anlaşıldığında, danışman, danışan kişinin kimliğini açığa vurmaksızın durumu ilgili sorumlulara bildirmeli ve durumun gerektirdiği önlemleri almalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetlerinde değişik düzeylerdeki çalışmalara girerken ve danışanlara çeşitli psikolojik ölçme araçları uygulayıp sonuçlandırırken uzmanlar kendi mesleki hazırlık ve ehliyetini aşan görevlerden ve uygulamalardan kaçınmalıdır.
- Psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili çalışmaların gerektiğinde rapor edilmesi ve çeşitli yayın organlarında yayınlanmasında, uzmanlar mesleki ve bilimsel değerliliği ön planda tutmak ve etik kurallara mutlaka uymak zorundadır (Ethical standards, Washington. DC. American Personnel and Guidance Association, 1994)

5.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Bir kimseye yardımcı olabilmek için, her şeyden önce, onun ne istediğini, neler beklediğini ve neler yapabileceğini bilmek gerekir. Öğrencinin öğrenme gücünü, eğitime verdiği önemi ve çeşitli konulara karşı ilgisini bilmek gerekir. Bireyi tanıma çalışmaları, gözlem, test gibi, bireyi dıştan değerlendiren ve görüşme, psikolojik danışma, envanter, otobiyografi gibi, onu kendi anladığı şekli ile tanıyıcı verilerin çözümlenmesi ve sonuçların bireye iletilmesi ile ilgili işlemleri içerir. Birey hakkında toplanan bilgilerin dosyasına işlenmesi ve gizliliğinin korunması da bu servisin işlevleri arasındadır.

Bireyi tanıma çalışmalarının asıl amacı, bireyin kendini tanımasına yardımcı olmaktır. Rehberliliğin etkin şekilde yapılabilmesi bireyin problemlerini her yönü ile objektif olarak tanımaya bağlıdır.

5.2.1. Bireyi Tanıma Servisinin Amaçları

Bireyi tanıma servisinin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrencilerin bedeni, zihni, sosyal ve duygusal yönlerden gelişimini izleme, bilgiler toplama, inceleme ve araştırma yapma.
- Toplanan bilgileri öğrenci kişisel dosyasına işleme ve saklamak için sınıf öğretmenlerine, grup rehberlerine yardım etme.
- Çevredeki rehberlik hizmetleri, okul rehberlik servisleri ve uzmanlarla işbirliği yaparak problem tarama listeleri, sosyometri, genel kabiliyet ve başarı testleri ve diğer rehberlik tekniklerinin uygulanmasını sağlama.
- Kişisel problemi olan öğrencilere ait düzenli bilgileri ilgili servislere ve kişilere verme.

5.2.2. Bireyi Tanıma İle İlgili Temel Anlayışlar

Bireyi tanıma hizmetleri ile ilgili olarak şu ilkeler ve anlayışlar her yerde ve her zaman önemle benimsenmelidir:

- Bireyi tanımanın tek amacı ve gereği onların kendilerini tanımalarına yardımcı olmaktır.
- Okullarda tanıma hizmetleri tüm öğrencileri kapsamalıdır.
- Öğrencileri tanıma hizmetleri mutlaka takım halinde birlikte çalışmayı gerektirir.
- Öğrencileri tanıma hizmetleri süreklidir.
- Bireyi tanıma hizmetleri ile bireyler hakkında toplanan bilgiler objektif, geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- Bireyi tanıma hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçlarından elde edilen sonuçları çok dikkatli kullanmak gerekir.
- Okullarda öğrenciler hakkında çeşitli teknik ve araçlarla parça parça toplanan bilgiler, bir bütünlük içinde sınıflandırılmalı, özetlenmeli; öğrencilerle paylaşmak ve gerektiğinde diğer ilgililere sunmak üzere dosyalanmalıdır.

Genel olarak psikolojik danışma ve rehberlikte, sonradan başkaları tarafından elde edildiğinde ya da öğrenildiğinde bireyin mutluluğunu ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikteki her bilgi özel ve gizli bilgi sayılır.

- Okullarda öğrenciler hakkında toplanan özel ve gizli olmayan genel bilgilerden öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin, yöneticilerin ve hatta velilerin de yararlanması sağlanmalıdır.

- Bireyleri tanıma hizmetleri sürdürülürken mesleki etik kurallara mutlaka uyulmalıdır.

- Tanıma hizmetlerinde bireylerin bütün yönleri ile tanınması bir ilke olarak benimsenmelidir.

5.2.3. Bireyi Tanımada Gerekli Bilgiler

Birey hakkında sistemli olarak toplanıp kaydedilmesi gereken bilgiler çok geniş bir alana yayılır. Ama amaç hepsinde aynıdır. Her okul, kendi amaç ve imkanlarına göre, toplu dosya için toplayacağı bilgilerin çeşit ve derinliğini kendi ayarlayabilir.

Bu bilgileri: (Tan, 1992, s.152)

Birey ve Ailesi İle İlgili Bilgiler:

Bu bilgiler çocuğun bir aile üyesi olarak kimliğini belirtir. Bu gruptaki bilgiler şunlardır

- Öğrencinin adı ve soyadı
- Cinsiyeti
- Doğum yeri ve tarihi
- Ailede çocuk sayısı
- Din
- Anne ve babanın adları, iş ve ev adresleri
- Anne ve babanın doğum yerleri ve tarihleri
- Anne ve babanın meslekleri ve ailenin ekonomik durumu
- Anne ve babanın öğrenim durumu
- Ailenin yapısı ve anne ve babanın evlilik durumu
- Evde konuşulan dil, birey ve ailesi ile ilgili temel bilgileri oluşturmaktadır.

b) Okul Başarısı

c) Sağlık

- d) Devam edilmiş diğer okullar
- e) Test sonuçları
- f) Sınıf-dışı faaliyetler
- g) Bireyin planları ve ilgileri
- h) İş tecrübesi
- i) Vak'a (olay) Kayıtları
- j) Otobiyografi
- k) Çevre faaliyetlerinde Katılma
- l) Danışma görüşmeleri özeti
- m) Kişilik
- n) Sonucu izleme v.s.

5.2.4. Bireyi Tanımada Kullanılan Özel Teknikler

Kişilerin öznel yargılarını yansıtan ve bir kısmı bireyi tanımada geleneksel olarak kullanılan bu teknikler şunlardır:

a) Gözlem: Genel olarak ampirik yolla bilgi edinme metodudur. Yani bir kimsenin, diğer bir kimse hakkında duyu organları ile bilgi edinme yoludur. İki tür gözlem vardır:

i) Gelişi Güzel Gözlem : Bu gözlemin özelliği bireyi tanımak için belirli bir amacın ve planın önceden saptanmamış olması ve bilgilerin sadece rastlantısal ilişkilerden elde edilmiş olmasıdır.

ii) Sistemli (Kontrollü) Gözlem: Bireylerin belirli davranışlarının doğal yaşamları içinde, kasıtlı olarak gözlenmesidir.

Gözlem verileri geçerlilik ve güvenilirliği oldukça zayıf verilerdir.

b) Olay Kaydı (Anekdot):

Olay kaydı, öğrencinin manidar bir davranışının ayrıntılı bir tablosu, gözlemcinin bir anlık olayı fotoğrafla yakalamasıdır. Doğal koşullarda ortaya çıkan gerçek davranışı yansıttığı için olay kaydı, öğretmen ve danışmanlara, diğer yöntemlerle elde ettikleri bilgileri anlamlı bir bütün halinde birleştirme imkanı verir.

Olay kayıtları, objektif araçlarla ölçme sonucunda elde edilen sayısal değerleri anlamlı hale getirmeye ve öğrenciyi daha etraflı anlamaya yardım eder,

Bir olay kayıt formunda şu kısımlar bulunmalıdır.

- Gözlenen öğrencinin adı, soyadı, numarası, sınıfı, şubesi,
- Gözleyenin adı, soyadı, ünvanı,
- Olayın geçtiği yer ve zaman
- Olayın belirlenmesi
- Gözleyenin yorumu
- Gözleyenin tavsiyesi

İyi bir olay kaydında, davranışın betimlenmesi, gözleyen yorumundan ve önerilerinden kesin bir biçimde ayrılmalıdır. Davranış betimlemesi, kısa, öz, önemli kısımları yansıtan bir rapor olmalıdır. Bunun içinde her olay kaydı tek bir olayı anlatmalıdır.

c) Dereceleme Ölçekleri

Bir kimsenin bir başka kimse hakkında sistemli ya da sistemsiz gözlem sonucunda edildiği kanılarını bildirmesinin bir yolu da dereceleme ölçekleridir. Öğrenciler hakkında öğretmenlerin, işçiler hakkında ustabaşlarının, askerlikte, memuriyette, astlar hakkında üstlerin kanıları bu yolla elde edilir.

Dereceleme ölçeği formu bir tür betimleyici sözcükler ya da ifadeler listesi olup dereceleyecek kimse gözlediği kişiye uygun bulduklarına işaret koyar.

d) Otobiyografi

Otobiyografi, bir kimsenin şimdiki ve geçmiş yaşamını yazılı olarak anlatmasıdır. Genellikle kişi yaşam öyküsünü anlatırken önemli gördüğü özelliklerini ve bu özelliklere karşı tutumunu, bunların oluşmasında rol oynayan geçmiş olaylara ve kişilere verdiği önemi yansıtır.

Otobiyografi, kişinin kendini nasıl gördüğünü anlamaya imkan veren tekniklerin başında gelir. Ayrıca, kişinin halen gözlenen özelliklerinin geçmiş olaylardan kaynaklandığı sayılı otobiyografinin temelini oluşturur. Bireyin başkaları tarafından nasıl görüldüğünden çok onun kendini nasıl gördüğünün, önemli olduğunu, bireyin davranışlarının, onun kendini ve çevresini algılama biçimini belirlediği görüşünü benimseyen kimseler için otobiyografi uygun bir “Bireyi tanıma yöntemi”dir.

e) Sosyometri (Sosyal Ölçüm)

Bir grubun üyeleri arasındaki etkileşim görüntüsünü saptamak amacı ile kullanılan tekniğe “Sosyometrik test”adı verilir. Sosyometrik test için önce gruba belli bir konuda bireylerin sosyal ilişkilerini irade edebilecekleri bir “sosyometrik Anket” uygulanır ve elde edilen cevaplar “sosyogram” adı verilen bir tabloda gösterilir.

Okul ortamında ilişkileri belirleyen belli bazı, faktörler vardır. Bunlardan en sık görülen ve sosyometri ölçümlerinde ele alınan faktörler sosyal kabul, liderlik ve akademik yardımdır. Sosyometrik testi uygulamaya başlamadan önce hangi amaçla ya da hangi tür bilgi edinmek istendiğine karar verilmelidir.

Sosyogramda saptanan kişilik tipleri şunlardır:

- Liderler
- Terkedilmişler
- Reddedilenler
- Karşılıklı çekenler
- Klikler gibi gruplar tespit edilir.

Burada danışmanın grupta yalnız kalan ve özellikle grup tarafından reddedilmiş olan öğrencilerle özel olarak ilgilenmesi, arkadaş edinmemesinin nedenlerini araştırması gerekir.

f) Kimdir Bu Tekniği

Öğrencilerin birbirleri hakkındaki kanaatlerini öğrenmenin bir yolu da ‘Kimdir Bu’ tekniğidir. Bu teknikte bir dizi kişilik özelliği veya davranış tarzı yazılır ve öğrencilerden her bir özelliğin karşısına, bunu en iyi temsil eden arkadaşlarının adını yazması istenir. Örneğin, “Derse sık sık geç kalan kimdir” gibi sorular sorulur.

Bu teknik her bir öğrencinin arkadaşları tarafından nasıl görüldüğünü anlamasına yardımcı olan bir tekniktir.

g) Toplu Dosya

Öğrenciye daha iyi yardım verebilmek için toplanmış olan önemli bilgilerin sistemli bir şekilde özetlenerek kaydedildiği dosyadır.

5.3.Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti

Bilgi toplama servisi, bir okuldaki rehberlik programının en önemli yanını teşkil eder. Öğrenciler, öğrenim hayatlarının hemen her düzeyinde bir takım sorunlarla karşı karşıya kalırlar ve zaman zaman, kendileri için hayati önemi olan kararlar verme durumunda kalırlar. İnsan, hayatının her döneminde zaman zaman bazı seçimler yapsa da meslek seçimi hayata verilen en önemli kararlardan biridir.

Bugün, endüstrileşmekte olan ve durmadan yeni bazı mesleklerin ortaya çıktığı ve geleneksel mesleklerin ortadan kalkmakta olduğu toplumumuzda, meslekler ve eğitim kurumları hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olmak gittikçe güçleşmektedir. Bu nedenle öğrencileri çevrelerinde kendileri için hazırlanmış imkanlardan haberdar etmek rehberlik örgütünün başlıca görevi olmalıdır,

Ayrıca öğrenciler gelişim yönünden zaman zaman kritik dönemden geçerler. Bu dönemlerde bedensel ve duygusal gelişimin ilkeleri hakkında onları aydınlatmak, kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkabilecek sorunlar ve çevreye iyi bir uyum sağlamanın başlıca ilkeleri konusunda bilgi vermek de rehberlik örgütünün esas fonksiyonları arasındadır.

5.3.1. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetinin Sağladığı Bilgiler

Bir okuldaki rehberlik örgütünün bilgi verme servisinin öğrencilere sağladığı bilgiyi şu üç başlıkta inceleyebiliriz.(Kuzgun, 2000, s 89-105)

1. Eğitimsel Bilgi
2. Mesleki Bilgi
3. Kişisel-Sosyal Bilgi

5.3.2. Eğitsel Bilgi

Bireyin yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim dalını seçmesinde ve bu yolda başarılı olmasında kendisine yapılan yardımlara ‘Eğitsel rehberlik’ denir. Eğitim imkanları konusunda bilgi verme eğitsel rehberliğin en önemli yanını teşkil eder.

Öğrencilere bir ders yılı boyunca verilecek eğitsel bilgi türlerini şöyle özetleyebiliriz:

Okul ve Çevresi Hakkında Bilgi

Okul binasını tanıtmak, okulun yönetimi ve kurallarını tanıtmak ve ders dışı etkinlikleri tanıtmak v.s.

Verimli Çalışma Yolları Hakkında Bilgi

Rehberlik saatlerinde öğrencileri eğitim psikolojisinin öğrenme alanındaki genel ilkeleri hakkında aydınlatmak, verimli çalışma metodlarını tartışmak öğrenciye yapılacak en yararlı eğitsel yardımlardan biridir.

Üst Eğitim Kurumları Hakkında Bilgi

Rehberlik örgütünde öğrencilere sağlanabilecek bir diğer eğitsel bilgi türü de onların okulu bitirdikten sonra gidebilecekleri okulları tanıtıcı bilgilerdir.

5.3.3. Meslekler Hakkında Bilgi

Her insan belki okul öncesi yıllardan itibaren ileride ne olacağını düşünür, geleceği hakkında bazı planlar kurar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan meslek seçimi yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılmaya başlanır.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ve toplumun insan gücü ihtiyacını dikkate almaksızın yaptıkları seçimler hem kendilerini hayal kırıklığına uğratmak da hem de toplum kalkınması bakımından ihtiyaç duyulan insan gücünün israfına yol açmaktadır.

Doğru ve yerinde bir meslek seçimi yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri ile ilgi duyduğu meslekler hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonunda edinilmiş bilgilere sahip olması gerekir.

Bir meslek hakkında bilinmesi gereken hususları şöyle sıralayabiliriz

- Meslek mensuplarının yaptığı başlıca faaliyetler
- Çalışma şartları
- Çalışanlarda aranan nitelikler (Yaş, boy, ağırlık, özel yetenekler v.s.)
- Mesleğe hazırlama

- İlk işe giriş
- Meslekte ilerleme
- Kazanç
- İş bulma imkanı ve mesleğin geleceği
- Meslek mensuplarının bağlı oldukları oda ve sendikalar.

Meslekler Hakkında Bilgi Toplama Yolları:

Okul dışından eğitsel ve mesleki bilgilerin toplanmasında başvurulabilecek bilgi toplama yollarından bazıları şöyle sıralanabilir:

- Mektuplar göndererek doğrudan doğruya ilgili okul kurumlarından yazılı dokümanlar isteme.
 - Anket, soru listesi, envanterler vb. formları göndererek tanıtıcı bilgiler toplamak,
 - Yayınevleri, kamu kuruluşları, endüstriyel kurumlar ve diğer özel kuruluşların tanıtıcı broşürlerinden yararlanma,
 - İlgili gazete ve dergi sayfalarını toplama,
 - Burs, kredi, yarışma sınavı ve açık işlerle ilgili ilanlardan yararlanma.
 - Radyo ve Televizyon programlarından yararlanma,
 - Kalkınma Planı, Resmi Gazete ve Tebliğler dergisi gibi resmi dokümanları inceleme ve buralarda yer alan yasa, yönetmelik, genelge, kararname ve yeni düzenlemelerden yararlanma,
 - Okulları, iş yerlerini ve çevredeki çeşitli kurumları ziyaret ederek bilgi toplama,
 - Çevrede yapılan türlü incelemelerden ve istatistiksel bilgilerden yararlanma
 - Çevredeki diğer ilgili kişilerden yararlanma

5.3.4. Kişisel-Sosyal Bilgi

Öğrenciler erinlik ve ergenlik dönemleri dediğimiz, yaklaşık olarak 11-19 yaşlar arasında çok önemli gelişim sorunları ile karşı karşıyadırlar. Bedensel,duygusal ve cinsel yönden gelişim bu dönemlerde öylesine hızlıdır ki, gençler adeta her gün yeni bir kimliğe bürünür. Kimliğini bulma, kendini ve çevresindeki insanları tanıma, anlama ve topluma iyi bir uyum sağlama çabasında olan gence, bedensel ve duygusal gelişim ilkeleri toplumda geçerli olan görgü kuralları, insanlarla daha etkili ilişkiler kurabilme yolları vb. konularda bilgi vermek ve bu konular üzerinde düşündürmek yoluyla yardımcı olunursa ileride ortaya

çıkabilecek bazı uyum sorunlarının vaktiyle önüne geçilmiş olur.

5.4. Yerleştirme hizmeti

Bu servisin amacı, öğrencilerin belli bir eğitim programına bir eğitici kola, sürekli ya da geçici bir işe yerleşmesine yardımcı olmaktır. Bir okulda çeşitli programlar varsa öğrencilerin yetenek ve ilgilerine uygun bir programa yerleştirilmesinde rehberlik servisinin yerini çok iyi belirlenmesinde yarar vardır.

Ancak ülkemizde programlara öğrencilerin yerleştirilmesinde öğrencilerin ilgi ve istekleri dikkate alınmakla birlikte, belli bir programa çok sayıda öğrencinin başvurusu halinde yönetim, yerleştirme işlemini bazı esaslara dayandırma gereğini duyabilmektedir.

A.B.D’de bazı rehberlik servisleri öğrencilere yarım ya da tam zamanlı iş bulmak görevini de yürütmektedir.

Yerleştirme servisi, bundan önceki üç bahiste incelenen servislerin mantıksal bir sonucudur. Bireyi tanıma, onun ihtiyaç duyduğu bilgileri toplayıp kullanışa hazır bulundurma ve danışma ilişkilerine girilerek onun gelişme ve uyumuna yardım gayretlerinden sonra danışanın bir sonraki basamağa geçmesini sağlamak gelir.

5.4.1. Yerleştirme Hizmetleri ile Gerçekleştirilmek istenen Amaçlar

Okuldaki yönetici, uzman ve öğretmenlerin işbirliği içinde verecekleri yerleştirme hizmetleri ile şunlar gerçekleştirilmeye çalışılıyor:

- Öğrencilerin edindikleri eğitsel ve mesleksel bilgilerin ışığında, okul içinde yetenek ve ilgilerine uygun bir programa, bölüme, derslere, eğitsel ve kültürel çalışmalara, bir üst okula ve bunlara bağlı olarak da bir mesleğe yerleşmelerine yardımcı olunuyor.
- Öğrencilerin gerek bir programa ve bir üst okula; gerekse bir mesleğe yerleşmelerine yardım edilirken, ikinci bir nokta olarak da seçilen mesleğin, bireyin kişisel-toplumsal özelliklerine uygun olması göz önünde tutuluyor.
- Hem çalışmak, hem de okumak zorunda olan öğrencilere yardım ediliyor. Bu amaçla, çevredeki iş yerleriyle, sıcak ilişkiler kuruluyor.

5.4.2. Yerleştirme Hizmetlerinin Çeşitleri

a. Yerleştirme Hizmetleri Verildiği Yere Göre:

- Okul—içi yerleştirme
- Okul—dışı yerleştirme

b. Hizmetlerin Niteliğine Göre:

- Eğitsel Yerleştirme

Okullarımızda eğitsel yerleştirme şu gruplarda toplanabilir: Bir okula, sanat, edebiyat ya da uygun bir fen branşına yerleştirme.

- Sosyal Yerleştirme

Çeşitli sosyal, kültürel ve eğitsel kol ve etkinliklere yerleştirilmesi sosyal yerleştirmedir.

Mesleki Yerleştirme

Öğrencilerin bir iş ya da mesleğe yerleştirilmesidir. Öğrencilerin daha önceki iş tecrübeleri tespit edilerek, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun işlere yerleştirilmeye çalışılır. İş ve işçi bulma kurumuyla temasa geçilmelidir.

Eğitsel, mesleki ve kişisel bilgilerin toplanması ve incelenmesi, böylece yerleştirme hizmetleri ile ilgili ihtiyaçların, belirlenmesi amacı ile çeşitli psikolojik danışma ve rehberlik tekniklerinden yararlanmak gerekir (Kepçeoğlu, 2001, s.116).

5.5. İzleme Hizmetleri

İzleme servisinin amacı, bir programa veya işe yerleşen öğrencinin ne ölçüde uyum sağladığını, nasıl bir gelişme gösterdiğini saptamak ve bu yolla alınan kararın isabet derecesini sınınamaktır. Rehberliğin bu servisi, yeni bir programa kaydolan veya bir işe yeni giren öğrenciye, karşılaştığı güçlükleri yenmede, içinde bulunduğu koşulların gereklerini algılamada yardımcı olur. İzleme servisi aynı zamanda, üst eğitim kurumlarında veya çalışma hayatında öğrencilerden ne gibi davranışlar, bilgi ve beceriler arandığı hakkında okul yönetimine program geliştiricilere veri sağlar.

Psikolojik danışma ve rehberlikteki izleme hizmetleri tüm öğrencilere dönük olmalıdır. Sadece okula devam eden öğrencileri değil, okul bitirerek bir başka okula ya da işe giren öğrencileri de kapsamalıdır.

Öğrenci daha okuldayken, danışman, belli sürelerde görüşme programlayarak, öğrencinin;

- Karar verdiği planları ne dereceye kadar yürütmekte olduğunu,
- Hali hazırda nasıl bir intibak sağlamakta olduğunu
- Yeni gelişmeler karşısında eski planlarında düzeltmeler yapmaya ihtiyacı olup olmadığını tespiti çalışır.(Üre ve Yılmaz, 1997,s 95-96)

5.5.1. İzleme Hizmetlerinin Yararları

İzleme hizmetlerinin önemli yararlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde etkili olduğu ve hatta genel olarak okul programlarının yeterli ve yetersiz yanları hakkında değerlendirmeye dönük bilgiler sağlamasıdır.
- Öğrencilerin genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden ve özellikle psikolojik danışma yardımlarından ne ölçüde yararlandıkları ortaya konulabilir.
- Bu hizmetlerle okuldaki programları, program dışı etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı anlaşılabilir.
- İzleme hizmetleri ile, öğrencilerin ne ölçüde bir üst programa ya da bir üst okula hazır duruma geldikleri belirlenebilir.
- İzleme hizmetleri ile öğrencilerin yeni iş ve meslek ortamlarında karşılaştıkları uyum güçlükleri incelenebilir,

Görülüyor ki, izleme hizmetleri yeni çalışmaları başlatmak ve yapılan çalışmaları yenilemek ve geliştirmek bakımından psikolojik danışma ve rehberlikte vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

5.6. Ağıştırma-Oryantasyon Hizmetleri

Yeni kaydolun öğrenciler, okula kimi korku ve kaygılarla ya da umut ve beklentilerle gelmektedirler. Bu yeni çevre, onlar için bilinmezliklerle doludur. Okula ilk gelen öğrencilerle önceki öğrencilerin kaygı ve korkularını dağıtmak; gerçekçi umut ve beklentilerini boşla

çıkarmamak ve çevrelerinin imkanlarından olabildiğince yararlanmalarına yardımcı olmak, okula ve yeni durumlara alıştırmaya biriminin hizmet alanını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin, okula başladıkları ilk haftalarda, yardıma daha çok gereksinimleri vardır. Okula alıştıkça, öğrenciler, önyargıların ve yabancıliğin yarattığı tedirginlikten kurtulacak; okulda bulunmaktan mutluluk duymaya başlayacaklardır. Bunun sonucu olarak da, okulun verdiği hizmetlerden daha çok yararlanacaklardır.

5.6.1. Alıştırma-Oryantasyon Servisinin Görevleri

- Kayıt ve kabul işlemleri için bir “ Danışma” kurar
- Kayıt ve kabul formu hazırlar, formun doldurulmasında yol gösterir.
- Öğretmen ve velilerin tanıştırılmasını sağlar.
- Okula yeni kaydedilen öğrencilerin ilk günlerde karşılaşacakları sorunların çözümünde yardımcı olur.
- Öğretmen, öğrenci ve okul personelinin tanışmasını sağlar.
- Okuldaki çeşitli hizmet servislerini tanıtır, öğrencinin bu servislerden yararlanmasını sağlar.
- Günlük çalışma programlarını ve okul yasalarını tanıtır, öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için gerekli gördüğü önlemleri alır (Öztürk,1982, s.31).

Okula ve yeni durumlara alıştırmaya hizmetlerini, başta, okulun ilk sınıfındakiler olmak üzere, sınıf rehber öğretmenleri vermektedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin, bu hizmetlerin planlanması ve yerine getirilişinde, rehber öğretmenden yararlanmaları gerekmektedir.

5.6.2. Alıştırma-Oryantasyon Hizmetlerinin Kapsadığı Alanlar

Okullarda alıştırmaya-oryantasyon hizmetleri içinde düşünülebilecek çalışmaları ve uygulamaları şöyle sıralayabiliriz (Kepçeoğlu, 2001, s.120- 121):

- Okulun kısa bir tarihçesi ile tanıtılması
- Okulun bina ve diğer fiziksel imkanları ile tanıtılması,
- Okulun bulunduğu yakın çevrenin tanıtılması,

- Okulda uygulanan eğitim programının tanıtılması,
- Program-dışı eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerin tanıtılması,
- Okuldaki Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini ve diğer öğrenci kişilik hizmetlerinin tanıtılması,
- Okulda uygulanan kuralların tanıtılması.

5.7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve böylece okuldaki çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve tüm imkanların bu anlayışa uygun bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Buna göre müşavirlik hizmetleri doğrudan doğruya öğrenciye dönük olmayan, ancak, öğrencilere verilen Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleridir.

Ülkemizde okullarda rehberlik ve psikolojik danışma anlayış ve uygulamalarının çok uzun bir geçmişi ve geleneği bulunmadığından müşavirlik hizmetlerine duyulan ihtiyaç daha fazladır.(Üre ve Yılmaz 1997,s99)

Okullarda yöneticilere ve öğretmenlere dönük olarak düzenlenecek müşavirlik hizmetlerinde en başta uzman personelin etkin olması ve bu hizmetler için gereken mesleki yeterliliğe sahip bulunması beklenir.

Okullarda genellikle uzman personelden beklenen ortak ve yeterli bir anlayış kazandırmayı amaçlayan müşavirlik hizmetleri çeşitli çalışmaları içerir. Bunlar, hizmetlerin programlanmasından sunulmasına, sunulan hizmetlerin değerlendirilmesinden yeni programları hazırlanmasına kadar, her aşamada ortaya çıkacak çeşitli yetiştirme fırsatları olarak da görülmelidir.

5.7.1. Okul Müşavirlik Hizmetlerinin Kapsamı

Okul müşavirlik hizmetleri içinde sayılabilecek çalışmalardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

- Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlığa daha uygun ortamlar haline getirilmesi ve

öğretmenlerle yardımlaşma,

- Öğretmenlerden beklenen sınıf-içi rehberlik uygulamalarında öğretmenlerle yardımlaşma.
- Öğrencilerini daha çok tanımak isteyen ve bu amaçla bazı psikolojik danışma ve rehberlik araçları geliştirip uygulamak isteyen öğretmenlere yardım etme.
- Öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencileri tanımak ve bunlara yardım etmek isteyen öğretmenlerle işbirliği yapma.
- Eğitsel kol çalışmalarını programlama ve sürdürmede kol sorumlusu öğretmenlerle yardımlaşma.
- Sınıf— öğretmenleri ile işbirliği yapma.
- Okulda rehberlik saatlerinde uygulanacak rehberlik programını hazırlamada ve uygulamada yönetici, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerle yardımlaşma
- Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verme ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama.
- Okuldaki tüm olanakların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine daha uygun olarak kullanılmasında okul müdürü ve diğer yöneticilerle anlayış ve işbirliği sağlama,
- Okul eğitim programının günlük çalışma planlarının öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişmelerine daha uygun hale getirilmesi için müdür ve diğer yöneticilerle yardımlaşma.
- Okul içindeki ve çevredeki yerel eğitim programı geliştirme çalışmalarına yardım etme.
- Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili genel açıklama bülten, araştırma ve inceleme raporu, istatistiksel bilgi ve grafik gibi dokümanları hazırlama ve bunları uygun yaklaşımlar içinde yönetici ve öğretmenlerle paylaşma.
- Psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili elde bulunan kitap, dergi ve benzeri yazılı dokümanları incelemek ve okumak üzere yönetici, öğretmen ve diğer ilgili personelin yararına sunma vb.

Bu işbirliğinde ortak anlayış, saygı, güven, inanç ve dürüstlüğü yanı sıra tüm psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde gerçek uygulamaların ortaya konulması ve bu hizmetlerle erişilebilecek sonuçların gerçekleştirilmesi en büyük desteği sağlayacaktır.

5.8. Araştırma-Değerlendirme Hizmeti

Danışman kendi başına ya da başkaları ile işbirliği yaparak çeşitli konularda

araştırmalar yapar. Bu araştırmaların bir kısmı, yürütülmekte olan rehberlik programının değerlendirilmesi olabilir. Bundan başka toplumdaki iş olanakları, meslek seçimini etkileyen faktörlerin araştırılması, yetenekleri ölçüsünde başarı gösteremeyen öğrencilerin saptanması ve sorunların kaynağının araştırılması, testlerin yerel normların çıkarılması danışmanlar tarafından incelenebilecek konulardan bazılarıdır. (Kuzgun, 2000, s197).

Gerek araştırma ve gerekse değerlendirme hizmetleri süreklilik isteyen hizmetlerdir. Bu hizmetler çok iyi planlanmalıdır.

Bu servisin hizmetleri, okul rehberlik ve psikolojik hizmetler programının gerçekçi ve etkili olmasını, hem de yıldı yıla daha çok gelişmesini sağlar.

5.8.1. Araştırma-Değerlendirme Servisinin Görevleri

Bu servisin görevlerini şöyle sıralayabiliriz (re ve Yılmaz, 1997, s. 101- 102):

- Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmaya olan ihtiyaçları ğrenci problemleri ve onların başarılarını etkileyen etmenler üzerinde inceleme ve araştırmalar yapmak.
- Okuldaki Rehberlik ve Psikolojik danışma programını ve uygulamalarını değerlendirmek.
- Rehberlik ve Psikolojik danışmada kullanılacak test, envanter, anket ve toplu dosya gibi araçları hazırlamak, geliştirmek ve sağlamaktır.
- Öğrencilerin okuldaki başarı durumlarını, bilgi, beceri ve uyum yönünden değerlendirmek ve başarısızlıkların nedenlerini araştırmaktır.

Değerlendirme sonunda elde edilen sonuçlara göre rehberlik programında gereken değişiklikler yapılır. Okullarda araştırma ve değerlendirme hizmetleri ile ilgili olarak yapılan çalışmaların ve hazırlanan raporların okuldaki yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve hatta velilerle paylaşılması gerekir.

5.9. evre ve Velilerle İlişkiler

Doğrudan öğrenciye yönelik olmayıp, rehberlik ve psikolojik danışmaya önemli katkıları bulunabilecek ikinci bir hizmet grubu da evre ve velilerle ilişki hizmetleridir. Bu hizmetlerin verilmesi sırasında, çeşitli rehberlik ve psikolojik danışma tekniklerinden,

toplantılarından yararlanılmaktadır. Okul müdürünün ilgi ve desteği, bu hizmetlerin başarısında önemli ölçüde etkili olmaktadır (Bakırcıoğlu, 1994, s.242).

Danışmanlar, okuldaki rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak için ayrıca çeşitli konferanslar vererek, radyo ve televizyon programları düzenleyerek rehberlik çalışmalarını çevrede tanıtmaya gayret ederler.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde ve bu hizmetlerin hemen hemen her aşamasında velilerle ilişki kurulması ve işbirliği sağlanmasının gereği ve önemi üzerinde sık sık durulmuştur.

Bir yandan çevre ile yakın ilişkiler ve işbirliği sürdürülürken, öte yandan da öğrencilere ve velilere çevrede psikolojik danışma ve rehberlik yardımı veren başka uzman ve kuruluşlar hakkında tanıtıcı bilgiler verilmeli; gerektiğinde buralardan psikolojik yardım almaları için veliler ve öğrenciler teşvik edilmelidir.

Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etki alanının genişletilmesi amacı ile okul aile birliği, okul koruma ve yardım dernekleri gibi okul, veli ve çevre birliğini esas alan çeşitli birlik ve derneklerin çalışmalarından geniş yararlanılabilir. Ayrıca, okuldaki yöneticiler, öğretmenler ve özellikle uzmanlar bu örgütlerin genel toplantılarına katılarak halka ve velilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verebilirler.

5.9.1. Bu Alanda Verilen Hizmetler

Çevre ve velilerle ilişki konusunda rehber öğretmenler, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticilerinin ortak çabası ile şu hizmetler verilebiliyor:

- Rehberlik ve Psikolojik danışma ile ilgili olarak, çevrede yardım alınabilecek kurum ve kuruluşlar tanınıyor ve bunlarla yakın ilişki kuruluyor.
- Çevrede bulunan her düzeydeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları inceleniyor; bunların uzman ve öteki iş görenleriyle işbirliği yapılıyor.
- Aile ziyaretlerinden, okul-aile birliği, okulu koruma ve yardım derneği gibi kuruluşların toplantılarından yararlanılarak velilere çocukların gelişim, yetenek, başarı ve gereksinimlerine ilişkin bilgi veriliyor.

- Yayın organlarında, radyo ve televizyonda yayımlanmak üzere, rehberlik ve psikolojik danışma ile ilgili çeşitli yazılar hazırlanıyor ve bunların yayımlanmasına çalışılıyor.

6. BU ALANDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

6.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusunu doğrudan ve dolaylı olarak inceleyen araştırmalar aşağıda özetlenmiştir:

Liselerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusundaki bu araştırmanın ilgi alanına yakın olan araştırmalardan **Kepçeoğlu (1975)’nün** yapmış olduğu araştırmasında, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı orta dereceli okullarda görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının belirlenip, karşılaştırılarak aralarındaki farkları aşağıdaki şekilde ortaya konmuştur:

1. Müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının uygulamalarda başarı sağlamak için yeterli olmadığı görülmüştür.
2. Rehberlik uygulamaları yapılan okullar ile uygulama yapılmayan okullarda görevli müdürlerin rehberlik anlayışlarında farklar bulunmamış; bu okullarda görevli öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının, başarılı uygulama yapılan okullardaki öğretmenler lehine, birbirinden farklı olduğu anlaşılmıştır.
3. Rehberlik uygulamaları yapılan okullarda aynı okul grubu içinde görevli müdür, rehberlik uzmanı, rehber öğretmen ve öğretmenlerin rehberlik anlayışları farklarının 0.05 düzeyinde manidar olmadığı görülmüştür.
4. Cinsiyete göre öğretmenler arasındaki rehberlik anlayışı farkları, kadın öğretmenlerin lehine, manidar bulunmuştur.
5. Öğretmenlik mesleğinde geçirilen yıllara göre öğretmenler arasında manidar rehberlik anlayışı farkları bulunmuş; meslekte çok az ve daha çok hizmet etmiş olan öğretmenlerin, daha yetersiz bir rehberlik anlayışına sahip oldukları anlaşılmıştır.
6. Okul türlerine göre öğretmenler arasındaki rehberlik anlayışı farkları manidar bulunmuştur. Liselerde görevli öğretmenlerin, rehberlik anlayışında daha yüksek ortalama tutturdıkları görülmüştür. Buna karşılık, okul türleri bakımından müdürlerin rehberlik anlayışında manidar farklar bulunmamıştır.

7. Üniversite ve Yüksek Öğretmen okullarını bitiren öğretmenlerin rehberlik anlayışı, diğer okulları bitirenlerinkinden daha yüksek bulunmuştur.
8. Esas branşları bakımından, öğretmenlerin farklı rehberlik anlayışlarına sahip oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenlik meslek dersleri ve felsefe grubu branşındaki öğretmenlerin ortalamalar bakımından, daha yeterli bir rehberlik anlayışına sahip bulundukları görülmüştür.
9. Rehberlikle ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim görüp görmemelerine göre, öğretmenlerin rehberlik anlayışlarında görülen farklar manidar bir düzeyde bulunmuştur.
10. Okul gruplarına göre yapılan karşılaştırma sonuçlarından başarılı uygulama yapılan okullarda görevli personelin rehberlik anlayışlarını, başarısız ve hiç rehberlik uygulaması yapılmayan okullardaki personele oranla, daha yeterli olduğu görülmüştür.

Okul Danışmanlarının mesleki problemleri konusunda araştırma yapan **Kepçeoğlu (1976)** örneklem grubuna 49 danışman seçmiştir. Okul danışmanlarının görevleriyle direk ilgisi olmamakla birlikte, danışmanların görevlerini ideal düzeyde yerine getirmelerini engelleyen nedenler arasında mesleki problemlerin önemli bir yer tutması bu araştırmadan da söz etmemizi zorunlu kılmıştır. Araştırmada, okul danışmanlarını en çok üzen problemlere ilişkin şu sonuçlar elde edilmiştir: (1) Okulda bir danışman odası bulunmaması (%79,59), (2) Okul programında rehberlik amacıyla kullanılabilecek bir zamanın bulunmayışı (%75,51), (3) Kendi görevlerinin belirgin olmayışı (%78,47), (4) Okulda yeteri kadar test ve benzeri araç bulunmayışı (%63,27), (5) Daktilo ve sekreter yardımı sağlanamayışı (%51,02), (6) Hem okul müdürleri hem de öğretmenlerle işbirliği yapılamayışı (aynı önemde %48,98), (7) Rehberlik çalışmalarına karşı ilgisizlik (%44,90) olarak bulunmuştur.

Kuzgun (1981), Psikolojik danışma, bilgi verme, bireyi tanıma ve yerleştirme hizmetlerine ilişkin 40, rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan 20 görev maddesinden oluşan envanteri 344 lise öğrencisine uygulanmıştır. Uygulamada öğrencilerden her bir görev maddesinin danışman ve öğretmenlerden hangisine ait olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Bir görev her ikisinin de görevi olarak algılanıyorsa ikisini de hiç birine ait olmadığı düşünülüyorsa hiçbirini şıkkını işaretlemeleri istenmiştir. Sonuçlar analiz edildiğinde öğrencilerin çoğunluğunun, gerek rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin görevlerin, gerekse rehberlik anlayışı ile bağdaşmayan görevlerin hemen hepsini birinci derecede sınıf öğretmenlerinden beklediklerini, ya da sınıf öğretmenlerinin görevi saydıklarını

göstermektedir. Öğrenciler, okulları ve meslekleri tanıtmaya gibi bilgi verme hizmetlerini hayatta bir amaç belirleme ve yaşantıları bu amaç çerçevesinde bütünleştirmeye yardımcı olmak ve başarısızlığın nedenlerini anlamaya yardımcı olmak gibi psikolojik danışma görevlerini daha çok öğretmenlerin görevleri olarak algılamaktadırlar. Öğretmenlerden daha çok danışmanlara özgü sayılan tek görev, okula kaydolurken yapılacak işlemler konusunda yardımcı olmak, yol göstermek olmuştur. Öğrencilerin yaklaşık %15'i nasihat etmek, disiplin cezası vermek gibi danışmanlık rolleri ile bağdaşmayan görevleri, danışmanın asli görevi olarak algılamaktadırlar. Sayılan olumlu ve olumsuz danışmanlık görevlerini öğrencilerin % 25'i "Hiçbiri" şikkında toplanmıştır. Demek ki her madde öğrencilerin yaklaşık ¼'ü tarafından ne öğretmenin ne de danışmanın görevi olarak görülmektedir. Yeni gelen öğrencilere okulu tanıtmak ve cinsel gelişim hakkında bilgi vermek maddelerinde bu oran ½'ye çıkmaktadır.

Orta Dereceli Okullarda Sınıf Öğretmenlerinin Görev Algıları konusunda araştırma yapan **Gültekin (1984)**, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı danışmanlı Ankara liseleriyle sınırlandırılmış, örnekleme 8 liseden toplam 171 sınıf öğretmeni dahil etmiştir. Araştırmada, danışmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin görev algıları saptanarak rehberlik alanında uzman üniversite öğretim üyelerinin bu konudaki görüşlerine göre değerlendirme yoluna gidilmiş; görev algılarında cinsiyet, meslek tecrübesi, bitirilen okul, branş, rehberlikle ilgili hizmet öncesi ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırmada danışmanı bulunan orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin " Sınıf Öğretmenliği ve Rehberlik Görev Algıları"nın, yetkili uzmanlarca kabul edilen ölçütler bakımından yeterli olmadığı görülmüştür.

Baş (1984) yılında, "Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisi" konusunda doktora tezi hazırlamıştır.

Bu araştırmada, grupla psikolojik danışmanın kaygı düzeyleri, cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri farklı lise öğrencilerinin kişisel, sosyal ve genel uyumları ile durumluluk ve sürekli kaygıları üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 1982-1983 öğretim yılında Ankara Demetevler Lisesi'nin 1. 2. ve 3. sınıflarında okuyan ve gönüllü olarak bu çalışmaya katılmak isteyen, eşit sayıda erkek ve kız olmak üzere 96 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Deney başlangıcında öğrencilere, "Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanteri" uygulanmıştır. Deneklerin, "Sürekli Kaygı Ölçeğinden" aldıkları puanlara göre, cinsiyet ve sınıf düzeyleri de dikkate alınarak, kaygı düzeyi yüksek, orta ve düşük olmak üzere 3 deney ve

3 kontrol grubu oluşturulmuştur. 48 kontrol ve 48 deney grubu olmak üzere toplam 96 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Araştırma deseni, öntest, sontest ölçmelerine yer veren deney ve kontrol grupları desendir. Deney başlangıcında ve bitiminde deneklerin kaygı düzeyleri “Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE)” kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri ise Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)” ile ölçülmüştür. Sonra deney gruplarına haftada 2 saatlik oturumlar şeklinde 10 hafta süreyle grupla psikolojik danışma uygulanmıştır. Bu süreçte kontrol gruplarına hiçbir işlem yapılmamıştır. Psikolojik danışmaların bitiminde deney ve kontrol gruplarına tekrar DSKE ve HKE verilerek ölçme yapılmıştır. Gruplar arası ortalama puan farklarının karşılaştırılmasında 0.05 hata payı esas alınarak t-testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, psikolojik danışmanın etkisiyle deney gruplarındaki bireylerin kontrol gruplarındakilere oranla genel olarak durumluluk ve sürekli kaygıları önemli derecede azalmış; kişisel, sosyal ve genel uyumları artmıştır.

Kaygı düzeyi düşük deney grubundaki bireylerin ise sürekli kaygıları azalmış ve kişisel uyumları artmıştır. Bu grubun durumluluk kaygıları önemli ölçüde azalmış, sosyal ve genel uyumları artmamıştır.

Cinsiyet yönünden, Grupla Psikolojik Danışmanın erkek ve kız öğrencilerin kaygı ve uyum düzeyleri üzerinde önemli derecede farklı etkileri olmamıştır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; ülkemizde yapılan araştırmaların sayıca ve içerik olarak çok yetersiz olduğu görülmektedir. Eğitim ve öğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin rolünün çok önemli olduğu, ancak bu hizmetlerden beklentilerin gerçekleştirilmesi uygun ve fonksiyonel olarak sürdürülmediği vurgulanmaktadır.

Duman (1985) yılında “Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından görev Bekledikleri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler” konusunda bir çalışma yapmıştır.

Lise öğrencilerinin kendilerine yardım konusunda Rehberlik uzmanlarından görev beklentilerinin ve bu beklentilerine etki eden faktörlerin incelendiği bu araştırma : Ankara’da Tuzluca ve Mimar Kemal Lisesi öğrencilerinden tesadüfi yolla seçilen 120 kız, 120 erkek toplam 240 öğrenci üzerinde betimsel yöntem kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada bilgi toplama aracı, “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri Envanteri” adını taşıyan ve Rehberlik uzmanının görevi olan ve olmayan konuları kapsayan 40 maddelik bir araç geliştirilmiştir. “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Görev

Beklentileri Envanteri” 1984-1985 öğretim yılı başında örneklem olarak seçilen liselerin 1. 2. ve 3. sınıflarına uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular şunlardır:

1. Öğrencilerin, Rehberlik Uzmanlarından, görevi olmayan konularda yanlış görev beklentileri vardır.
- 2- Farklı liselerde okuyan öğrencilerin görev beklentileri de farklıdır.
- 3- Sınıflar arasında anlamlı bir farkı olmadığı görülmüştür.
- 4-Cinsiyete göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha uygun ve olgun düzeyde görev beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır..

Görkem (1985) yılında, “Öğrencilerin Rehberlik Uzmanlarından Gördükleri Hizmetlerle, Bekledikleri Hizmetler Arasındaki Fark” konusunda bilim uzmanlığı çalışması yapmıştır.

Bu araştırmanın amacı, bir grup lise öğrencisinin rehberlik uzmanlarından ne gibi hizmetler beklediği, beklenen hizmetlerle, görülen hizmetler arasında fark olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Bilgilerin analizinde t-testi tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar aşağıda verilmiştir:

- 1- Orta dereceli okullarda okuyan öğrencilerin rehberlik uzmanlarından bekledikleri hizmetlerle, gördükleri hizmetler arasında manidar farklar bulunmuştur. Öğrencilerin uzmanlardan gördükleri hizmetler yetersizdir.
- 2- Hem kız, hem erkek öğrencilerin, ayrı ayrı beklentileri ve gördükleri hizmetler arasında; beklentiler lehine manidar farklar bulunmuştur.
- 3- Öğrencilerin rehberlik uzmanlarından bekledikleri hizmetlerin kız ve erkek öğrenciler bakımından karşılaştırılmasında ise; bireyi tanıma, psikolojik danışma, ve rehberlik, aile rehberliği ve yönetsel görevler alanında manidar fark bulunmuş, bilgi verme alanında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- 4- Öğrenciler rehberlik uzmanlarından gördükleri hizmetlerin kız ve erkek öğrenciler bakımından karşılaştırılmasında bireyi tanıma, bilgi verme alanlarında fark anlamlı bulunmuştur. Görülen hizmetler bakımından, psikolojik danışma ve rehberlik, aile rehberliği ve yönetsel görevler alanlarında ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Orta öğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin ve bu öğrencilerin velilerinin öğretmenlerden ne tür hizmetler beklediklerini ve bu beklediklerinden ne kadarını

gördüklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan **Canpolat (1987)**, yapmış olduğu araştırmasında şu bulguları elde etmiştir: (1) Öğrencilerin, öğretmenlerin kendileri ile ilişki kurması beklentisi, velilerin bu alana ilişkin beklentisinden yüksektir. (2) Velilerin, öğretmenleri “Branş Bilgisi” ne ilişkin beklentileri öğrencilerin bu alana ilişkin beklentilerinden daha yüksektir. (3) Öğrencilerin ve velilerin öğretmenlerden gördükleri hizmetler bekledikleri hizmetlere oranla daha düşüktür. (4) Kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlerden bekledikleri hizmetler içinde “Öğrencilerle İlişkisi” alanına ilişkin bekledikleri, “Branş Bilgisi”alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesi, öğretmenlerin “ Öğrencilerle İlişkisi” alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesinden yüksektir. (6) Öğrenci velilerinin öğretmenlerden her iki alan ilişkin hizmet beklentisi, gördüklerini belirttikleri hizmetlerden daha yüksektir. (7) Velilerin öğretmenlerden bekledikleri hizmetler içinde “Branş Bilgisi”, “Velilerle İlişkisi” hizmetlerinden önde geliyor.(8) Öğrenci velilerinin öğrenim düzeyleri yükseldikçe öğretmenlerden beklentileri içerisinde “ Branş Bilgisi” alanına ilişkin bekleme, öğrencilerin bu alana ilişkin beklediklerinin karşılık görmesinden yüksek. (10)”Velilerle İlişkisi” alanından velilerin öğretmenlerden olan beklediklerinin gerçekleşmesi “Branş Bilgisi” alanına ilişkin beklediklerinin gerçekleşmesinden daha yüksektir. (11) velilerin öğretmenlerden “Branş Bilgisi”ne ilişkin bekledikleri öğrencilerin bu alana ilişkin beklediklerinden daha yüksektir. (12) Her iki alana ilişkin olarak velilerin öğretmenlerden olan bekledikleri, öğrencilerin beklediklerinden daha yüksekçe karşılık görmektedir.

Orta dereceli okullarımızda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların gerçek danışmanlık görevleri konusunda araştırma yapan **Pişkin (1989)** belirtilen grupların, danışmanlık görevlerine ilişkin ideal algıları genel olarak yeterli bulunmuştur. Gruplar, almış oldukları puanlar yönünden incelendiğinde en yüksek ortalama puan alan grubun danışmanlar, en düşük grubun ise öğretmenler olduğu görülmüştür. Danışmanların gerçekte yaptıkları görevlere ilişkin grupların algıları incelendiğinde şu sonuçlar alınmıştır: Yönetici ve öğretmen grupların, danışmanların görevlerine ilişkin “gerçek algıları” tüm kategorilerde belirlenen kriter puan altında, danışman grubun gerçek algıları ise sadece “okul rehberlik programının hazırlama geliştirme”, “psikolojik danışma” ve “ olumsuz görevler” kategorilerinde belirlenen kriterin üzerinde bulunmuştur. Grupların, danışmanların görevlerine ilişkin ideal algıları ile gerçek algıları arasında da genel olarak farklar bulunmuştur.

Danışmanların görevlerini ideal düzeyde yerine getirmesini engelleyen nedenlerin ne olduğu konusunda, grupların görüşlerini incelendiğinde şu sonuçlar bulunmuştur(1)

Danışmanların mesleki hazırlıkları yetişmelerinde eksikler vardır.(2) Danışmanlar kendi görev ve sorumluluklarını açık bir şekilde bilmemekte, bu nedenle başka görevler üstlendikleri için gerçek görevlerinden uzaklaşmaktadırlar.(3) Danışmanlar mesleki alanlarından genellikle hoşnut değillerdir. (4) Yönetici ve öğretmenler rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarını yeterince desteklememekte ve danışmanlarla işbirliğinden kaçınmaktadırlar. (5) Velilerin ve kamuoyunun bu tür hizmetlere ilişkin duyarlılığı yeterli değildir. (6) Rehberlik hizmetlerinde kullanılan psikolojik ölçme araçları yetersizdir.(7) Öğrenci başına düşen danışman sayısı nicelik olarak yetersizdir. Bulgular, danışmanların ideal görevlerinin ne olması gerektiği konusunda grupların algılarının yetersiz olduğunu ayrıca, danışmanlar tarafından gerçekleştirilen görevlerin de ideallerden uzak olduğunu göstermektedir.

Balcı (1990) yılında, “Meslek Liselerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden Beklentiler” adlı yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırmada, kız meslek ve endüstri meslek liselerinde görevli öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticiler ile öğrenim gören öğrencilerin Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri belirlenmiştir. Beklentileri öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf seviyelerine göre, öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ise cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, esas braş, bitirilen okul, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimlerinde rehberlik dersi görüp görmedikleri yönünden, ayrıca öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin ve yöneticiler ile öğrencilerin beklentileri arasında fark olup olmadığı incelenmiştir.

Ankara’da psikolojik danışma ve rehberlik servisi bulunan kız meslek ve endüstri meslek liselerinden 8 liseden, 240 öğrenci, 90 öğretmen, 11 rehber öğretmen ve yönetici örneklem olarak alınmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir.

- 1- Kız meslek ve endüstri meslek liselerine devam eden öğrencilerin cinsiyetlerine göre beklentileri arasında manidar bir fark olup olmadığı incelendiğinde manidar bir fark bulunamamıştır.
- 2- Öğrencilerin yaşlarına göre beklentileri arasındaki ilişki incelendiğinde, 19 ve yukarı yaş seviyesinde olan öğrencilerin beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.
- 3- Yine öğrencilerin sınıf seviyelerine göre beklentileri incelendiğinde Lise2. sınıf öğrencilerinin beklentilerinin Lise 1 ve Lise 3 öğrencilerine göre fazla olduğu görülmüştür.

- 4- Bu okullarda görevli öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beklentileri incelendiğinde eşit beklentilerinin olduğu görülmüştür.
- 5- Öğretmenlerin yaşlarına göre beklentileri incelendiğinde, "45 ve yukarı" yaş grubunda bulunan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 6- Öğretmenlerin mesleki yıllarına göre, beklentileri incelendiğinde "21 ve yukarı" yıllarda mesleki tecrübesi bulunan öğretmenlerin beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür.
- 7- Öğretmenlerin bitirdikleri okullara göre beklentileri incelendiğinde "Eğitim Enstitüsü" olan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 8- Öğretmenlerin branşlarına göre beklentileri incelendiğinde "Kültür Dersi" öğretmenlerinin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 9- Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde rehberlik dersi okuyup okumadıklarına göre beklentileri incelendiğinde rehberlik dersi okuyan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 10- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde rehberlik kursu görüp-görmediklerine göre beklentileri incelendiğinde rehberlik kursu gören öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 11- Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beklentileri incelendiğinde bayan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 12- Rehber öğretmenlerin yaşlarına göre, beklentileri incelendiğinde "45 ve yukarı" yaş grubunda bulunan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 13- Rehber öğretmenlerin, meslekteki yıllarına göre beklentileri incelendiğinde "6-10" yıl arasında mesleki tecrübesi olan rehber öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 14- Rehber öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre "Fakülte Mezunu" ve "Diğer Okul Mezunu" olan rehber öğretmenlerin beklentileri arasında manidar bir fark bulunamamıştır.
- 15- Rehber Öğretmenlerin branşlarına göre beklentileri incelendiğinde "Felsefe Grubu ile psikolojik danışma ve rehberlik" olan öğretmenlerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.
- 16- Rehber öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde rehberlik dersi görüp görmediklerine göre, beklentilerinde manidar bir farklılık bulunamamıştır.
- 17- Bu okullarda görev yapan yöneticilerin cinsiyetlerine göre, beklentileri incelendiğinde, beklentilerinde manidar bir fark bulunamamıştır.

- 18- Yöneticilerin yaşlarına göre, beklentileri incelendiğinde manidar farklılık bulunamamıştır.
- 19- Yöneticilerin meslekteki yıllarına göre, beklentileri incelendiğinde “21-30” yılları arasında mesleki tecrübesi olan yöneticilerin beklentilerinin fazla olduğu görülmüştür.

X **Ada (1990)**, “Trabzon İli Ortaöğretim okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”adlı Yüksek Lisans tezini yapmıştır.

Araştırma, Trabzon ili Akçaabat ilçesindeki orta dereceli okullarda rehberlik hizmetlerinin hali hazır durumunu tespit etmeyi amaçlamıştır.

Bu kapsamda Trabzon ilinde9, Akçaabat ilçesinde 7 adet orta dereceli okulda, toplam 650 öğretmen araştırma grubu teşkil etmiştir.

Öğretmen, yönetici ve rehber öğretmenlere verilmek üzere, okullarda rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi envanteri geliştirilmiş ve her birine ayrı ayrı verilerek doldurulması sağlanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırma grubundaki öğretmenlerin sadece %5’i rehberlikle ilgili bir hizmet içi eğitim kursuna katılmış ve bu kesim ilgili uygulamalardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma grubuna giren okullarda rehberlik servislerinin varlığı hakkında, %86’sı bulunduğunu,%14’ü de bu servisin bulunmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, Okulda rehberlik hizmetlerini,rehberlik ve psikolojik danışma uzmanı tarafından yürütülmesi kanaatında birleşmişlerdir. Okullarda rehberlik hizmetlerinin %30 oranında sınıfların rehber öğretmenleri, %36 oranında rehber öğretmen ve %15 oranında diğer öğretmenlerin yürüttüğü görülmüştür.

X **Tümkiye (1990)** yılında, “Akademik Danışmanlar ve Öğrencilerin Akademik Danışmanlık Görev Algıları ile Verilen Danışmanlık Hizmetlerini Değerlendirmeleri” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Bu araştırmada akademik danışman ve öğrencilerin görev algıları ile verilen danışmanlık hizmetlerinin değerlendirilmesi ele alınmıştır. Ayrıca danışmanlık hizmetlerini engelleyen unsurların ortaya çıkarılmasına da çalışılmıştır.

Araştırmada görev maddelerine ilişkin olarak Kuzgun tarafından geliştirilen envanter kullanılmıştır. Bu envanter ile danışman ve öğrencilerin akademik danışmanlık görev algıları ile verilen hizmetlerin düzeyi belirlenmiştir. Danışmanlık hizmetlerini engelleyen unsurların ortaya çıkarılması için sorulan sorular Adana Ç.Ü’si öğretim şartları göz önüne alınarak

hazırlanmıştır. Araştırmaya Tıp Fakültesi dışındaki diğer fakültelere devam eden 2.,3. ve 4. sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 519 öğrenci ile bu fakültelerde görevli 105 akademik danışman katılmıştır. Araştırma sonuçları frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t-testi ve Pearson Momentler çarpımı Korelasyon katsayısı ile değerlendirilerek sonuçlar tablolarla gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulardan akademik danışmanlar ile öğrencilerin görev algılarının birbirlerine benzer olduğu buna karşın, verilen hizmetlerin algılama biçimlerine uygun olmadığı görülmüştür.

Genelde akademik danışmanların görev algılarının uygun hizmetleri vermedikleri dikkati çekmektedir. Öğrencilerin de danışmanlardan beklentilerine uygun hizmetleri görmedikleri ifade ettikleri anlaşılmıştır. Yeterli danışmanlık hizmetlerinin verilmesini engelleyen en önemli unsurlar olarak öğrenci sayısının çokluğu, danışman öğrenci etkileşiminin olmamamsı ve sürekli değişen yönetmelikler gösterilmiştir.

Ök (1990) yılında, “13-15 Yaş Grubu Ortaöğretim Öğrencilerinde Kaygı Düzeyi (Okul Rehberlik Servisine Başvuran ve Başvurmayanlarda Kaygı)” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Denizli Cumhuriyet lisesinin 13-15 yaşlarındaki öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışma ile öğrencilerin kaygı düzeyleri ölçülmüştür.

Elde edilen kaygı puanları ile yine aynı öğrencilere uygulanan anket sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmanın sonunda yaş, cinseyet, aile tutum ve davranışları, ailenin ekonomik yapısı ile kaygı arasında önemli etkileşimler olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak kaygı insan yaşamında gerekli bir duygudur. Ancak yetişmekte olan kuşaklarda kaygı düzeyinin yükselmesine özen gösterilmesi, sağlıklı ve başarılı yeni kuşaklar yetiştirilmesi bakımından yararlı bir uygulamadır.

Özdemir (1991) yılında, “Bazı değişkenlerin Lisedeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman, ve yöneticilerin Psikolojik Danışmanlık Rehberlik Hizmetleri Beklentilerine Etkisi” konusunda bir araştırma yapmıştır.

Bu araştırmada P.D.R. hizmeti veren resmi ve genel liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin P.D.R. hizmetlerinden beklentileri ve bu niteliklerin bazı özlük niteliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 1987-1988 öğretim yılında Ankara merkez ilçelerinde P.D.R. hizmeti veren resmi ve genel liselerde 325 öğrenci, 97 öğretmen, 76 danışman ve 33 lise müdürü oluşturmuştur.

Grupların liselerdeki P.D.R. hizmetlerinden beklentilerini belirlemek için bu araştırmacı çerçevesinde araştırmacı tarafından gerçekleştirilen "Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri" kullanılmıştır. Grupların bazı özelliklerini belirlemek amacıyla "Bilgi Formu" düzenlenmiştir. Grupların ortalamaları arasındaki farkların önemli olup olmadığı t-testi ile kontrol edilmiştir. Araştırmada hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bazı değişkenlerin liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin etkisine ilişkin bulgular, maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir.

1- Kız öğrencilerin erkeklerden; yaşı küçük öğrencilerin büyük olanlardan; sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerin sınıf düzeyi düşük olanlardan P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2- Öğrenimleri sırasında eğitim formasyonu alan öğretmenlerin, almayanlardan; hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde rehberlik dersi alan öğretmenlerin, almayanlardan; meslek dersleri ve felsefe öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerinden; P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Deniz (1993) yılında Malatya İnönü Üniversitesinde "Liselerdeki Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Ders Öğretmeninin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Beklentilerinin değişkenlere göre İncelenmesi" konusunda bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu araştırmada Malatya ilinde ilköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ortaya konmuş ve bu değerlendirmelerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, Malatya il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini Malatya il merkezinde rehber öğretmeni olan 6 ilköğretim okulunda görevli 27 yönetici ve 150 öğretmen oluşturmuştur.

Grupların ilköğretim okullarındaki P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "P.D.R. Hizmetlerini Değerlendirme

Anketi” kullanılmıştır. İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler için araştırmanın nedenini içeren “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir.

Bu araştırmadan;

- 1- İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin yüksek düzeyde ve birbirine paralel olduğu ortaya çıkmıştır.
- 2- İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinden P.D.R. hizmetlerinin öneminin ve gereğini kavranmış olduğu ortaya çıkmıştır.
- 3- Cinsiyetlerine göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 4- Dallarına göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 5- Meslekteki hizmet yıllarına göre ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri arasında fark bulunamamıştır.
- 6- İlköğretim okullarında görevli bayan öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyi, ilköğretim okullarında görevli erkek öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyinden daha yüksek bulunmuştur.

✓ **Alp (1995)** yılında, “velilerin Orta Dereceli Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri” konulu bir yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırmada lisede öğrenim gören öğrencilerin Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler açısından velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri incelenmiştir.

Araştırmada velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri araştırmacı tarafından hazırlanan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi ile ölçülmüş, Bağımsız değişkenlerle ilgili bilgiler ise yine araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi’nde velilerin beklenti düzeyini belirlemeye yönelik 38 madde vardır. Kişisel Bilgi Formu’nda araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin altı soru yer almıştır.

Araştırmanın örnekleme, 1993-1994 öğretim yılında Samsun il merkezinde rehberlik servisi ile servise bağlı uzmanların bulunduğu genel, özel ve meslek liselerinde okuyan öğrencilerin velilerinden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 381 veliden oluşmaktadır.

Araştırmada denencelerle ilgili olarak elde edilen bulgular özetle aşağıda verilmiştir:

1. Velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin çok yoğun ve yaygın beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır.
2. Cinsiyete göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.
3. Öğrenim düzeyine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.
4. Mesleklerine göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasından memur olan veliler lehine önemli bir farkın olduğu anlaşılmıştır.
5. Ekonomik düzeye göre velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasında, önemli bir fark bulunamamıştır.
6. Çocuklarına karşı tutumlarında “demokratik” davranan velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri “otoriter” ve “ilgisiz” davrananlara göre daha yüksek bulunmuş ancak “demokratik” ve “koruyucu” davranan velilerin beklentileri arasında fark bulunamamıştır.
7. Çocukları genel liseye giden velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri, çocukları “özel” liseye giden velilerin beklenti düzeyleri arasında fark bulunamamıştır.

Tuzcuoğlu (1995) yılında, “ İlkokullarda Rehberlik Servislerinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler üzerindeki Etkisi” konusunda bir yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yapılan çalışmaların amacı; ilkokullarda rehberlik servislerine ihtiyaç olup olmadığını ve ilkokul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin beklediği rehberlik hizmetlerini tespit etmektir.

Araştırmanın evreni İstanbul İl'i olarak belirlenmiştir. Araştırmanın 1. Bölümünü oluşturmak amacıyla tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenen okullardan seçilmiş 60 yönetici, 284 öğretmen ve 510 veli toplam 854 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın 2. Bölümündeki örneklem; 72 öğrenci velisi ve 213 öğrenci olmak üzere toplam 285 kişiden oluşmaktadır.

Yöneticilere, öğretmenlere ve velilere araştırmacı tarafından geliştirilen “İlkokul Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Envanteri” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırma verileri değerlendirildiğinde, örneklem oluşturan kişilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Yönetici, öğretmen ve velilerin tümü ilkokullarında rehberlik servislerine ihtiyaç bulunduğunu belirtmiş, bekledikleri hizmetleri de önem sırasına koymuşlardır.

Yönetici ve öğretmenler öncelikle; öğrencilerin duygusal ve kişisel gelişimlerine yönelik çalışmaları tercih etmişlerdir. Bu çalışmaları başarısızlık nedenlerinin tespiti ve verimli ders çalışma yöntemleri ile ilgili çalışmalar izlemektedir.

Veliler ise; öncelikle başarısızlık nedenlerinin tespitine yönelik çalışmaları ve verimli ders çalışma yöntemleri ile ilgili çalışmaların verilmesini tercih etmişlerdir.

Araştırmanın 2. bölümünde pilot bir okul seçilmiş ve bu ilkokulda rehberlik servisi kurulmuştur. Rehberlik servisinin yaptığı çalışmaların öğrenciler ve veliler üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Rehberlik servisi tarafından öğrencilere sosyogram, problem tarama envanteri ve atılganlık envanteri uygulanmıştır. Öğrenci velilerine de aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği-PARI uygulanmıştır. Bu çalışmaların dışında öğrenci ve velilerle bireysel psikolojik danışma, bireysel görüşmeler, grupla psikolojik danışma ve atılganlık eğitimi verilmiştir. Öğrenci ve velilere belirli dönemlerde konferanslar verilmiştir.

Rehberlik servisinin yaptığı çalışmalara katılan öğrenci ve veliler deney grubunu oluşturmuştur. Çalışmalara katılmayan öğrenci ve veliler de kontrol grubunu oluşturmuştur. Tüm envanter ve ölçekler dönem başında ve sonunda aynı kişilere yeniden uygulanmış, deney grubu ve kontrol grubunun ön test sonuçları test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; deney grubunun problem tarama envanteri, atılganlık envanteri ve aile hayatı ve çocuk yetiştirme ölçeği ön test sonuçları, kontrol grubuna göre anlamlı bulunmuş, bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçlar rehberlik servisinin yaptığı çalışmaların olumlu olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Tathoğlu (1999) yılında, “Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Servisinden beklentiler Üzerine Bir Araştırma” adlı bir yüksek lisans araştırması yapmıştır.

Bu araştırmada ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ile bu okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ve beklentileri ortaya konmuş ve bu beklentilerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini, Konya il merkezinde bulunan ortaöğretim lise iki ve lise üç öğrencileri ile yöneticiler ve öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini Konya il merkezindeki 8 ortaöğretim okulundan 129 öğrenci ile 27 idareci ve 102 öğretmen oluşturmuştur.

Grupların ortaöğretim okullarındaki P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklentilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “P.D.R. Hizmetlerinden Beklentiler” Anketi kullanılmıştır. Ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ve eğitimciler için “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir.

- 1- Lise türlerine göre öğrencilerin rehberlik servisinden beklenti puanları arasında manidar bir farklılık vardır.
- 2- Öğrenim gördükleri sınıflara göre öğrencilerin aynı beklenti düzeyine sahip oldukları görülmüştür.
- 3- Öğrenim gördükleri alanlara göre rehberlik servisinden beklenti düzeyi birbirinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir.
- 4- Okulda rehberlik servisinin olup olmamasına göre, rehberlik hizmetlerinden manidar düzeyde farklılık göstermektedir.
- 5- Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerine göre rehberlik servisinden beklentileri önemli derecede farklıdır.
- 6- Cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri birbirine benzemektedir.
- 7- Yaş gruplarına göre rehberlik servisinden beklenti puanları birbirinden önemli derecede farklılık göstermektedir.
- 8- Babalarının ve annelerinin mesleklerine göre rehberlik servisinden beklenti düzeyleri birbirinden farklıdır.
- 9- Eğitimcilerin okuldaki görevlerine göre, rehberlik servisinden beklentilerine ilişkin puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- 10- Branşlarına göre, eğitimcilerin rehberlik hizmetlerinden beklenti puanları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark mevcut değildir.
- 11- Mezun oldukları kurumlara göre eğitimcilerin beklenti puanları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark mevcuttur.

6.2. K.K.T.C.'de Yapılan Çalışmalar

İnsay (2002) yılında “ilkokul öğrencilerinin rehberlik ihtiyacı adlı”,uluslararası platformda sunulmuş, bir araştırma yapmıştır.

Bu çalışmada 9 Eylül, Necati Taşkın ve Şht. Osman Ahmet İlkokullarındaki 237 öğrenci, 200 veli ve 58 öğretmenden oluşan bir örneklem grubuyla çalışılmıştır.

Araştırmada araç olarak IDAHO rehberlik programından 1990 yılında Serdar Erkan tarafından adapte edilmiş anket kullanılmıştır. Anketin ülkemize uygunluğu araştırmacı tarafından ayrıca çalışılmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğrenciler kendilerine sorulan üç alandan da gelişimsel ihtiyaç belirtmişlerdir.

Bu çalışma sonucunda öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları beş madde sırasıyla şöyledir.

- sınavlarda nasıl daha fazla başarılı olabileceğini öğrenme
- daha verimli çalışma yollarını öğrenme
- en başarılı olacağı işleri öğrenme
- değişik mesleklerin özelliklerini öğrenme
- ödevlerini nasıl daha iyi yapabileceğini öğrenme

Hem öğretmenler hem de veliler psikolojik danışmanlık ve rehberlik servislerinin gerekliliğinde hemfikirdirler.

Örneklemi oluşturan öğretmenlerin öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları beş maddenin neler olduğu hakkındaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

- daha iyi dinlemeyi öğrenme
- davranışlarından daha fazla sorumlu olmayı öğrenme
- daha verimli çalışma yollarını öğrenme
- başkalarının duygularını anlayabilmeyi öğrenme
- kendini daha fazla tanıma ihtiyacı

Örneklemi oluşturan velilerin, öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları beş maddenin neler olduğu hakkındaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

- daha verimli çalışma yollarını öğrenme
- sınavlarda nasıl daha fazla başarılı olabileceğini öğrenme
- zamanı nasıl daha iyi kullanabileceğini öğrenme
- en başarılı olacağı işleri öğrenme
- zihnini derste nasıl daha fazla tutabileceğini öğrenme

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, “Araştırmanın Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi ve Yorumu” hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğrencilerin ve eğitimcilerin P.D.R. hizmetlerinden beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, “betimsel yöntem” (survey) kullanılmıştır.

Bu yöntemle mevcut durumlar ve şartlar aynen ortaya konmaya çalışılır.

Bu araştırma yürütüleceği ortam açısından ele alındığında ise “okul survey “niteliği taşımaktadır. Survey çalışmaları, genellikle tabi çevre içinde oluşmaktadır. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme ya da gelmemesinin kontrolü diye bir durum söz konusu değildir. Gerçekte üzerinde araştırma yapılan olaylar ve davranışlar, bu çalışmalar yapılmasa bile devam edecektir. (Kaptan, 1995, s. 59-60)

Araştırmada veri toplama tekniği olarak, “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Anketi” kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların kişisel bilgileri, görüşleri, düşünceleri ve tutumları anketle belirlenmiştir.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Lefkoşa İlindeki Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Yakın Doğu Kolejinde öğrenim gören öğrenciler ve bu okullarda görev yapan öğretmen ve idareciler oluşturmaktadır.

Araştırma evreni iki bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde Haydarpaşa Ticaret Lisesinde ve Yakın Doğu Kolejinde öğrenim gören öğrenciler, II. Bölümde ise bu okullarda görev yapan öğretmen ve idareciler yer almaktadır. Araştırmanın evrenine ilişkin sayısal bilgi aşağıda Tablo1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: 2002-2003 Öğretim Yılında Anket Uygulaması Yapılan Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenciler ile Bu Okullarda Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Okullara Göre Dağılımı

Eğitim Kurumu	Öğrenciler		Eğitimciler			
	Erkek	Kız	Müdür	Müdür Yard.	Bölüm Şefi	Öğretmen
Haydarpaşa Ticaret Lisesi						
Lise 2	40	108	1	4		62
Lise 3	22	105				
Yakın Doğu Koleji						
Lise 2	32	31	1	1	5	58
Lise 3	25	14				
Toplam	119	258	2	5	5	120

Tablo 1’de görüldüğü gibi anketin uygulandığı okullardan Haydarpaşa Ticaret Lisesinde lise 2 ve 3. sınıfta 62 erkek, 213 kız (%72.9) , Yakın Doğu Kolejinde lise 2 ve 3. sınıfta 57 erkek, 45 (%27.1) kız öğrenci öğretim görmektedir.

Bu okullarda görev yapan öğretmen ve idarecilerin yukarıda Tablo 1’de gösterildiği gibi dağılımı şu şekildedir. Öğretmenlerden Haydarpaşa Ticaret Lisesinde 62 (%51.67) , ve 58 (%48.33) Yakın Doğu Kolejinde olmak üzere toplam 120 öğretmen görev yapmaktadır. Bu okullarda toplam her okulda bir tane olmak üzere toplam 2 tane müdür, Haydarpaşa Ticaret Lisesinde 4 , Yakın Doğu Kolejinde 1 olmak üzere toplam 5 müdür yardımcısı ve sadece Yakın Doğu Kolejinde 5 tane bölüm şefi görev yapmaktadır.

Öğretmenlerin toplam sayısı 120 (%90.91) , müdürlerin sayısı 2 (%1.67), müdür yardımcılarının sayısı 5(% 3.79) ve bölüm şeflerinin sayısı 5 (%3.79) olmak üzere toplam 132 eğitimci araştırmannın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Çalışma evrenini oluşturan Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Yakın Doğu Koleji okullarında öğrenim gören öğrenciler ile bu okullarda görev yapan öğretmen ve idarecilere tesadüfi örneklem alma yoluyla anket uygulanmıştır.

Bununla ilgili veriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2 Örneklemi Oluşturan Okullardaki Öğrenci, Öğretmen ve İdarecilerin Okullara Göre Dağılımı

Eğitim Kurumu	Öğrenciler	Öğretmenler	Müdür Yard.	Bölüm Şefi
Haydarpaşa Ticaret Lisesi	151	46	4	-
Yakın Doğu Koleji	67	50	1	5
TOPLAM	218	96	5	5

Tablo 2’de de görüldüğü gibi bu okullardan tesadüfi örneklem alma yöntemiyle 218 öğrenciye, 96 öğretmene, 5 müdür yardımcısına ve 5 bölüm şefine anket uygulanmıştır.

Bu okullardan Haydarpaşa Ticaret Lisesinde 151 (%69.3) ve Yakın Doğu Kolejinde 67(%30.7) öğrenciye anket uygulanmıştır.

Haydarpaşa Ticaret Lisesinden 46(%43.4) ve Yakın Doğu Kolejinden (%47.2) öğretmene anket uygulanmıştır.

Bu okullarda görev yapan 5 (%4.7) müdür yardımcısına ve 5(%4.7) bölüm şefine olmak üzere 10 idareciye anket uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasında anket yöntemi seçilmiş, bunun yanısıra rehberlik hizmetleri ile ilgili konularda literatür çalışması yapılmıştır.

Araştırma anketi 2 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde ankete cevap verenlere ait kişisel bilgiler toplanmıştır. Öğrencilere ait kişisel bilgiler şunlardır: Okudukları okullar, sınıfları, alanları, yaşadıkları yer, cinsiyetleri, yaşları, baba meslekleri ve anne mesleklerine ilişkin soruları içermektedir. Öğretmen ve idarecilerin kişisel bilgileri ise kıdemleri, branşları, mezuniyetleri, görev süreleri ve medeni durumlarına ilişkin soruları içermektedir.

Araştırmanın 2.bölümünde rehberlik servisinden beklentilerle ilgili 60 madde sıralanmıştır. Bu maddeler psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin olup 9 tane hizmet alanını ölçmeye yönelik maddelerdir. Bu hizmet alanları, psikolojik danışmanlık hizmetleri, bilgi toplama ve yayma hizmetleri, yerleştirme hizmetleri, izleme hizmetleri, alıştırma-oryantasyon hizmetleri, müşavirlik hizmetleri, araştırma ve değerlendirme hizmetleri ve çevre ve veli ile ilişkileri ölçmeye yöneliktir.

Bu hizmetlere ilişkin maddelere öğrenciler”çok ihtiyaç var”, “biraz ihtiyaç var” ve hiç ihtiyaç yok” seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Puanlamada, “ çok ihtiyaç var” (1) puan, “biraz ihtiyaç var” seçeneği (2) puan ve “hiç ihtiyaç yok seçeneği” (3) puan verilerek puanlanmıştır. Bu durumda düşük puanlar, ait olduğu maddede belirtilen hizmete çok ihtiyaç duyulduğunu; yüksek puanlar ise söz konusu hizmete ihtiyacın az olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi ve Yorumu

Öğrenci ve öğretmenlerin anket formlarını açıklamalar doğrultusunda doldurup doldurmadıkları araştırmacı tarafından tek tek incelenmiş, anket formlarının açıklamalara uygun doldurulduğu görülmüştür.

Anket formlarındaki veriler araştırmacı tarafından bilgisayar örnek formlarına işlenmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni rehberlik hizmetlerinden beklentilerdir. Bağımsız değişkeni ise öğrencilerin okudukları okullar,sınıfları, cinsiyetleri, okuldaki rehberlik servisini kullanıp kullanmamaları; eğitimcilerin kıdemleri ve hizmet süreleridir

Uygulanan ölçme aracından elde edilen sonuçlar bilgisayar ortamında paket programda değerlendirilmiştir. Öğrencilerin okulları, sınıfları, rehberlik servisini kullanıp kullanmadıkları, cinsiyetleri arasındaki farklar için t- testi uygulanmıştır. Eğitimcilerin kıdemleri ve görev süreleri arasındaki farklılıklar Anova test ile çözümlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları iki ana başlık altında aşağıda açıklanmıştır. İlk ana başlıkta, öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinden beklentilerine ilişkin bulgular aktarılmıştır. Bu başlık altında tespit edilen bulgular, öğrencilerin okul türleri, öğrenim gördükleri sınıf, okullarındaki rehberlik servisini kullanıp kullanmadıkları, ve cinsiyet değişkenine göre ayrı ayrı incelenmiştir. İkinci ana başlık altında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin rehberlik servisinden beklentileri, onların okulda yürüttükleri görev ve mesleki kıdem süreleri değişkenine göre incelenmiş ve aktarılmıştır.

1. Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Yöntem kısmında açıklandığı üzere, bilgi toplama aracı, rehberlik hizmetlerine ilişkin her türlü faaliyeti içeren 60 maddeden oluşmuştur. Her maddeye öğrenciler “çok ihtiyaç var”, “biraz ihtiyaç var”, ve “hiç ihtiyaç yok” seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Puanlamada, çok ihtiyaç var (1) puan, biraz ihtiyaç var seçeneği (2) puan, ve hiç ihtiyaç yok seçeneği (3) puan verilerek puanlanmıştır. Bu durumda düşük puanlar, ait olduğu maddede belirtilen hizmete çok ihtiyaç duyulduğunu; yüksek puanlar ise söz konusu hizmete az veya hiç ihtiyaç duyulmadığını göstermektedir. Aşağıda yapılacak yorumların bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir.

Bilgi toplama aracından elde edilen her madde ve 60 maddenin ortalaması için puan değerleri (3)’e yaklaştıkça rehberliğe olan ihtiyacın azlığı; (1)’e yaklaştıkça ise ihtiyacın çokluğu göz önüne alındığında öğrencilerin rehberlik ihtiyacı içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Bu genel açıklamadan sonra öğrencilerin en çok ve en az ihtiyaç duydukları anlaşılan 10 hizmetin neler olduğunun ortaya konması konuyu daha açık hale getirecektir.

Öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet ve ihtiyaç duyma dereceleri aşağıda gösterilmiştir:

Öğrencilerin En Fazla İhtiyaç Duydukları 10 Hizmet	İhtiyaç Derecesi
1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.34
2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı	1.44
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.5
4. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımının önemi konusunda bilinçlendirilmeli	1.51
5. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.55
6. Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.55
7. Hatalı üniversite dalı ya da meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.55
8. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.56
9. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.57
10. Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçmelerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.58

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çokluğunu, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Yukardaki çizelge incelendiğinde ilk sırayı “Mesleki Rehberlik” ihtiyacına ilişkin bir maddenin , ikinci sırayı ise “Bireyi tanıma hizmetine” ilişkin bir maddenin aldığı görülmektedir. Öğrencilerin bu tespitlerinde rehber uzmanlar tarafından yararlanılması gereken ciddi ip uçları mevcuttur. 60 madde arasında en önemli ihtiyaç olarak görülen 10 maddenin 5 tanesi mesleki rehberliğe ilişkindir. Bu maddelerin arasında “Kişisel Sorunların Çözümüne Yönelik” rehberlik hizmetine ilişkin maddeler de vardır. Kısacası bu maddeler öğrencilerin, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik servislerinden mesleki, bireysel ve eğitsel yardım beklentisinde olduklarını göstermektedir.

Diğer yandan öğrenciler tarafından en az önemli bulunan ve en az ihtiyaçları olduğunu ifade ettikleri 10 madde ise şu şekilde sıralanmıştır.

Öğrencilerin En Az Önemli Buldukları 10 Hizmet	İhtiyaç * Derecesi
1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.25
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermek	2.06
3. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.97
4. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.97
5. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.96
6. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	1.95
7. Okul aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı	1.94
8. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.92
9. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	1.91
10. Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanakları sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.9

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çokluğunu, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Öğrencilerin en az ihtiyaç olarak gördükleri 10 hizmet incelendiğinde, bu hizmetlerin rehberlik hizmetleri içinde daha biçimsel ve daha az önemli görevler olduğu görülmektedir. Örneğin, zaman zaman boş geçen derslere girmek, disiplin kuruluna katılmak, okul-aile birliğinde yönetimin beklentileri doğrultusunda karar alınmasına yardımcı olmak, gerektiğinde disiplin kuruluna görüşme yaptığı öğrencilerin kişisel sorunlarını aktarmak gibi hizmetleri öğrenciler çok az önemli bulmaktadırlar. Öğrenci gözüyle bakıldığında bu hizmetler doğrudan doğruya öğrenciye yönelik görülmemektedir. Öğrencilerin en çok ihtiyaç duydukları ve en az önemli buldukları 10 maddeye baktığımızda öğrencilerin rehberlik hizmetleri konusunda oldukça bilinçli oldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilere ilişkin değişkenler açısından rehberlik servisinden beklentiler incelendiğinde tespit edilen ihtiyaçlar aşağıda aktarılmıştır:

1.1 Okullarına Göre Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına giren ve bilgi toplama aracına cevap veren öğrenciler 2 ayrı okulda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin genel olarak rehberlik servisinden beklenti düzeyleri incelenmiş, her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin en fazla ve en az ihtiyaç duydukları hizmetler ayrı ayrı listelenmiştir.

Bilgi toplama aracında yer alan 60 madde birlikte değerlendirildiğinde, Haydarpaşa Ticaret Lisesi öğrencilerinin beklenti düzeylerinin Yakın Doğu Koleji öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Haydarpaşa Ticaret Lisesi öğrencilerinin 60 maddelik bilgi toplama aracına verdikleri cevaplar toplanıp madde sayısına bölündüğünde ortalama 1.71 İhtiyaç derecesi saptanmıştır. Yakın Doğu Koleji öğrencilerinin 60 maddelik bilgi toplama aracına verdikleri cevaplar toplanıp madde sayısına bölündüğünde ortalama 1.84 İhtiyaç derecesi saptanmıştır. Daha önce de açıklandığı gibi düşük puanlar rehberlik servisinden daha yüksek beklenti içinde olmayı; yüksek puanlar ise daha düşük beklenti düzeyini yansıtmaktadır.

Öğrencilerin okullarına göre sayısal dağılımı ve rehberlik servislerinden beklenti düzeyleri tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo3

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
Haydarpaşa Ticaret Lisesi	151	69.3	1.71
Yakın Doğu Koleji	67	30.7	1.84
Toplam	218	100	

Örnekleme oluşturan 218 öğrenciden 151 tanesi (69.3%) Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve 67 (30.7%) tanesi Yakın Doğu Kolejinde öğrenim görmektedirler.

Haydarpaşa Ticaret Lisesi öğrencilerinin beklenti düzeyi, Yakın Doğu Koleji öğrencilerine göre daha yüksektir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiştir. Bu konuda elde edilen bulgular Tablo 3a’da gösterilmiştir.

Tablo3a

	H.T.L Ortalama + sd	Y.D.K Ortalama + sd	t	P
1.Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.42 + 0.58 (n= 130)	1.48 + 0.64 (n=63)	,574	,567
2.Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.43 + 0.54 (n=135)	1.85 + 0.73 (n=60)	4.475	,000**
3.Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.46 + 0.66 (n=131)	1.75 + 0.79 (n=60)	2.659	,009*
4.Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.71 + 0.74 (n=128)	1.84 + 0.73 (n=57)	1.115	,266
5.Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.34 + 0.59 (n= 141)	1.35 + 0.63 (n=60)	,102	,919
6.Okul kurallarına uymayan ve/yada disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.74 + 0.73 (n=136)	1.93 + 0.84 (n=55)	1.517	,131
7.Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.89 + 0.74 (n=118)	1.96 + 0.73 (n=50)	,495	,622
8.Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.84 + 0.74 (n=107)	2.02 + 0.8 (n=56)	1.408	,161
9.Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	1.82 + 0.77 (n=133)	1.75 + 0.82 (n=60)	,572	,568
10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.66 + 0.72 (n=127)	2.03 + 0.74 (n=59)	3.267	,001*
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1.8 + 0.75 (n=127)	2.03 + 0.84 (n=60)	1.958	,053
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	1.86 + 0.76 (n=126)	1.84 + 0.74 (n=58)	-.103	,182
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.49 + 0.66 (n=134)	1.7 + 0.74 (n=60)	2.020	,045*
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.59 + 0.73 (n=133)	1.84 + 0.77 (n=63)	2.182	,03*
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.29 + 0.77 (n=130)	2.26 + 0.88 (n=55)	-,994	,321
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımaları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.72 + 0.74 (n=134)	1.82 + 0.82 (n=62)	,893	,373
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.66 + 0.72 (n=122)	1.84 + 0.82 (n=57)	1.537	,126
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	1.99 + 0.8 (n=131)	2.22 + 0.74 (n=55)	1.798	,074

19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.75 + 0.74 (n=123)	1.64 + 0.68 (n=61)	-.959	,339
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.66 + 0.69 (n=131)	1.63 + 0.76 (n=60)	-.278	,781
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.56 + 0.72 (n=127)	1.84 + 0.79 (n=55)	2.318	,022*
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı: gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.73 + 0.74 (n=127)	1.95 + 0.85 (n=61)	1.810	,072
23 Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.84 + 0.76 (n=130)	2.26 + 0.76 (n=58)	3.449	,001*
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.89 + 0.75 (n=124)	2.11 + 0.79 (n=54)	1.807	,072
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.71 + 0.74 (n=131)	1.64 + 0.74 (n=58)	.617	,538
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli	1.66 + 0.69 (n=123)	1.74 + 0.74 (n=57)	1.642	,102
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.79 + 0.74 (n=128)	2.06 + 0.79 (n=54)	2.180	,031*
28.Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.81 + 0.71 (n=123)	1.88 + 0.8 (n=57)	.543	,588
29.Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.81 + 0.83 (n= 122)	1.92 + 0.78 (n=53)	.845	,399
30.Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.52 + 0.72 (n= 134)	1.45 + 0.74 (n=62)	-.633	,527
31.Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.49 + 0.64 (n=137)	1.79 + 0.83 (n=63)	2.836	,005*
32.Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	1.74 + .68 (n= 133)	1.87 + 0.86 (n=55)	1.084	,280
33.Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	1.86 + 0.79 (n=137)	2.17 + 0.85 (n=60)	2.428	,016*
34.Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl bahsedilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.66 + 0.71 (n=123)	1.96 + 0.76 (n=53)	2.548	,012*
35.Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.69 + 0.76 (n=129)	1.9 + 0.87 (n=61)	1.652	,100
36.Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli.	1.58 + 0.71 (n=135)	1.61 + 0.77 (n=59)	.286	,775
37.Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	1.78 + 0.75 (n=138)	1.89 + 0.82 (n=56)	.957	,340

38.Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.65 + 0.72 (n=132)	1.76 + 0.73 (n=58)	.939	,349
39.Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	1.65 + 0.73 (n=121)	1.62 + 0.72 (n=53)	-.249	,804
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.53 + 0.65 (n=127)	1.77 + 0.81 (n=60)	2.160	,032*
41.Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	1.87 + 0.77 (n=118)	2.09 + 0.73 (n=58)	1.776	,078
42.Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.67 + 0.73 (n=115)	1.71 + 0.78 (n=60)	.394	,694
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı	1.7 + 0.74 (n=127)	2.11 + 0.8 (n=53)	3.332	,001*
44.Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli	1.86 + 0.77 (n=126)	1.96 + 0.85 (n=56)	.841	,402
45.Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	1.69 + 0.76 (n=120)	2.24 + 0.79 (n=51)	4.212	,000**
46.Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	1.96 + 0.8 (n=121)	1.78 + 0.85 (n=45)	-1.273	,205
47. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.54 + 0.64 (n=123)	1.79 + 0.84 (n=53)	2.198	,029*
48.Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.49 + 0.73 (n=132)	1.75 + 0.7 (n=53)	2.241	,026*
49.Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.6 + 0.71 (n=135)	1.43 + 0.65 (n=60)	-1.546	,124
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.95 + 0.81 (n=131)	1.79 + 0.77 (n=63)	-1.313	,191
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.71 + 0.78 (n=122)	1.86 + 0.82 (n=59)	1.207	,229
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.78 + 0.78 (n= 130)	1.61 + 0.76 (n=61)	-1.419	,158
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı.	1.82 + 0.69 (n=126)	1.5 + 0.74 (n=57)	1.277	,203
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.62 + 0.76 (n=131)	1.5 + 0.74 (n=56)	.968	,326
55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.75 + .74 (n=122)	2.02 + 0.79 (n=48)	2.075	,039*

56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.78 + 0.79 (n=120)	1.81 + 0.87 (n=51)	.297	,767
57. Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.59 + 0.76 (N=126)	1.53 + 0.65 (N=60)	-.562	,575
58. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.84 + 0.71 (n=122)	2.28 + 0.74 (n=54)	3.767	,000**
59. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılara talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	1.84 + 0.73 (n=124)	1.9 + 0.79 (n=61)	.538	,591
60. Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımının önemi konusun	1.56 + 0.74 (n=126)	1.41 + 0.69 (n=59)	-1.363	,175

* 0.05 anlamlılık ilişkisi

Tablo 3a incelendiğinde Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Yakın Doğu Koleji öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin birçok maddede istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar içerdiği görülmüştür. Anlamlı farklılıkların tespit edildiği bu maddeler “psikolojik danışma” hizmetini yansıtan 2., 10., 13., 34.,43.,ve 55. maddeler, “eğitsel rehberlik” hizmetini yansıtan 14., 23., 33., ve 31. maddeler, “bireyi tanıma” hizmetini yansıtan 3. ve 27. maddeler, “okul müşavirlik hizmetini” yansıtan 47. ve 48. maddeler, “yerleştirme hizmetini” yansıtan 21. madde, “Araştırma ve değerlendirme hizmetini” yansıtan 40. madde, “çevre ve velilerle ilişkiler hizmetini” yansıtan 45. madde ve “bilgi toplama ve yayma hizmetini” yansıtan 58. maddelerdir.

Yukarda bahsedilen maddelerin tümünde Haydarpaşa Ticaret Lisesi öğrencilerinin PDR hizmetlerinden beklentilerinin Yakın Doğu Koleji öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Duman’ın (1985) yaptığı çalışmada farklı liselerde okuyan öğrencilerin P.D.R. hizmetlerinden görev beklentilerinin farklı olduğu ve Tatlıoğlu’nun (1999) yaptığı çalışmaya göre de ticaret lisesi öğrencilerinin beklenti düzeylerinin diğer lise türlerinde okuyan öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. H.T.L. öğrencilerinin birçok farklı P.D.R. hizmetine ilk on beklentileri arasında yer verdikleri, Y.D.K. öğrencilerinin ise ağırlıklı olarak “mesleki rehberlik” ihtiyacı içinde oldukları görülmektedir. Kanımızca bu durum eğitimleri sırasında mesleki beceri de elde eden H.T.L. öğrencilerinin “mesleki rehberlik” hizmeti konusunda daha bilinçli ve tatminkar olduğunu, genelde ise Y.D.K. öğrencilerinin H.T.L. öğrencilerine göre daha fazla; fakat her iki grubun da rehberlik hizmetlerinin kapsamı ve uygulama alanları konusunda bilinçlenmeye ihtiyaçları olduğu görülmektedir.

Tablo 3a'dan yararlanarak hazırlanan en fazla ve en az ihtiyaç duyulan hizmetlerin neler olduğuna ilişkin özet bilgi aşağıdaki alt başlıklarda sunulmuştur.

1.1.1. Haydarpaşa Ticaret Lisesi Öğrencilerinin En Çok ve En Az İhtiyaç Duydukları 10 Hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Haydarpaşa Ticaret Lisesi Öğrencilerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır :

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı,
2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı,
3. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapılmalı,
4. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapılmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı,
5. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli,
6. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı,
7. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı,
8. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli ,
9. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli,
10. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirilmeli

Haydarpaşa Ticaret Lisesi Öğrencilerinin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır :

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermek
3. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
4. Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanakları sağlayan toplantılar düzenlemeli
5. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı

6. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
7. Okul aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
8. Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı
9. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
10. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli

1.1.2. Yakın Doğu Koleji Öğrencilerinin En Çok ve En Az İhtiyaç Duydukları 10 Hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Yakın Doğu Koleji Öğrencilerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır :

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı,
2. Hatalı üniversite dalı ya da meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı,
4. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
5. Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli
6. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımının önemi konusunda bilinçlendirilmeli
7. Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yönlerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı
8. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlemeli
9. Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıkları incelenmeli ve aksayan yönleri geliştirmek için özel programlar geliştirmeli
10. Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yolları öğretilmeli

Yakın Doğu Koleji Öğrencilerinin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır:

1. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup

çalışmaları düzenlemeli

2. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli
3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı
4. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermek
5. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
6. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
7. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı
8. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
9. Okul aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
10. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli

1.2. Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın Örneklemi oluşturan öğrenciler lise ikinci ve üçüncü sınıflarında öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri, bu değişkene göre analiz edilerek incelenmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre sayısal dağılımları ve rehberlik servisinden beklentilerine ilişkin bulgular tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
Lise 2	140	64.2	1.77
Lise 3	78	35.8	1.71
Toplam	218	100	

Örneklemi oluşturan 218 öğrenciden 140’ı lise 2 (64.2%) ve 78’i (35.8%) lise 3’tür.

Lise 3 öğrencilerinin beklenti düzeyleri , lise 2 öğrencilerine kıyasla daha yüksektir.

Sınıflarının lise 2 ya da lise 3 olmasına göre rehberlik servislerinden beklentilerin anlamlılığı t –test ile madde madde sınanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo4a

	Lise 2 Ortalama + sd	Lise 3 Ortalama + sd	t	P
1.Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.46 + 0.6 (n= 125)	1.4 + 0.6 (n=68)	1,737	,462
2.Okulda öğretmenleriyle,okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.57 + 0.61 (n=131)	1.53 + 0.7 (n=64)	.426	,761
3.Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.6 + 0.73 (n=126)	1.46 + 0.69 (n=65)	1.23	,222
4.Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.85 + 0.73 (n=119)	1.58 + 0.7 (n=66)	2.44	,016*
5.Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.38 + 0.63 (n= 129)	1.29 + 0.57 (n=72)	.903	,368
6.Okul kurallarına uymayan ve/yada disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.81 + 0.77 (n=123)	1.76 + 0.76 (n=68)	.417	,677
7.Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.97 + 0.71 (n=105)	1.82 + 0.77 (n=63)	1,245	,215
8.Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.91 + 0.75 (n=104)	1.88 + 0.79 (n=59)	.257	,797
9.Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlatma (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	1.86 + 0.78 (n=124)	1.68 + 0.78 (n=69)	1.555	,122
10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.8 + 0.71 (n=118)	1.75 + 0.68 (n=68)	.411	,681
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımlarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1.89 + 0.76 (n=120)	1.84 + 0.83 (n=67)	.465	,643
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	1.86 + 0.74 (n=117)	1.83 + 0.77 (n=67)	.283	,812
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.56 + 0.66 (n=126)	1.53 + 0.74 (n=66)	.327	,744
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.69 + 0.75 (n=126)	1.65 + 0.74 (n=66)	.293	,770
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.31 + 0.8 (n=115)	2.16 + 0.81 (n=70)	1,281	,202
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.76 + 0.8 (n=123)	1.72 + 0.77 (n=73)	.333	,739
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.71 + 0.75 (n=114)	1.72 + 0.78 (n=65)	-.106	,916
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	2.08 + 0.78 (n=120)	2.01 + 0.77 (n=55)	.565	,573

19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.78 + 0.71 (n=118)	1.59 + 0.72 (n=66)	1.707	,90
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.71 + 0.69 (n=123)	1.56 + 0.72 (n=68)	1.392	,166
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.66 + 0.74 (n=117)	1.61 + 0.76 (n=55)	.367	,714
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı; gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.87 + 0.76 (n=123)	1.68 + 0.81 (n=65)	1.621	,107
23 Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.67 + 0.78 (n=121)	1.97 + 0.82 (n=67)	-.026	,979
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	2.0 + 0.75 (n=115)	1.87 + 0.79 (n=63)	1.059	,291
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.71 + 0.74 (n=120)	1.65 + 0.75 (n=69)	.502	,616
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli	1.6 + 0.69 (n=123)	1.64 + 0.75 (n=69)	-.338	,736
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.89 + 0.7 (n=118)	1.83 + 0.85 (n=64)	.521	,603
28.Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.83 + 0.73 (n=114)	1.83 + 0.75 (n=66)	.000	1,000
29.Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.79 + 0.8 (n= 111)	1.94 + 0.83 (n=64)	1.136	,258
30.Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.51 + 0.73 (n= 124)	1.49 + 0.73 (n=72)	.203	,839
31.Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.53 + 0.66 (n=128)	1.68 + 0.8 (n=72)	-1.415	,159
32.Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	1.9 + 0.77 (n= 120)	1.57 + 0.63 (n=68)	2.97	,003*
33.Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	1.93 + 0.82 (n=125)	2.00 + 0.82 (n=72)	-.591	,555
34.Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl bahsedilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.76 + 0.71 (n=112)	1.73 + 0.78 (n=64)	.212	,832
35.Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.79 + 0.79 (n=119)	1.7 + 0.82 (n=71)	.786	,483
36.Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli.	1.62 + 0.73 (n=121)	1.53 + 0.71 (n=73)	.798	,426
37.Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	1.81 + 0.77 (n=124)	1.81 + 0.79 (n=70)	-.067	,946

38.Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.69 + 0.7 (n=118)	1.67 + 0.77 (n=72)	.260	,795
39.Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	1.67 + 0.74 (n=111)	1.6 + 0.73 (n=63)	.545	,586
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.6 + 0.69 (n=118)	1.61 + 0.65 (n=69)	-.065	949
41.Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	2 + 0.73 (n=110)	1.85 + 0.79 (n=66)	1.293	,198
42.Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.73 + 0.76 (n=112)	1.6 + 0.73 (n=63)	1.093	,276
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı	1.83 + 0.75 (n=115)	1.8 + 0.83 (n=65)	.287	,774
44.Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli	1.92 + 0.78 (n=114)	1.84 + 0.82 (n=68)	.681	,497
45.Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	1.94 + 0.79 (n=110)	1.7 + 0.82 (n=61)	1.8	,073
46.Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	1.97 + 0.81 (n=104)	1.81 + 0.82 (n=62)	1.261	,209
47. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.55 + 0.69 (n=117)	1.75 + 0.76 (n=59)	-1.749	,082
48.Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.63 + 0.76 (n=117)	1.46 + 0.66 (n=68)	1.59	,112
49.Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.59 + 0.72 (n=126)	1.48 + 0.66 (n=69)	1.045	,109
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.89 + 0.77 (n=122)	1.93 + 0.84 (n=72)	-.381	,704
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.76 + 0.79 (n=116)	1.77 + 0.81 (n=65)	-.086	,931
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.79 + 0.77 (n= 118)	1.62 + 0.78 (n=73)	1.49	,138
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı.	1.93 + 0.74 (n=120)	1.75 + 0.69 (n=63)	1.59	,179
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.57 + 0.73 (n=121)	1.61 + 0.8 (n=66)	-.310	,757
55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.84 + 0.77 (n=105)	1.81 + 0.74 (n=65)	-.188	,851

56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.78 + 0.79 (n=110)	1.8 + 0.86 (n=64)	-.117	,907
57.Universite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.64 + 0.75 (n=120)	1.46 + 0.65 (n=69)	1.64	, 103
58.Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	2.03 + 0.68 (n=107)	1.88 + 0.83 (n=69)	1.256	,211
59.Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılara talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	1.88 + 0.76 (n=117)	1.82 + 0.73 (n=68)	.499	,619
60.Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusun	1.56 + 0.76 (n=116)	1.43 + 0.67 (n=69)	1.131	,259

*0.05 anlamlılık ilişkisi

Tablo 4a'dan da anlaşılabacağı gibi lise ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin rehberlik servisinden beklenti düzeylerinde bilgi toplama aracının 60 maddelik hizmet türünden sadece iki tanesinde anlamlı bir farklılık vardır. Bu maddeler 4. madde ki psikolojik danışmanlık ve rehberlik servislerinin “psikolojik danışmanlık” görevini kapsar ve 32. madde psikolojik danışmanlık ve rehberlik servislerinin “okul müşavirlik hizmetleri” alanını kapsamaktadır. Her iki maddede de lise 3 öğrencilerinin beklenti düzeyi lise 2 öğrencilerine göre daha yüksektir. Özdemir (1991), Duman (1985), ve Tatlıoğlu (1999) yaptıkları çalışmalarda sınıflar arasında P.D.R. hizmetlerinden beklentiler açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat sınıf düzeyi yüksek olanların düşük olanlardan beklenti düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu sonuç bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Bunun yanında Balcı (1990) yaptığı çalışmada lise 2. sınıf öğrencilerinin Lise 1. ve Lise 3. sınıf öğrencilerine göre daha fazla beklenti içinde olduğunu tespit etmiştir.

Bu çalışmada anlamlılığın tespit edildiği iki madde incelendiğinde Lise 3 öğrencilerinin okul ve sosyal yaşamlarında başarılarını engelleyen duygulara ve sorunlara karşı daha duyarlı olduklarını görüyoruz, bu durumu gelecek endişesi maksimuma yükselmiş lise 3 öğrencilerinin başarılarını riske atmak istememeleri şeklinde açıklayabiliriz.

Beklenti düzeylerinin birbirine çok yakın olmasına ve maddelerin çoğunda anlamlı bir farklılık olmamasına karşılık lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin kendilerine sunulan 60 hizmet türünden hangilerine en fazla önem verdikleri ve hangilerine en az önem verdiklerine ilişkin sınıflandırma aşağıda aktarılmıştır.

1.2.1. Lise İkinci Sınıf Öğrencilerinin En Çok Ve En Az İhtiyaçları Olan 10 Hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Lise 2.sınıf öğrencilerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır:

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
4. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli
5. Öğretmenlerden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli
6. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirilmeli
7. Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli
8. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
9. Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli
10. Hatalı üniversite dalı ya da meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı

Lise 2.sınıf öğrencilerinin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır:

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
3. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
4. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
5. Öğrencilerin hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir şekilde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
6. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
7. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli

8. Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimini ve kurallarını, ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı
 9. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
 10. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli
- Lise 3.sınıf öğrencilerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır:
1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
 2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
 3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı; sonuçları onlarla paylaşmalı
 4. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi deneyim kaynaklarını sağlamalı
 5. Hatalı üniversite dalı ya da meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı
 6. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
 7. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
 8. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlemeli
 9. Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli
 10. Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli

Lise 3.sınıf öğrencilerinin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır:

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
3. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı
4. Öfke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden

bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı

5. Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli
6. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı
7. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
8. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
9. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli
10. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlemeli

1.3.Okulda Rehberlik Servisinin Öğrenci Tarafından Kullanılıp

Kullanılmaması Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda rehberlik servisini kullanıp kullanmadıkları değişkenine göre onların rehberlik hizmetlerinden beklentileri incelenmiştir. Her iki okulda da rehberlik servisi olduğu için öğrenciler iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplar; rehberlik servisi; “var ve yararlanırım” ve “var ama yararlanmam” şeklinde oluşmuştur. Bu sınıflamaya göre öğrencilerin sayısal dağılımı ve genel beklenti düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo5

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
Var ve yararlanırım	150	68.8	1.71
Var ama yararlanmam	68	32.2	1.83
Toplam	218	100	

Örnekleme oluşturan 218 kişiden 150’si (68.8 %) Rehberlik servislerinden yararlanmış, 68 kişi ise (32.2%) yararlanmamıştır. Rehberlik hizmetlerinden yararlananların rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyi yararlanmayanlara kıyasla yüksektir.

Bu iki grup arasında beklenti düzeyinin anlamlılığı t-testi ile madde madde sınanmıştır.

Tablo 5a

	Var yararlanırım Ortalama + sd	Var yararlanmam Ortalama + sd	t	P
1.Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.47 + 0.61 (n= 131)	1.39 + 0.6 (n=62)	.846	,399
2.Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.46 + 0.58 (n=133)	1.77 + 0.69 (n=62)	-3.317	,001*
3.Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.42 + 0.64 (n=128)	1.81 + 0.8 (n=63)	-3.631	,000**
4.Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.7 + 0.72 (n=129)	1.88 + 0.76 (n=56)	-1.540	,134
5.Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.3 + 0.56 (n= 138)	1.44 + 0.69 (n=63)	-1.607	,110
6.Okul kurallarına uymayan ve/yada disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.75 + 0.75 (n=132)	1.9 + 0.8 (n=59)	-1.241	,216
7.Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.78 + 0.68 (n=116)	2.2 + 0.78 (n=52)	-3,591	,000**
8.Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.89 + 0.74 (n=104)	2 + 0.81 (n=59)	-1.140	,256
9.Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	1.79 + 0.79 (n=133)	1.82 + 0.77 (n=60)	-.223	,824
10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.72 + 0.72 (n=124)	1.9 + 0.78 (n=60)	-1.613	,108
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1.83 + 0.76 (n=130)	1.96 + 0.84 (n=57)	-1 ,075	,284
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	1.78 + 0.75 (n=124)	2.0 + 0.74 (n=60)	-1.858	,065
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.48 + 0.63 (n=129)	1.69 + 0.79 (n=65)	-2.032	,044*
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.6 + 0.7 (n=131)	1.8 + 0.83 (n=65)	-1.883	,061
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.34 + 0.77 (n=125)	2.08 + 0.85 (n=60)	2,017	,045*
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımaları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.74 + 0.76 (n=132)	1.77 + 0.84 (n=64)	- ,196	,845
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.65 + 0.72 (n=121)	1.84 + 0.83 (n=58)	-1.591	,113
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	2.04 + 0.75 (n=127)	2.1 + 0.86 (n=59)	.502	,616

19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.65 + 0.71 (n=123)	1.84 + 0.73 (n=61)	-1.647	,101
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.64 + 0.7 (n=132)	1.68 + 0.73 (n=59)	-.306	,760
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.62 + 0.73 (n=133)	1.69 + 0.8 (n=49)	-.556	,579
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı: gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.77 + 0.87 (n=127)	1.87 + 0.85 (n=61)	-.799	,425
23 Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.88 + 0.78 (n=126)	2.15 + 0.81 (n=62)	-2.167	,032*
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.91 + 0.65 (n=119)	2.05 + 0.8 (n=59)	-1.177	,241
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.68 + 0.75 (n=131)	1.71 + 0.73 (n=58)	-.236	,814
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli	1.57 + 07 (n=132)	1.72 + 0.72 (n=60)	-1.352	,178
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.84 + 0.73 (n=124)	1.93 + 0.83 (n=58)	-,762	,447
28.Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.83 + 0.71 (n=120)	1.83 + 0.78 (n=60)	.000	1,000
29.Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.89 + 0.8 (n= 118)	1.75 + 0.83 (n=57)	1.034	,303
30.Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.53 + 0.73 (n= 134)	1.44 + 0.72 (n=62)	.845	,399
31.Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.52 + 0.67 (n=136)	1.72 + 0.81 (n=64)	-1.818	,071
32.Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	1.72 + 0.69 (n= 131)	1.86 + 0.83 (n=57)	-.951	,343
33.Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	1.93 + 0.82 (n=137)	2.02 + 0.83 (n=60)	-.703	,483
34.Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl bahsedilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.65 + 0.7 (n=122)	1.98 + 0.76 (n=54)	-2.828	,005*
35.Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.71 + 0.78 (n=133)	1.88 + 0.83 (n=57)	-1.292	,198
36.Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli.	1.55 + 0.71 (n=132)	1.68 + 0.74 (n=62)	-1.186	,237

37.Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	1.77 + 0.77 (n=137)	1.89 + 0.79 (n=57)	-.991	,323
38.Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.7 + 0.71 (n=130)	1.65 + 0.76 (n=60)	.442	,659
39.Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	1.67 + 0.73 (n=123)	1.59 + 0.75 (n=51)	.638	,524
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.54 + 0.67 (n=126)	1.74 + 0.76 (n=61)	-1.790	,075
41.Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	1.92 + 0.73 (n=110)	2.0 + 0.79 (n=58)	-.700	,485
42.Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.62 + 0.73 (n=118)	1.82 + 0.78 (n=57)	-1.713	,089
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı	1.72 + 0.77 (n=125)	2.05 + 0.76 (n=55)	-2.707	,008*
44.Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli	1.86 + 0.77 (n=126)	1.96 + 0.85 (n=56)	-.841	,402
45.Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	1.76 + 0.77 (n=111)	2.03 + 0.86 (n=60)	-2.156	,033*
46.Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	1.97 + 0.82 (n=115)	1.76 + 0.79 (n=51)	1.532	,128
47. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.57 + 0.67 (n=120)	1.71 + 0.8 (n=56)	-1.276	,204
48.Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.54 + 0.73 (n=126)	1.63 + 0.72 (n=59)	-.761	,448
49.Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.6 + 0.71 (n=136)	1.44 + 0.65 (n=59)	1.429	,155
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.91 + 0.83 (n=131)	1.89 + 0.74 (n=63)	-.1591	,874
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.69 + 0.78 (n=123)	1.91 + 0.8 (n=58)	-.1777	,077
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.71 + 0.78 (n= 131)	1.75 + 0.77 (n=60)	-.331	,741
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı.	1.83 + 0.71 (n=126)	1.95 + 0.77 (n=57)	-1.055	,293
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.57 + 0.76 (n=128)	1.61 + 0.74 (n=59)	-.336	,738

55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.78 + 0.76 (n=118)	1.94 + 0.75 (n=52)	-1.285	,200
56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.69 + 0.77 (n=118)	1.98 + 0.88 (n=56)	-2.194	,03*
57.Universite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.59 + 0.72 (n=129)	1.55 + 0.72 (n=60)	-.346	,730
58.Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.87 + 0.75 (n=122)	2.2 + 0.68 (n=54)	-2.807	,006*
59.Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcısına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	1.84 + 0.73 (n=123)	1.9 + 0.78 (n=62)	-.566	,572
60.Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusun	1.5 + 0.72 (n=129)	1.54 + 0.76 (n=56)	-.272	,786

*0.05 anlamlılık ilişkisi

Tablo5a'dan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda rehberlik servisini kullanıp kullanmadıkları değişkenine göre rehberlik hizmetlerinden beklentileri sadece 10 maddede istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık içermektedir. Bu maddeler; bilgi toplama aracındaki rehberlik servisinin “psikolojik danışmanlık” hizmetine karşılık gelen 2., 13.,23.34.,43. maddeleri; “bireyi tanıma” hizmetine karşılık gelen 3. ve 56. maddelerde; okul müşavirlik” hizmetlerine karşılık gelen 7. maddede; “çevre ve veliler ile ilişkiler” hizmetine karşılık gelen 45. madde ve rehberlik hizmeti ile çok alakalı olmayan 15. maddededir. Rehberlik servislerinden yararlanan öğrencilerin beklenti düzeylerinin yüksek olması bu hizmetlerden olumlu olarak faydalandıkları yorumunu yaptırabilir. Tatlıoğlunun (1999) yaptığı çalışmada da benzer bulgular tespit edilmiştir.

Okullarda rehberlik servisinin kullanılıp kullanılmamasına göre rehberlik hizmetlerine ilişkin öğrencilerin en fazla ve en az önemsedikleri 10 hizmetin neler olduğuna ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

1.3.1.Okulda Rehberlik Servisinin Öğrenci Tarafından Kullanılıp Kullanılmaması Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden En Çok Bekledikleri Ve En Az Bekledikleri 10 hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Okullarında rehberlik servisi bulunan ve bundan yararlandığını ifade eden öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı

2. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı:sonuçları onlarla paylaşmalı
3. Okulda öğretmenleriyle,okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
4. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı
5. Kalabalık ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal Durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli
6. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli
7. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirilmeli
8. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli
9. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
10. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yolları geliştirmeli

Okullarında rehberlik servisi bulunan ve bundan yararlandığını ifade eden öğrencilerin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
3. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
4. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
5. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmak
6. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
7. Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanakları sağlayan toplantılar düzenlemeli
8. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı
9. Öfke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği

hakkında grup danışmanlığı yapmalı

10. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı

Okullarında rehberlik servisi bulunan fakat bundan yararlanmayan öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı
2. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
4. Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı
5. Öğrencilerin doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirilmeli
6. Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli
7. Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı
8. Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli
9. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatlerinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı
10. Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı

Okullarında rehberlik servisi bulunan fakat bundan yararlanmayan öğrencilerin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli
2. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
3. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların oklu

- dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı
4. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
 5. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
 6. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışmaları yapmalı
 7. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
 8. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli
 9. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
 10. Okul-aile birliği toplantılara katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı

1.4. Cinsiyet Değişkeni Açısından Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kız veya erkek olarak sayısal örnekleminin dağılımı ve rehberlik servisinden beklenti düzeylerine ilişkin bulgular tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo6

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
Kız	133	61.0	1.68
Erkek	85	39.0	1.86
Toplam	218	100	

Örnekleme oluşturan 218 öğrenciden 133 (61.0%) tanesi kız, 85 (39.0%) tanesi erkektir. Kızların rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyi (1.68) erkeklere kıyasla (1.86) daha yüksektir.

Tablo 6a

	Kız Ortalama + sd	Erkek Ortalama + sd	t	p
1.Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.4 + 0.59 (n= 115)	1.5 + 0.62 (n=58)	-1.133	,285
2.Okulda öğretmenleriyle,okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.47 + 0.58 (n=119)	1.7 + 0.69 (n=76)	-2.466	,015*
3.Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.43 + 0.64 (n=116)	1.73 + 0.79 (n=75)	-2.907	,004*

4.Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.65 + 0.71 (n=112)	1.9 + 0.77 (n=73)	-2.295	,023*
5.Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.26 + 0.53 (n= 125)	1.47 + 0.7 (n=76)	-2.409	,017*
6.Okul kurallarına uymayan ve/yada disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.78 + 0.7 (n=119)	1.97 + 0.8 (n=72)	-2.721	,007*
7.Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.93 + 0.75 (n=105)	1.89 + 0.72 (n=63)	.377	,707
8.Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.82 + 0.76 (n=95)	2.01 + 0.76 (n=68)	-1.605	,111
9.Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	1.69 + 0.75 (n=117)	1.96 + 0.82 (n=76)	-2.359	,019*
10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.67 + 0.71 (n=117)	1.97 + 0.77 (n=69)	-2.748	,007*
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımlarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1.83 + 0.76 (n=112)	1.93 + 0.83 (n=75)	-,877	,381
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	1.76 + 0.73 (n=108)	1.99 + 0.76 (n=76)	-2.043	,042*
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.51 + 0.69 (n=118)	1.62 + 0.69 (n=76)	-1.083	,280
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.69 + 0.78 (n=121)	1.65 + 0.71 (n=75)	-.206	,768
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.29 + 0.78 (n=116)	2.19 + 0.85 (n=69)	,855	,399
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.71 + 0.77 (n=120)	1.82 + 0.78 (n=76)	-,947	,345
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.67 + 0.73 (n=106)	1.78 + 0.8 (n=73)	-.962	,337
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	1.98 + 0.79 (n=112)	2.18 + 0.77 (n=74)	-1.651	,100
19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.62 + 0.71 (n=108)	1.84 + 0.73 (n=76)	-2.066	,040*
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.6 + 0.67 (n=116)	1.73 + 0.76 (n=75)	-1.240	,216
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.59 + 0.71 (n=111)	1.72 + 0.81 (n=71)	-1.086	,279
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı; gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.74 + 0.74 (n=119)	1.91 + 0.84 (n=69)	-1.475	,142

23.Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.87 + 0.76 (n=111)	2.1 + 0.82 (n=77)	-1.969	,050
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.91 + 0.76 (n=108)	2.03 + 0.78 (n=70)	-1.032	,303
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.63 + 0.73 (n=119)	1.79 + 0.74 (n=70)	-1.401	,163
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli	1.59 + 0.7 (n=115)	1.65 + 0.72 (n=77)	-0.557	,578
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.77 + 0.71 (n=111)	2.03 + 0.81 (n=71)	-2.296	,023*
28.Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.74 + 0.7 (n=109)	1.97 + 0.77 (n=71)	-2.055	,041*
29.Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.76 + 0.8 (n= 108)	1.99 + 0.83 (n=67)	-1.799	,074
30.Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.41 + 0.67 (n= 121)	1.64 + 0.8 (n=75)	-2.143	,033*
31.Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.47 + 0.65 (n=121)	1.76 + 0.79 (n=79)	-2.826	,005*
32.Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	1.73 + 0.7 (n= 118)	1.87 + 0.8 (n=70)	-1.1282	,202
33.Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	1.91 + 0.84 (n=120)	2.03 + 0.79 (n=77)	-0.979	,329
34.Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl bahsedilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.69 + 0.71 (n=103)	1.84 + 0.76 (n=73)	-1.300	,195
35.Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.66 + 0.78 (n=116)	1.92 + 0.81 (n=74)	-2.170	,031*
36.Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli.	1.49 + 0.68 (n=117)	1.74 + 0.77 (n=77)	-2.414	,017*
37.Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	1.8 + 0.78 (n=117)	1.82 + 0.77 (n=77)	-0.129	,897
38.Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.58 + 0.66 (n=117)	1.85 + 0.79 (n=73)	-2.519	,013*
39.Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	1.59 + 0.73 (n=114)	1.75 + 0.75 (n=60)	-1.385	,168
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.53 + 0.69 (n=111)	1.71 + 0.75 (n=76)	-1.693	,092

41.Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	1.91 + 0.73 (n=107)	2.0 + 0.79 (n=69)	-.802	,424
42.Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.65 + 0.7 (n=108)	1.75 + 0.82 (n=67)	-.841	,401
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapılmalı	1.72 + 0.76 (n=114)	2. + 0.78 (n=76)	-2.363	,019*
44.Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli	1.76 + 0.74 (n=111)	2.1 + 0.83 (n=71)	-2.894	,004*
45.Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	1.75 + 0.79 (n=104)	2.01 + 0.83 (n=67)	-2.111	,036*
46.Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	1.88 + 0.81 (n=102)	1.95 + 0.82 (n=64)	-.543	,588
47. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.51 + 0.66 (n=107)	1.77 + 0.77 (n=69)	-2.327	,021*
48.Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.53 + 0.75 (n=112)	1.63 + 0.7 (n=73)	-.944	,346
49.Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.47 + 0.69 (n=120)	1.68 + 0.7 (n=65)	-2.097	,037*
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.84 + 0.79 (n=117)	2 + 0.71 (n=77)	-.1389	,167
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.62 + 0.78 (n=114)	2 + 0.76 (n=67)	-3.172	,002*
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.7 + 0.77 (n= 115)	1.75 + 0.79 (n=76)	-.397	,692
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı.	1.8 + 0.73 (n=114)	1.97 + 0.71 (n=69)	-1.569	,118
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.58 + 0.74 (n=112)	1.59 + 0.77 (n=75)	-.056	,995
55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.71 + 0.73 (n=106)	2.03 + 0.78 (n=64)	-2.736	,007*
56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.75 + 0.82 (n=106)	1.85 + 0.82 (n=68)	-.849	,397
57.Universite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.47 + 0.68 (n=115)	1.74 + 0.76 (n=74)	-2.580	,011*
58.Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.86 + 0.74 (n=106)	2.14 + 0.73 (n=70)	-2.519	,013*

59.Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılarına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	1.79 + 0.73 (n=109)	1.96 + 0.76 (n=76)	-1.545	,124
60.Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusun	1.52 + 0.74 (n=118)	1.49 + 0.73 (n=67)	-.294	,769

***0.05 anlamlılık ilişkisi**

Tablo 6a incelendiğinde kız öğrencilerle erkek öğrencilerin birçok maddede rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Anlamlı farklılık gösteren 25 maddeden ,8 tanesi “psikolojik danışmanlık” hizmetine karşılık gelen 2., 4.,5., 6., 10., 43., 44., ve 55. maddeleri, 8 tanesi “eğitsel rehberlik”hizmetine karşılık gelen 9., 30., 31., 35., 36., 49., 57.,58.maddeleri ; 3 tanesi “bireyi tanıma” hizmetine karşılık 3., 27., ve 51., maddeler; 3 tanesi “okul müşavirlik” hizmetine karşılık gelen 12., 19. ve 47.maddeler; “çevre ve velilerle ilişkiler” hizmetine karşılık gelen 45. madde ve rehberlikle yakından alakası olmayan bir hizmeti yansıtan 28. maddedir

İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösteren tüm maddelerde kız öğrencilerin rehberlik servislerinden beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir(1991), Duman(1985),Tatlıoğlu (1999) yaptıkları çalışmalarda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Balcı (1990) yılında yaptığı çalışmada ise cinsiyete göre manidar bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Kız öğrencilerin , erkek öğrencilere göre P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinde daha duyarlı, daha bilinçli ve yardım ihtiyaçlarının da daha fazla olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre rehberlik hizmetlerine ilişkin en fazla ve en az önemsedikleri 10 hizmetin neler olduğuna ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

1.4.1.Kız Öğrencilerin Rehberlik Servisinden En Çok Bekledikleri Ve En Az

Bekledikleri 10 hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Kız öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
4. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı, sonuçları onlarla paylaşmalı
5. Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı

6. Üniversite giriş sınavında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli
7. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerisini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli
8. Okulda öğretmenleriyle okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
9. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlemeli
10. Öğretmenlerden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli

Kız öğrencilerin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
3. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir şekilde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
4. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşebilmeli ve onlarla soruna çözüm getirebilmeli
5. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli
6. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
7. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
8. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı
9. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli
10. Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanakları sağlayan toplantılar düzenlemeli

1.4.2. Erkek Öğrencilerin Rehberlik Servisinden En Çok Bekledikleri Ve En Az Bekledikleri 10 hizmetin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Erkek öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte

kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı

2. Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönleri olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirmeli
 3. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
 4. Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli böylece öğrencilerin meslekler hakkında sorular sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı
 5. Kalabalık ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli
 6. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı
 7. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
 8. Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli özgüvenlerini kuvvetlendirmeli
 9. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı
 10. Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı
- Erkek öğrencilerin en az ihtiyaç duydukları 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
3. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli
4. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı
5. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli
6. Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli
7. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli

8. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli
9. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşebilmeli ve onlarla soruna çözüm getirebilmeli
10. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli

2. Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

Bilindiği üzere, rehberlik eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu açıdan bakıldığında bir okuldaki rehberlik hizmetleri ile öğretim hizmetlerini kesin sınırlar ile birbirinden ayırmak mümkün değildir. Her iki hizmetin de amacı ortaktır. Rehberlik ve öğretim hizmetlerinin amaçlarındaki bu ortaklık, bir okul ortamında rehberlik hizmetinin bir “ekip çalışması” olarak görülmesini ve gerekenlerin buna göre yapılmasını zorunlu kılar. Bu sebeptendir ki, okulda yöneticiler tarafından desteklenmeyen, öğretmenler tarafından benimsenmeyen bir rehberlik çalışmasının başarı şansı çok azdır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin bu desteğini sağlamak için onların rehberlik hizmetlerinden beklentilerini bilmek büyük önem taşır.

Yukarda açıklanan gerçeklerden dolayı,yapılan araştırmanın önemli bir kanadını; okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehberlik servisinden beklentilerinin neler olduğunun tespit edilmesi oluşturmuştur. Bu bölümde elde edilen bulguların da rehberlik uzmanlarına önemli ölçüde ışık tutacağı umulmaktadır.

Araştırma raporunun muhtelif bölümlerinde belirtildiği gibi, beklenti puan ortalamalarının düşük olması, beklenti düzeyinin yüksekliğini; ortalamanın yüksek olması ise beklenti düzeyinin düşüklüğüne işaret etmektedir. Puan ortalamalarının alt sınırı (1), üst sınırı(3)’tür.

Okuldaki görevi ve kıdemi gibi değişkenler dikkate alınmadan, genel olarak eğitimcilerin rehberlik servisinden beklentileri incelendiğinde; beklenti düzeyi puan ortalamasının 1.51 olduğu görülmektedir. Öğrencilerinin beklenti düzeylerinin 1.75 olduğu hatırlandığında;okul yöneticileri ve öğretmenlerin rehberlik servisinden daha yüksek bir beklenti düzeyi içinde oldukları söylenebilir. Bu veriler; okul yöneticisi ve öğretmenlerin rehberlik servisinin işlevi ve önemi konusunda, öğrencilere kıyasla daha olumlu ve iyimser düşündükleri şeklinde de açıklanabilir. Eğitimciler, öğrencilerin rehberlik hizmeti ihtiyaçlarının büyük ölçüde farkındadırlar ve bu konuda beklenti içindedirler. Bu durum, okullardaki rehberlik hizmetlerinin geleceği açısından olumlu bulunmuştur.

Genel olarak eğitimcilerin rehberlik servisinden en fazla bekledikleri, öncelik verdikleri 10 hizmet türü ve puanları şöyle sıralanmıştır.

Eğitimcilerin En Fazla İhtiyaç Duydukları 10 Hizmet	İhtiyaç * Derecesi
1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı	1.11
2. Disiplin cezası alan ya da alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.19
3. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	1.21
4. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıklarının kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlemeli	1.22
5. Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımalı ve onlara yararlı olabilmeleri öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.24
6. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.26
7. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli	1.26
8. Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.27
9. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.31
10. Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerileri geliştirebilmeleri için onlara özel programları uygulamalı	1.32

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çokluğunu, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Eğitimcilerin öncelik tanıdıkları 10 beklenti ile, öğrencilerin ilk 10'da saydıkları beklentiler karşılaştırıldığında dört konuda ortak düşüncenin bulunduğu dikkati çekmektedir.

Bunlar:

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı.
2. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
3. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı.
4. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı.

Bu beklentilerin dışında kalan ilk 10 listesinde yer alan diğer beklentiler, öğrenci ve eğitimcilerde farklılık göstermektedir.Örneğin; öğrencilerin ilk 10 sırada önem tanıdıkları hizmetlerden ve beklentilerden 5 tanesi mesleki rehberlik ile ilgili iken; eğitimcilerin ilk 10

sırada önem verdikleri beklentilerden 2 tanesi mesleki rehberlik ile ilgilidir. Buna karşılık eğitimciler daha çok kişisel sorunların çözümüne yönelik rehberlik hizmetine ve disiplin sorunları yaratan durumlar ile ilgili rehberlik hizmetine ilişkin beklenti içindedirler. Yapılan bu açıklamalar da göstermektedir ki; sadece beklenti puanı açısından değil ,beklentilerin içerikleri açısından da eğitimciler ile öğrenciler arasında farklılıklar mevcuttur.

Diğer taraftan eğitimcilerin en az önemsedikleri 10 beklenti ise şunlardır:

Eğitimcilerin En Az Önemli Buldukları 10 Hizmet	İhtiyaç * Derecesi
1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.08
2. Okul aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı	1.94
3. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	1.9
4. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılara talep edilen hizmeti vermeye zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.87
5. . Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.83
6. Disiplin yönetmenliğinde yer alan maddelerin, doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetlemeli	1.81
7. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.8
8. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunlar onlarla tartışmalı	1.79
9. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli	1.73
10. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlemeli	1.73

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çokluğunu, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Öğrencilerin en az önem verdikleri 10 beklenti ile karşılaştırıldığında, hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin listesinde yer alan 3 konudaki beklentinin en az değer verilen beklenti olarak paylaşıldığı gözlenmiştir. Bunlar: “Zamn zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı”, “ Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentisi doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı” ve “Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı” maddeleridir. Bu üç maddenin dışında kalan yedi maddede eğitimcilerin ve öğretmenlerin en az önem verdikleri beklentiler birbirinden farklıdır.

Eğitimcilerin rehberlik servisinden beklentileri, araştırmanın “okulda yürütülen görev” ve “mesleki kıdem” değişkenlerine göre ayrı ayrı incelenmiştir. Bunlara ilişkin bulgular aşağıdaki başlıklarda aktarılmıştır.

2.1. Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentileri

Okulda öğretmen, bölüm şefi ve müdür yardımcısı görevlerinde bulunan eğitimcilerin örneklemine sayısal dağılımı ve rehberlik servislerinden beklentileri ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
Müdür yardımcısı	5	4.7	1.66
Öğretmen	96	90.6	1.52
Bölüm şefi	5	4.7	1.13
Toplam	106	100	

Tablo 7 incelendiğinde okulda yürütülen görev örneklemini oluşturan 106 kişiden 5’i (4.7%) müdür yardımcısı, 96’sı (90.6%) öğretmen ve 5’i (4.7%) bölüm şefidir. Bu gruplar arasında bölüm şeflerinin beklenti düzeyinin (1.13) oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin beklenti düzeyleri (1.52) ve müdür yardımcılarının ise araştırma kapsamındaki eğitimciler arasında en düşük beklentiye sahip oldukları (1.66) gözlenmiştir. Bu sayısal veriler incelendiğinde eğitimcilerin tümünün rehberlik servislerinde yüksek düzeyde beklenti içinde olduklarını söyleyebiliriz.

Okulda yürütülen görev değişkenine göre gözlenen bu beklenti farklılığının manidarlığı anova testi ile sınanmıştır. Bu sınanmanın sonuçları Tablo 7a’da gösterilmiştir.

Tablo 7a

	Mdr. Yrd. Ort.+Sd	Öğretmen Ort.+Sd	Bölüm Şefi Ort.+Sd	F	P
1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.0 + 0 n=5	1.13+0.33 n=96	1.0+0 n=5	.694	,502
2. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı.	1.0 + 0 n=5	1.28+0.45 n=96	1.4+0.55 n=5	1.149	,321
3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.0+0 n=5	1.3+0.47 n=93	1.4+0.55 n=5	1.244	,293
4. Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.0+0 n=5	1.38+0.55 n=96	1.4+0.55 n=5	1.175	,313

5.Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.2+0.45 n=5	1.28+0.52 n=96	1.0+0 n=5	.781	,461
6.Okul kurallarına uymayan ve/yada disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.4+0.55 n=5	1.26+0.44 n=93	1.0+0 n=3	.775	,464
7.Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.2+0.45 n=5	1.35+0.4 n=93	1.8+1.1 n=5	1.657	,196
8.Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.4+0.55 n=5	1.6+0.67 n=90	1.0+0 n=5	2.187	,196
9.Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlatma (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	2.0+0.7 n=5	1.94+0.76 n=93	1.4+0.55 n=5	1.233	,296
10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.6+0.66 n=5	1.3+0.46 n=90	1.4+0.55 n=5	1.047	,35
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanıtmalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	2.0+0.7 n=5	1.74+0.62 n=93	1.0+0 n=3	2,561	,82
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	2.0+0.7 n=5	1.66+0.6 n=96	1.0+0 n=5	3.930	,023*
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.4+0.56 n=5	1.56+0.71 n=96	1.0+0 n=5	1.677	,192
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.6+0.55 n=5	1.42+0.56 n=93	1.0+0 n=5	1.72	,184
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	1.8+0.45 n=5	2.13+0.71 n=93	1.0+0 n=5	4.267	0.017*
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımalı ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.6+0.55 n=5	1.23+0.43 n=90	1.0+0 n=5	2.63	0.77
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.8+0.45 n=5	1.65+0.6 n=93	1.0+0 n=5	3.143	0.47
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	1.6+0.55 n=5	1.68+0.74 n=93	1.0+0 n=3	1.283	,282
19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.8+0.75 n=5	1.37+0.55 n=90	1.0+0 n=3	2.282	,108
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.4+0.55 n=5	1.3+0.47 n=96	1.4+0.55 n=5	.155	,857
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	2.2+0.84 n=5	1.81+0.74 n=78	1.0+0 n=3	2.517	,087
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı: gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.4+0.55 n=5	1.37+0.61 n=90	1.0+0 n=3	.557	,575
23.Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.8+0.45 n=5	1.64+0.67 n=84	1.0+0 n=3	1.576	,212
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.6+0.55 n=5	1.17+0.38 n=85	1.0+0 n=5	3.611	,031*
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.8+0.45 n=5	1.42+0.56 n=93	1.0+0 n=5	2.723	,073
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav,öğretmen ve yöneticiden	1.8+0.45 n=5	1.42+0.56 n=93	1.0+0 n=3	2.077	,131

çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli					
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.6+0.55 n=5	1.58+0.5 n=93	1.0+0 n=3	2.027	,131
28. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.4+0.55 n=5	1.86+0.79 n=84	1.4+0.55 n=5	1.56	,217
29. Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.8+0.45 n=5	1.53+0.56 n=93	1.0+0 n=3	1.985	,143
30. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.4+0.55 n=5	1.45+0.5 n=93	1.0+0 n=3	1.212	,302
31. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.8+0.45 n=5	1.64+0.65 n=84	1.0+0 n=5	2.541	,084
32. Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	2.0+0.71 n=5	1.66+0.66 n=87	1.4+0.55 n=5	1.056	,302
33. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli	2.0+0.71 n=5	1.57+0.67 n=90	1.4+0.55 n=5	1.187	,309
34. Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl edilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.6+0.55 n=5	1.52+0.5 n=93	1.0+0 n=5	2.107	,072
35. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.4+0.55 n=5	1.22+0.42 n=96	1.0+0 n=5	1.179	,312
36. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli	1.6+0.55 n=5	1.75+0.74 n=84	1.4+0.55 n=5	.622	,539
37. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	1.6+0.55 n=5	1.84+0.72 n=96	1.0+0 n=5	3.696	,028*
38. Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.8+0.45 n=5	1.6+0.6 n=90	1.4+0.55 n=5	.545	,582
39. Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	2.2+0.84 n=5	1.58+0.61 n=93	1.4+0.55 n=5	2.632	,077
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.6+0.55 n=5	1.44+0.56 n=96	1.0+0 n=3	1.53	,320
41. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	2.0+0 n=4	1.97+0.71 n=90	1.4+0.55 n=5	1.6	,207
42. Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.8+0.45 n=5	1.7+0.66 n=81	1.4+0.55 n=5	2.985	,56
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı	2.0+0.71 n=5	1.53+0.56 n=96	1.4+0.55 n=5	1.801	,170
44. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli	2.2+0.45 n=5	1.72+0.69 n=87	1.4+0.55 n=3	2.950	,057
45. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	2.0+0.71 n=5	1.81+0.74 n=78	1.4+0.55 n=5	1.359	,262
46. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	2.0+0.7 n=5	1.48+0.74 n=78	2.0+0 n=3	.252	778
47. Öğretmenlerden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.75+0.5 n=4	1.37+0.61 n=90	1.2+0.45 n=5	1.01	,370
48. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	2.0+0.71 n=5	1.48+0.57 n=87	1.6+0.55 n=5	1.98	,144
49. Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar	1.4+0.55 n=5	1.42+0.61 n=93	1.0+0 n=3	.699	,500

uygulamalı					
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.8+0.45 n=5	1.45+0.56 n=93	1.0+0 n=5	2.722	,071
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.8+0.45 n=5	1.63+1.66 n=96	1.0+0 n=5	2.553	,083
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.0+0 n=4	1.38+0.55 n=96	1.0+0 n=5	2.071	,131
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı	1.6+0.55 n=5	1.58+0.61 n=93	1.4+0.55 n=5	.214	,808
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.6+0.55 n=5	1.27+0.51 n=90	1.0+0 n=5	1.780	,174
55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.8+0.45 n=5	1.42+0.56 n=93	1.0+0 n=3	2.077	,131
56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.6+0.55 n=5	1.31+0.53 n=93	1.0+0 n=3	1.238	,295
57.Universite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözdeğirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.8+0.45 n=5	1.29+0.52 n=93	1.4+0.55 n=5	2.330	,103
58.Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.8+0.45 n=5	1.58+0.61 n=93	1.6+0.55 n=5	1.725	,184
59.Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcısına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	1.6+0.55 n=5	1.9+0.75 n=90	1.6+0.55 n=5	.748	,476
60.Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusun bilinçlendirilmeli	1.6+0.55 n=5	1.32+0.59 n=93	1.0+0 n=5	1.349	,264

* 0.05 anlamlılık ilişkisi

Tablo 7a incelendiğinde sadece dört maddede anlamlı farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu maddeler 12. madde rehberlik servislerini “okul müşavirlik” hizmeti, 17. madde “ bireyi tanıma “ hizmeti ve 37. madde “bilgi toplama ve yayma” hizmetine girer. 15. madde rehberlik hizmetleri ile alakası olmayan bir maddedir.

Tathioğlunun(1999) yaptığı çalışmada,görev değişkeni açısından sorumluluk arttıkça beklentinin azaldığı gözlemlenmiştir. Bu bulgular bizim çalışmamızla örtüşmemektedir.

Birçok maddede eğitimcilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin istatistiksel anlamlılığının olmamasına rağmen, rehberlik servislerinden beklentilerinde en fazla ve en az önem verdikleri 10 hizmet konusunun neler olduğuna ilişkin bulgular aşağıda ayrı ayrı aktarılmıştır.

2.1.1. Öğretmenlerin En Çok Ve En Az İhtiyaç Olarak Gördükleri 10 Rehberlik Hizmetinin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Okulda görevi ”öğretmenlik” olan ve herhangi bir idari görevi bulunmayan eğitimcilerin rehberlik servisinden bekledikleri ilk 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı

2. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
3. Zararlı(sigara,içki,madde) alışkanlıklarının kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlemeli
4. Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımaları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli
5. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli
6. Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli, böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı
7. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
8. Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli
9. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı;sonuçları onlarla paylaşmalı
10. Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerileri geliştirebilmeleri için onlara özel programları düzenlemeli

Okulda görevi "öğretmenlik" olan ve herhangi bir idari görevi bulunmayan eğitimcilerin rehberlik servisinden en az bekledikleri 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
3. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
4. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcısına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı
5. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli
6. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşacakları sorunları onlarla tartışmalı
7. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı

8. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli
9. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlemeli
10. Okulda kaydı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli

2.1.2. Bölüm şeflerinin rehberlik hizmetlerinden en fazla ve en az bekledikleri 10 hizmet aşağıda açıklanmıştır.

Bölüm şeflerinin rehberlik hizmetleri arasında en fazla ihtiyaç duyduğu 10 hizmet şunlardır.

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
2. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
3. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli
4. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı
5. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlemeli
6. Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı
7. Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli
8. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olmalı
9. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
10. Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımalı ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli

Bölüm şeflerinin rehberlik hizmetleri arasında en az ihtiyaç duyduğu 10 hizmet şunlardır.

1. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
2. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
3. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli
4. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi

- olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
- 5. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı; sonuçları onlarla paylaşmalı
- 6. Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı
- 7. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
- 8. Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerileri geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı
- 9. Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar düzenlemeli
- 10. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddeleri doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli

2.1.3.Müdür Yardımcılarının rehberlik hizmetlerinden en fazla ve en az

bekledikleri 10 hizmet aşağıda açıklanmıştır.

Müdür Yardımcılarının rehberlik hizmetleri arasında en fazla ihtiyaç duyduğu 10 hizmet şunlardır.

- 1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı
- 2. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
- 3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı; sonuçları onlarla paylaşmalı
- 4. Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı
- 5. Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yönlerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı
- 6. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
- 7. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli
- 8. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı

9. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddeleri doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli

10. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı

Müdür Yardımcılarının rehberlik hizmetleri arasında en az ihtiyaç duyduğu 10 hizmet şunlardır.

1. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli
2. Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı
3. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirmeli
4. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
5. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlemeli
6. Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı
7. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
8. Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli
9. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
10. Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı

2.2. Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentileri

Eğitimcilerin sahip oldukları mesleki kıdem açısından örneklemin sayısal dağılımı ve rehberlik servisinden beklenti düzeyleri ilişkin sayısal veriler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Gruplar	N	%	Rehberlik servislerinden ortalama beklenti
1 - 5 yıl	42	39.6	1.63
6 – 10 yıl	26	24.5	1.35
11 – 15 yıl	18	17.0	1.51
16 ve + yuk.	20	18.9	1.5
Toplam	106	100	

Tablo 8 incelendiğinde örnekleme oluşturan 106 kişiden 42'si (39.6%) 1-6 yıl, 26'sı (24.5%) 6-10 yıl, 18'i (17.0%) 11-15 yıl ve 20'si (18.9) 16 yıl ve yukarısı görev yapmıştır. Örnekleme oluşturan eğitimcilerin görev süresi en az olan grubunun beklenti düzeyi en düşük (1.63), 11 yıldan daha fazla hizmet veren eğitimcilerin ise beklenti düzeylerinin birbirine çok yakın olduğu tespit edilmiştir. 11-15 yıl (1.51) ve 16 yıl ve yukarı hizmet verenler (1.5) beklenti içerisinde dirler. Beklenti düzeyi en yüksek olan grup eğitimde 6-10 yıl arası hizmet veren gruptur (1.359). Beklenti düzeyini, rehberlik hizmetlerine karşı olumlu bir tutum olarak kabul ettiğimiz zaman; meslekte 6-10 yıldır öğretmen olan eğitimcilerin rehberliğe karşı çok daha olumlu bir tutum içinde oldukları da söylenebilir.

Eğitimcilerin görev sürelerine göre beklenti düzeylerinde gözlenen farklılığın anlamlılığı anova testi ile test edilmiştir. Bu konuda yapılan analizin sonuçları Tablo 7a'da gösterilmiştir.

Tablo 8a

	1 – 5 Yıl Ort.+sd	6 – 10 Yıl Ort.+sd	11 – 15 Yıl Ort.+sd	16 ve yuk. Ort.+Sd	F	P
1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1.21 + 0.42 n=42	1.0+0 n=26	1.17+0.38 n=18	1.0+0 n=20	.3.801	,012*
2. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı.	1.43 + 0.5 n=42	1.23+0.43 n=26	1.0+0 n=18	1.25+0.44 n=20	4.402	,006*
3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	1.23+0.43 n=39	1.58+0.5 n=26	1.17+0.38 n=18	1.25+0.44 n=20	4.293	,007*
4. Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1.5+0.63 n=42	1.23+0.43 n=26	1.33+0.49 n=18	1.25+0.44 n=20	1.781	,156
5. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	1.43+0.63 n=42	1.12+0.33 n=26	1.33+0.49 n=18	1.01+0.22 n=20	3.863	,012*
6. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1.38+0.49 n=39	1.23+0.43 n=26	1.67+0.38 n=18	1.11+0.32 n=18	2.110	,104
7. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı	1.54+0.64 n=39	1.23+0.43 n=26	1.33+0.49 n=18	1.25+0.64 n=20	1.979	,122
8. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	1.72+0.73 n=36	1.46+0.51 n=26	1.33+0.49 n=18	1.55+0.76 n=20	1.975	,123
9. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlatma (gevşeme) egzersizleri öğretmeli	2.07+0.81 n=42	1.9+0.79 n=23	1.83+0.71 n=18	1.65+0.59 n=20	1.513	,216

10.Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerilerini geliştirebilmeleri için onlara özel programlar uygulamalı	1.38+0.49 n=39	1.39+0.5 n=23	1.67+0.38 n=18	1.25+0.55 n=20	1.223	,306
11.Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1.86+0.65 n=42	1.58+0.7 n=26	1.6+0.51 n=15	1.78+0.55 n=18	1.339	,266
12.Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	1.86+0.52 n=42	1.35+0.69 n=26	1.67+0.49 n=18	1.55+0.6 n=20	4403	,006*
13.Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1.64+0.73 n=42	1.46+0.71 n=26	1.5+0.5 n=18	1.4+0.75 n=20	.696	,557
14. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı	1.54+0.64 n=39	1.0+0 n=263	1.5+0.5 n=18	1.6+0.5 n=20	7.766	,000**
15.Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı	2.36+0.62 n=42	1.81+0.8 n=26	1.6+0.51 n=15	2.22+0.65 n=18	6.845	,000**
16.Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımaları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli	1.23+0.43 n=39	1.13+0.34 n=23	1.5+0.51 n=18	1.15+0.37 n=20	3.200	0.27*
17.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.85+0.54 n=39	1.46+0.7 n=26	1.5+0.51 n=18	1.5+0.51 n=20	3.191	0.27*
18.Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli	1.93+0.8 n=42	1.26+0.45 n=23	1.67+0.77 n=18	1.5+0.5 n=18	5.057	,003*
19.Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı	1.69+0.61 n=39	1.0+0 n=23	1.33+0.49 n=18	1.22+0.43 n=18	11.135	,000**
20.Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1.36+0.49 n=42	1.12+0.33 n=26	1.5+0.5 n=18	1.35+0.9 n=20	2.784	,045*
21.Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	1.9+0.7 n=30	1.9+0.79 n=23	1.33+0.49 n=18	2.0.0.85 n=15	3.287	,025*
22.Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı: gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1.5+0.65 n=36	1.12+0.33 n=26	1.33+0.49 n=18	1.44+0.78 n=18	2.344	,078
23.Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı	1.67+0.76 n=36	1.45+0.76 n=20	1.67+0.49 n=18	1.72+0.46 n=18	.665	,576
24.Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1.25+0.44 n=36	1.0+0 n=23	1.17+0.38 n=18	1.3+0.47 n=20	2.788	,045*
25.Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli	1.57+0.63 n=42	1.13+0.34 n=23	1.33+0.49 n=18	1.5+0.5 n=20	3.731	,014*
26.Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav,öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini	164+0.62 n=42	1.12+0.33 n=26	1.4+0.51 n=15	1.39+0.5 n=18	5.582	,001*

öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli						
27. Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1.71+0.46 n=42	1.26+0.45 n=23	1.5+0.51 n=18	1.67+0.49 n=18	5.000	,003*
28. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli	1.9+0.84 n=30	2.04+0.82 n=26	1.5+0.51 n=18	1.65+0.75 n=20	2.186	,095
29. Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı	1.57+0.5 n=42	1.33+0.68 n=26	1.33+0.49 n=18	1.39+0.5 n=18	2.006	,118
30. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı	1.64+0.45 n=42	1.13+0.34 n=23	1.67+0.49 n=18	1.11+0.33 n=18	12.199	,000**
31. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarısızlığını önlemeli	1.7+0.65 n=30	1.58+0.7 n=26	1.33+0.49 n=18	1.8+0.7 n=20	1.876	,139
32. Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli	1.75+0.6 n=36	1.35+0.69 n=26	1.83+0.71 n=18	1.76+0.56 n=17	2.906	,039*
33. Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli	1.5+0.51 n=36	1.58+0.7 n=26	1.67+0.77 n=18	1.65+0.81 n=20	,338	,798
34. Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl edilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli	1.46+0.5 n=39	1.35+0.49 n=26	1.83+0.38 n=18	1.45+0.51 n=20	3.899	,011*
35. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli	1.14+0.35 n=42	1.35+0.49 n=26	1,33+0.49 n=18	1.1+0.31 n=20	2.388	,078
36. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli	2.0+0.79 n=39	1.3+0.47 n=20	1.5+0.51 n=18	1.82+0.73 n=17	5.566	,002*
37. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı	2.0+0.66 n=42	1.46+0.71 n=26	1.83+0.71 n=18	1.75+0.72 n=20	3.296	,024*
38. Öğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	1.57+0.63 n=42	1.52+0.51 n=23	1.67+0.49 n=18	1.71+0.77 n=17	,401	,752
39. Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı	1.5+0.63 n=42	1.52+0.51 n=23	1.67+0.49 n=18	1.85+0.8 n=20	1.608	,192
40. Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli	1.57+0.63 n=42	1.23+0.43 n=26	1.5+0.51 n=18	1.33+0.49 n=18	2.412	,071
41. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı	2.23+0.58 n=39	1.69+0.68 n=26	2.16+0.71 n=18	1.38+0.5 n=16	9.424	,000**
42. Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1.67+0.63 n=36	1.52+0.51 n=23	2.0+0.93 n=15	1.59+0.51 n=17	1.822	,149
43. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel ya da grup çalışması yapmalı	1.5+0.51 n=42	1.34+0.49 n=26	1.83+0.38 n=18	1.65+0.8 n=20	3.060	,032*
44. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler	1.85+0.78 n=39	1.65+0.49 n=23	1.6+0.51 n=15	1.67+0.84 n=18	,684	,564

geliştirilmeli						
45.Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini velilere ve kamuya gösterebilmeli	1.85+0.54 n=39	1.23+0.43 n=26	1.5+0.51 n=18	1.65+0.8 n=20	6.180	,001*
46.Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	2.2+0.76 n=30	1.48+0.51 n=23	1.6+0.51 n=15	1.83+0.76 n=18	5.778	,001*
47. Öğretmenlerden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli	1.31+0.6 n=39	1.13+0.34 n=23	1.33+0.49 n=18	1.4+0.6 n=20	3.520	,018*
48.Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı	1.67+0.48 n=36	1.52+0.73 n=23	1.33+0.49 n=18	1.4+0.6 n=20	1.713	,170
49.Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1.5+0.63 n=42	1.52+0.73 n=23	1.33+0.49 n=18	1.11+0.3 n=18	2.224	,090
50.Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli	1.5+0.63 n=42	1.26+0.45 n=23	1.67+0.49 n=18	1.35+0.49 n=20	2.207	,092
51.Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1.77+0.7 n=39	1.39+0.5 n=23	1.5+0.5 n=18	1.65+0.7 n=20	1.897	,135
52.Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı	1.43+0.63 n=42	1.0+0 n=26	1.67+0.49 n=18	1.31+0.48 n=19	7.269	,000**
53.Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı	1.64+0.62 n=42	1.26+0.45 n=23	1.67+0.77 n=18	1.7+0.47 n=20	2.817	,043*
54.Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı	1.23+0.43 n=39	1.12+0.23 n=26	1.33+0.49 n=18	1.53+0.8 n=17	2.550	,060
55.Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli	1.69+0.6 n=39	1.12+0.33 n=26	1.5+0.5 n=18	1.22+0.43 n=18	8.053	,000**
56. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	1.31+0.47 n=39	1.12+0.33 n=26	1.5+0.51 n=18	1.5+0.79 n=18	2.810	,043*
57.Universite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözdeng eşirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli	1.36+0.49 n=42	1.13+0.34 n=23	1.17+0.38 n=18	1.6+0.75 n=20	3.714	,014*
58.Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli	1.77+0.58 n=39	1.12+0.33 n=26	1.67+0.49 n=18	1.72+0.76 n=18	8.314	,000**
59.Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılara talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı	2.07+0.62 n=39	1.52+0.51 n=23	1.83+0.92 n=18	1.9+0.85 n=20	2.951	,037*
60.Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusun bilinçlendirilmeli	1.26+0.6 n=42	1.13+0.34 n=23	1.33+0.49 n=18	1.6+0.76 n=20	2.525	,062

* 0.05 anlamlılık ilişkisi

Tablo 9a incelendiğinde birçok maddede görev süresi değişkenine bağlı olarak eğitimcilerin rehberlik hizmetlerinden istatistiksel olarak anlamlı bir beklenti farklılığının olduğu görülmektedir.

Bu farklılıklar 31 maddededir ve rehberlik hizmetlerinden “Bilgi toplama ve yayma” hizmetini yansıtan 14.,30. 36.,37.,52., 57. ve 58.maddeler; “Psikolojik danışma” hizmetini yansıtan 2., 5.,20., 25., 26., 43.ve 55.maddeler; “Bireyi tanıma” hizmetini yansıtan 1., 3.,16., 17.,18., ve 27.maddeler; “Okul müşavirlik hizmetini” yansıtan 12.,19., ve 32.maddeler; “Çevre ve velilerle ilişkiler” hizmetini yansıtan 24.ve 45.madde; “Yerleştirme” hizmetini yansıtan 21.madde; “Alıştırma ve oryantasyon” hizmetini yansıtan 53. madde, ve rehberlik hizmetleri arasında kabul edilmeyen 15. madde, 41. madde, 46.madde ve 56.maddelerdir.

Kepçeoğlunun(1975) yaptığı çalışmada meslekte çok az ve daha çok hizmet etmiş olan öğretmenlerin, daha yetersiz bir rehberlik anlayışına sahip oldukları görülmüştür.

Balcı(1990) yaptığı çalışmada 21 yıl ve yukarısı meslek tecrübesi bulunan öğretmenlerin beklentilerinin daha fazla olduğunu tespit etti. Tatlıoğlunun (1999) çalışmada ise meslekte yıllar arttıkça beklentinin azaldığı görülmüştür. Yukarıdaki çalışmalar belli açılardan çalışmamızla örtüşmekte belli açılardan ise farklılıklar göstermektedir. Bizim çalışmamızda 11 yıl ve yukarıda hizmet vermiş eğitimcilerin beklenti düzeylerinin hemen hemen aynı, meslekte en tecrübesiz olan öğretmenlerin ise beklentilerinin eğitimciler arasında en düşük seviyededir. Bu durum kanımızca, yeni mesleğe başlayan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakış açısının gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

Görev süresine göre dörde ayırdığımız bu grupların, rehberlik servisinden en fazla ve an az bekledikleri hizmet türlerine ilişkin bulgular aşağıda aktarılmıştır.

2.2.1Kıdemi 1-5 Yıl Olan Öğretmenlerin En Çok Ve En Az İhtiyaç Olarak

Gördükleri 10 Rehberlik Hizmetinin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Mesleki kıdemi “1-5 yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri ilk 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıklarının kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlemeli
2. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıklarını saptamalı
3. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı
4. Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımalı ve onlara yararlı

- olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli
- 5. Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı
- 6. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
- 7. Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli
- 8. Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli
- 9. Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli
- 10. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli

Mesleki kıdemi “1-5 yıl” olan eğitimcilerin rehberlik servisinden bekledikleri en son sırayı alan 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli
2. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddeleri doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli
3. Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli
4. Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlemeli
5. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı
6. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcısına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı
7. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
8. Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı
9. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
10. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı

2.2.2 Kıdemi 6-10 Yıl Olan Öğretmenlerin En Çok Ve En Az İhtiyaç Olarak

Gördükleri 10 Rehberlik Hizmetinin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Mesleki kıdemi “6-10 yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri ilk 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıklarını saptamalı
2. Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olmalı
3. Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı
4. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
5. Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yönlerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı
6. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı
7. Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli
8. Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı . Gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli
9. Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı
10. Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı,sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli

Mesleki kıdemi “6-10 yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri en son 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddeleri doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli
2. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
3. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli
4. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı

5. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
6. Öfke, korku,kaygı endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerklerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı
7. Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli
8. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı
9. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli
- 10.Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli

2.2.3 Kıdemi 11-15 Yıl Olan Öğretmenlerin En Çok Ve En Az İhtiyaç Olarak Gördükleri 10 Rehberlik Hizmetinin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Mesleki kıdemi “11-15 yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri ilk 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı
2. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıklarının kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlemeli
3. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli
4. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıklarını saptamalı
5. Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli
6. Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı
7. Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve

gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı

8. Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir şekilde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı
9. Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı
10. Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli

Mesleki kıdemi “11-15 yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri en son 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı
2. Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli
3. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılarına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı
4. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı
5. Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl başedebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli
6. Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlemeli
7. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
8. Okul kurallarına uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmeleri yakından izlemeli
9. Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerileri geliştirebilmeleri için onlara onlara özel programlar uygulamalı
10. Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı

2.2.4 Kıdemi 16 ve + Yıl Olan Öğretmenlerin En Çok Ve En Az İhtiyaç

Olarak Gördükleri 10 Rehberlik Hizmetinin Neler Olduğuna İlişkin

Bulgular

Mesleki kıdemi “16 ve + yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri ilk 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıklarını saptamalı
2. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmalığı yapmalı
3. Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıklarının kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlemeli
4. Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı
5. Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı
6. Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı
7. Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımalı ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli
8. Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı
9. Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli
10. Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmalığı yapmalı

Mesleki kıdemi “16 + yıl” olan öğretmenlerin rehberlik servisinden bekledikleri en son 10 hizmet şöyle sıralanmıştır.

1. Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı
2. Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli
3. Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılarına talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı
4. Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı

5. Öğrencilerin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl başedebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli
6. Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlemeli
7. Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli
8. Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlemeli
9. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşacakları sorunları onlarla tartışmalı
10. Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları ve sonuçlara dayanılarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

SONUÇ

Bu araştırma Lefkoşada bulunan Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Yakın Doğu Kolejinde okuyan Lise 2. ve Lise 3. sınıf öğrencileri ile bu okullarda görev yapan öğretmen ve idarecilerinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerinden beklentilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde alt amaçlarla ilgili elde edilen sonuçlar şu şekildedir.

1. Araştırmanın birinci amacı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servislerinden idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentilerinin neler olduğu ve bu beklentilerin öğrenci ve eğitimcilere göre değişip, değişmediğini tespit etmektir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, öğretmenler ve idarecilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinde P.D.R. hizmetlerinin önemini ve gereğinin anlaşılmış olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırma örneğine dahil okullarda okuyan öğrenciler ile bu okullardaki eğitimcilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin puan ortalamaları birbirinden önemli derecede farklı çıkmıştır. Eğitimcilerin öncelik tanıdıkları 10 hizmet alanı ile öğrencilerin ihtiyaç duydukları 10 hizmet alanı karşılaştırıldığında sadece 4 konuda ortak düşüncenin bulunduğu görülmektedir:

- Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptanmalı.
- Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapılmalı
- Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı.
- Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapılmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı.

Bu dört beklenti hem öğrenciler hem de eğitimciler tarafından ilk 10 sırada yer verilen beklentileri oluşturmuştur. Bu beklentinin dışında kalan ve ilk 10 maddede yer alan beklentiler öğrenci ve eğitimcilerde farklılık göstermektedir.

Eğitimciler daha çok”kişisel sorunların çözümüne yönelik rehberlik hizmetine” öğrenciler ise “mesleki rehberlik hizmetine” öncelik vermişlerdir. Öğrencilerin ilk 10 hizmette beklediklerinden 5 madde “mesleki rehberliğe” yönelik iken eğitimcilerde ilk 10 hizmetten 4 tanesi “eğitsel rehberliğe” yöneliktir.

2. Araştırmanın ikinci amacı, Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık servisinden beklentilerin değişik okullarda okuyan öğrencilere göre farklılıklarının belirlenmesidir. Öğrenim gördükleri liselere göre öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri değişmektedir.

Bilgi toplama aracında yer alan 60 madde birlikte değerlendirildiğinde, H.T.L. öğrencilerinin beklenti düzeylerinin Y.D.K. öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

H.T.L. öğrencilerinin ilk 10 hizmetten beklentilerinin 3’ü “mesleki rehberliğe” dayanırken, Y.D.K. öğrencilerinin ilk 10 hizmetten beklentilerinin 6’sı “mesleki rehberliğe” yöneliktir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç da 60 maddelik bilgi toplama aracından 17 tanesinde H.T.L. öğrencileri ile Y.D.K. öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmasıdır. Bu maddeler “psikolojik danışma”, “eğitsel rehberlik”, “bireyi tanıma”, “okul müşavirlik”, “yerleştirme”, “araştırma ve değerlendirme”, “çevre ve velilerle ilişkiler” ve “bilgi toplama ve yayma” hizmetlerini yansıtan bazı maddeleri kapsamaktadır.

3. Bu araştırma örneğine dahil okullarda okuyan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre Lise 3. sınıf öğrencilerinin P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklenti düzeylerinin Lise 2. sınıf öğrencilerine göre çok az da olsa daha fazla olduğu görülmüştür. Fakat bu fark genelde istatistiksel olarak anlamlı değildir.

60 maddelik bilgi toplama aracından sadece 2 tanesinde istatistiksel anlamlılık mevcuttur. Bu maddeler “psikolojik danışmanlık” ve “okul müşavirlik” hizmetlerini yansıtan bazı maddelerdir.

Lise 2. ve Lise 3. sınıf öğrencilerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 madde incelendiğinde 6 tanesinin ortak olduğu, ortak olmayan maddelerin ise içeriklerinin birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

4. Bu araştırma örneğine dahil okullarda okuyan öğrencilerin %68.8’nin rehberlik servisinden yararlandığı tespit edilmiştir. Rehberlik servisinden yararlanan öğrencilerin yararlanmayanlara göre P.D.R. hizmetlerinden beklentilerinin daha yüksek olduğu

anlaşılmıştır. Bu iki grup arasındaki P.D.R. hizmetlerinden beklenti düzeyi birbirine oldukça yakındır.

60 maddelik bilgi toplama aracından 10 tanesinde istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Bu maddelerin 5 tanesi “psikolojik danışmanlık”, diğerleri “bireyi tanıma”, “okul müşavirlik” ve “çevre ve velilerle ilişkiler” hizmetlerini yansıtan maddelerdir.

P.D.R. hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları maddelerle, P.D.R. hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin ihtiyaçları karşılaştırıldığında 3 maddenin ortak olduğu ve bunların “mesleki rehberlik” hizmetini içeren maddeler olduğu görülmektedir. P.D.R. hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin “bireyi tanıma”, “psikolojik danışmanlık” ve “mesleki rehberlik” hizmetlerine aynı oranda ihtiyaç duydukları, bunun yanında P.D.R. hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin beklentilerinin büyük oranda “mesleki rehberlik” hizmetlerinden olduğu anlaşılmıştır.

5. Bu araştırma örneğine dahil okullarda okuyan öğrencilerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden beklentileri cinsiyetlerine göre değişmektedir. Kız öğrencilerin beklenti puan ortalaması erkeklere göre daha düşüktür. Bu da kız öğrencilerin beklentilerinin erkeklere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

60 maddelik bilgi toplama aracından 25 tanesinde istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Bu maddelerin “psikolojik danışmanlık”, “eğitsel rehberlik”, “bireyi tanıma”, “okul müşavirlik” ve “çevre ve velilerle ilişkiler” hizmetlerini yansıtan maddelerdir.

Kız ve erkek öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmetin her iki grupta da mesleki rehberlikle ilgili olduğu, diğer maddelerin de içerik olarak birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

6. Bu araştırma örneğindeki okullarda görevli eğitimcilerin okulda yürütülen görev değişkeni açısından P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklenti düzeyleri farklılık göstermektedir. Beklenti düzeyi en yüksek grup bölüm şefleri, en düşük grup ise müdür yardımcıları olduğu görülmüştür.

60 maddelik bilgi toplama aracından sadece 4 tanesinde istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Bu maddelerin “bilgi toplama ve yayma”, “bireyi tanıma”, ve “okul müşavirlik” hizmetlerini yansıtan maddelerdir.

Öğretmenlerin, müdür yardımcılarının ve bölüm şeflerinin en fazla ihtiyaç duydukları 10 maddeye bakıldığında ilk sırayı her üç grupta da

- Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıklarını saptamalı

maddesinin aldığı görülmüştür.

7. Bu araştırma örneklemine dahil olan okullarda görevli eğitimcilerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin beklenti puanları görev sürelerine değişmektedir. Görev süresi en az olan grubun yani daha genç öğretmenlerin rehberlik servisinden beklentileri en düşük, görev süresi 6-10 yıl arasında değişen öğretmenlerin en yüksek ve 11-15 ile 16 yıl ve yukarı görev süresi olan öğretmenlerin bu iki grup arasında ve aynı beklenti düzeyini taşıdıkları tespit edilmiştir.

60 maddelik bilgi toplama aracından 31 tanesinde istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Bu maddelerin “bilgi toplama ve yayma”, “psikolojik danışmanlık”, “alıştırma ve oryantasyon”, “bireyi tanıma”, “yerleştirme”, “okul müşavirlik” ve “çevre ve velilerle ilişkiler” hizmetlerini yansıtan maddelerdir.

Görev sürelerine göre eğitimcilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet incelendiğinde ilk sıraları bireyi tanıma, eğitsel rehberlik ve psikolojik danışmanlık maddelerinin aldığı anlaşılmıştır.

ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Eğitim Bakanlığına bağlı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırma Merkezinin ülkemizdeki P.D.R. ile ilgili çalışmalarını daha etkin bir şekilde yapabilmesi için bu birimin bünyesindeki kontenjan artırılmalıdır.
2. Eğitim Bakanlığının önderliğinde, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik başlığı altında okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler için; hizmet içi kursları, paneller, sempozyumlar ve gelişim seminerleri düzenlenmelidir.
3. P.D.R.hizmetlerinin gereğinin ve öneminin anlaşılması için rehberlik servisine gerekli olan tüm materyaller sağlanmalı, rehberlik servisinin bu hizmetleri yerine getirmedeki işlevselliği yöneticilerle ve öğretmenlerce izlenmelidir.
4. Eğitim sistemimizin temeli olan ilkokullarımızda da P.D.R hizmetlerinin verilebilmesi için gerekli altyapı ivedilikle hazırlanmalı ve yasal zemin oluşturulmalıdır.
5. Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarından Eğitim Bakanlığı dışında kalan bakanlıkların da yararlanması sağlanmalı, bu uygulamanın benimsenmesi için bakanlıklar arasında gerekli işbirliği sağlanmalıdır.
6. Diğer ülkelerdeki rehberlik uygulamalarındaki gelişmeler dikkatlice izlenip, K.K.T.C. için uygulanabilirliği araştırılmalıdır.
7. Araştırma bulgularından da anlaşılacağı gibi öğrencilerin en fazla beklentileri “Mesleki Rehberlik” alanında yoğunlaştığından, öğrencilerin bu alana ilişkin beklentilerine önem verilmeli ve çalışmalar bu alanda yoğunlaştırılmalıdır.Daha sonra “kişisel sorunların çözümüne yönelik” rehberlik hizmeti ve “ bireyi tanıma” hizmetine ilişkin beklentiler yer aldığından rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri de buna göre düzenlenmelidir.
8. Öğrenciler psikolojik danışmanların görevi hakkında bilinçlendirilmeli ve danışmanlık hizmetleri özendirilmelidir.

9. Bilim ve teknoloji alanındaki değişme ve gelişmelerin büyük bir hızla devam etmesi, öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin bu değişim ve gelişim içinde, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin daha çok artmasına ve değişmesine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinden beklentilerle ilgili araştırmaların devamlı olarak yenilenmesi, öğrencilerin daha iyi tanınmasına imkan sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AMERİKAN PSİKIYATRİ BİRLİĞİ, DSM IV Tanı Ölçüleri** (1994).(Çev.Ertuğrul Köroğlu)
Ankara. Hekimler Yayınbirliği.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem** (1991). **Örgütsel Davranış**. Ankara. Ank. Üniv. Eğitim Bil. Fak. Yayınları
- BAKIRCIOĞLU, Rasim** (1982). **Temel Eğitim ve Ortaöğretimde Rehberlik** . Ankara. Bakırcioğlu Yayınları.
- BİLGİN, Nihat** (1993). **Çağdaş ve Demokratik Eğitim** . Ankara. Milli Eğitim Basımevi.
- CÜCELOĞLU, Doğan** (2000). **İnsan ve Davranışı** . İstanbul. Remzi Kitabevi.
- EGAN, Gerard** (1975). **Psikolojik Danışmaya Giriş** . (Çev. Füsün Akkoyun, Veli Duran, Berrin Eylen, Fidan Korkut). California. Brooks/Cole Publishing Company.
- ERDEN, Münire ve FİDAN, Nurettin** (1993). **Eğitime Giriş**. Ankara. Hac. Üniv. Eğitim Fak.
- ERGİN,Akif ve BİROL Cem** (2000). **Eğitimde İletişim**. Ankara. Anı Yayıncılık.
- ERTÜRK, Selahattin** (1984). **Eğitimde Program Geliştirme** . Ankara.Yelkent Yayıncılık.
- GÜVEN, Sema ve Diğerleri** (1986). **Eğitim ve Öğretim İlkeleri**. İstanbul. MEGSB.
- KAPTAN, Saim** (1995). **Bilimsel Araştırma ve İstatistikler**. Ankara .
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem** (1996). **İnsan ve İnsanlar**.İstanbul. Evrim Yayınları.
- KILIÇÇI, Yadigar** (1992). **Okulda Ruh Sağlığı** . Ankara. Anı yayıncılık.

KUZGUN, Yıldız (2000). **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık**. Ankara. ÖSYM Yayınları.

KEPÇEOĞLU, Muharrem (2001). **Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik**. Ankara. Alkım Yayınevi.

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (1980). **Görüşme İlke ve Teknikleri**. Ankara.

ÖZTÜRK, Hüseyin (1982). **Rehberlik**. Ankara. Anı Yayıncılık.

ÖZSOY ve Diğerleri (1989). **Özel Eğitime Giriş**. Ankara. Karatepe Yayınları.

TAN, Hasan (1986). **Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik**. İstanbul. MEB Yayınları.

ÜRE ve YILMAZ (1997). **Rehberlik Ders notu**. Konya. Günay Ofset Matbaacılık.

VARIŞ, Fatma (1981). **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.

II.Milli Eğitim Şurası. “Ek Doküman” (1991). Lefkoşa. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

III.Milli Eğitim Şurası (1995).Lefkoşa.Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Lefkoşa Türk Lisesi 1976-77 yıl sonu dergisi. Lefkoşa.

EKLER

EK I : Resmi Yazışma

EK II : Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Aracı

EK I

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: MTÖ.0.00-13-03/ 689

23 Ekim 2003

Sayın Samiye Fadiloğulları
Şht. M. Ruso Caddesi, N0.18/A
Küçük Kaymaklı – Lefkoşa.

İlgi: 3.10.2003 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçenizde, müdürlüğümüze bağlı liselerde görev yapan idareci, öğretmen ve öğrenim gören lise II ve III. sınıf öğrencilerine yönelik “**Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetinden Beklentiler**” konulu anket uygulaması yapma istemiyle izin talebinde bulundunuz.

Talebinizle ilgili olarak Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’nce yapılan incelemede, anket uygulamanız uygun görülmüştür. Ancak, anket uygulanmadan önce anketin uygulanacağı okulların müdürlükleriyle istişarede bulunup anketin hangi okulda ve ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır. Keza, anket uygulandıktan sonra da sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’ne de ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgi edinmenizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

Ali A. Yönel
Müdür

MT/NK

EK 11
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK SERVİSİNDEN
BEKLENTİLER ANKETİ

Açıklama: Aşağıda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık servislerinden beklentilerinizi ifade eden maddeler bulunmaktadır. Bu maddeleri dikkatle okuduktan sonra okuduğunuz okulda hangisine daha çok ihtiyaç var, karşısından işaretleyiniz. Yanıtlarınızın doğru yada yanlış olması söz konusu değildir. Hangisi uygunsa onu seçmeniz yeterlidir.

Teşekkür Ederim
Araştırmacı
Samiye Fadıloğluları

Kişisel Bilgiler:

Oğrencilerin:

Okulunuz: ☐ Genel Lise ☐ Fen Lisesi ☐ Anadolu Lisesi ☐ Teknik Lise ☐ E.M.L.
☐ İ.H.L. ☐ SüperLise ☐ Kız Meslek Lisesi ☐ Ticaret Lisesi
☐ Diğerleri

Sınıfınız: ☐ Lise I ☐ Lise II ☐ Lise III

Alanınız: ☐ Fen Bilimleri ☐ Sosyal Bilimler ☐ Teknik Bilimler
☐ Matematik ☐ Edebiyat ☐ Türkçe-Matematik
☐ Diğerleri

Okuduğunuz okulda rehberlik servisi : ☐ Var, gerektiğinde yararlanırım.
☐ Var, hiç yararlanmam.
☐ Yok, fakat gerekli görüyorum.
☐ Yok, gereğine inanmıyorum.

Yaşadığınız yer : ☐ Köy ☐ Kasaba ☐ İlçe ☐ İl

Cinsiyetiniz: ☐ Kız ☐ Erkek

Yaşınız : ☐ 15-17 ☐ 18-19 ☐ 20-21 ☐ 21'in üzeri

Baba Mesleğiniz: ☐ Öğretmen ☐ Doktor ☐ Hukukçu ☐ İktisatçı ☐ Esnaf
☐ Güvenlik görevlisi ☐ Çiftçi ☐ Politikacı
☐ Memur ☐ Öğretim üyesi ☐ Mimar-Mühendis
☐ Emekli memur veya işçi ☐ Vasıfsız işçi ☐ Yaşamıyor ☐ Diğerleri

Anne Mesleğiniz: ☐ Ev hanımı ☐ Öğretmen ☐ Hukukçu ☐ Memur ☐ Doktor
☐ Diğerleri

Okul İdarecileri ve Öğretmenlerin :

Kıdeminiz: ☐ Müdür ☐ Müdür Yardımcısı ☐ Öğretmen ☐ Bölüm Şefi

Branşınız: ☐ Fen Bilimleri ☐ Sosyal Bilimler ☐ Teknik Bilimler
☐ Edebiyat ☐ Matematik ☐ Resim
☐ Müzik ☐ Dil ☐ Diğerleri

Mezuniyetiniz: ☐ Eğitim Bilimleri ☐ Fen-Edebiyat Fak. ☐ Sosyal Bilimler
☐ Teknik Bilimler ☐ Ziraat Fak. ☐ Konservatuar
☐ Yabancı Dil ☐ İlahiyat Fak.
☐ Mimarlık - Mühendislik Fakültesi

Görev Süresiniz: ☐ 1-5 Yıl ☐ 6-10 Yıl ☐ 11-15 Yıl ☐ 16 ve Yukarısı

Medeni Durumunuz : ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Dul ☐ Nişanlı-Sözlü

	Çok ihtiyacı var	Biraz ihtiyaç var	Hiç ihtiyaç yok	Kararsızım
1- Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı.	☐	☐	☐	☐
2- Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel yada grup danışmanlığı yapmalı.	☐	☐	☐	☐
3- Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişmeleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı: sonuçları onlarla paylaşmalı	☐	☐	☐	☐
4- Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı.	☐	☐	☐	☐
5- Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine en uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı.	☐	☐	☐	☐
6-Okul kurallanna uymayan ve/ya da disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli.	☐	☐	☐	☐
7-Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı.	☐	☐	☐	☐
8-Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı.	☐	☐	☐	☐
9-Öğrencilerin sınava ilişkin gerginliklerini ve kendilerini ve kaygılarını hafifletmek için onlara rahatlama (gevşeme) egzersizleri öğretmeli.	☐	☐	☐	☐
10-Sosyal davranışları nedeniyle sorun yaratan öğrencilerin bu davranışlarını değiştirebilmeleri ve uyum becerileri geliştirebilmeleri için onlara özel programları uygulamalı.	☐	☐	☐	☐
11-Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak prog ramlar düzenlenmeli.	☐	☐	☐	☐
12-Sınıf içi düzen ve işleyişin sağlanmasını kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı.	☐	☐	☐	☐
13-Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, topluluk önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı yaşayan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli.	☐	☐	☐	☐

	Çok ihtiyacı var	Biraz ihtiyacı var	Hiç ihtiyacı yok	Kararsızım
14- Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmalı.	☐	☐	☐	☐
15- Zaman zaman boş derslere girerek öğretmenlerin yerini almalı.	☐	☐	☐	☐
16- Özel yetenekleri ve özel sorunları olan öğrencileri tanımaları ve onlara yararlı olabilmeleri için öğretmenlere aydınlatıcı bilgiler vermeli.	☐	☐	☐	☐
17- Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı.	☐	☐	☐	☐
18- Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi vermeli.	☐	☐	☐	☐
19- Öğrencinin eğitim ve meslek seçiminde katkıda bulunacak sosyal etkinlikleri belirlemeli ve bunların programlanmasında ve uygulanmasında öğretmenlere ve yönetime yardımcı olmalı.	☐	☐	☐	☐
20- Başarısız öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını incelemeli ve aksayanyönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	☐	☐	☐	☐
21- Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli.	☐	☐	☐	☐
22- Aile ilişkilerinde sorunları olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı: gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli.	☐	☐	☐	☐
23- Akademik alanda problemi olan öğrencilerle görüşmeler yaparak onların okul dışı zamanlarını nasıl kullanacaklarını birlikte planlamalı.	☐	☐	☐	☐
24- Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli ve onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli.	☐	☐	☐	☐
25- Öğrencilere konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almanın yollarını öğretmeli.	☐	☐	☐	☐
26- Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli.	☐	☐	☐	☐
27- Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli.	☐	☐	☐	☐
28- Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp, uygulanmadığını denetlemeli.	☐	☐	☐	☐
29- Ofke, korku, kaygı, endişe gibi olumsuz duyguların ve bunlardan doğan tepkilerden bireyin hem kendisinin hem diğerlerinin nasıl zarar görebileceği hakkında grup danışmanlığı yapmalı.	☐	☐	☐	☐
30- Öğrencilerle toplantılar yaparak mesleklerle ilgili bilgilerin tartışılmasını sağlamalı.	☐	☐	☐	☐

	Çok ihtiyacı var	Biraz ihtiyacı var	Hiç ihtiyacı yok	Kararsızım
31- Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerini geliştirmek suretiyle okul başarı sızlığını önlemeli.	☐	☐	☐	☐
32- Derslerde çıkabilecek sorunlarda öğretmen tutumunun önemi ve olası etkileri üzerinde seminerler düzenlenmeli.	☐	☐	☐	☐
33- Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli.	☐	☐	☐	☐
34- Öğrencinin ders çalışma davranışını olumsuz yönde etkileyen çevresel durumlarla nasıl başedilebileceğini bireysel danışma yoluyla öğretmeli.	☐	☐	☐	☐
35- Zararlı (sigara, içki, madde) alışkanlıkların kişi ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini ele alan seminerler ve grup çalışmaları düzenlenmeli.	☐	☐	☐	☐
36- Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli.	☐	☐	☐	☐
37-Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğini öğrencilere anlatmalı ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunları onlarla tartışmalı.	☐	☐	☐	☐
38-Oğretmen, aile ve yöneticilere, kaygı, endişe, korku gibi öğrencinin direncini kıran ve moralini bozan duyguların olumsuz sonuçları hakkında bilgi vermeli ve tartışmasını yapmalı.	☐	☐	☐	☐
39-Meslekleri ve bu konularda eğitim veren kurumları öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere tanıtmalı.	☐	☐	☐	☐
40-Başarısız öğrencilerle grup çalışması yaparak başarısızlığın altında yatan nedenleri araştırmalı ve çözüm yollarını geliştirmeli.	☐	☐	☐	☐
41-Okul-aile birliği toplantılarına katılarak, yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırılmalı.	☐	☐	☐	☐
42- Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli; aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli.	☐	☐	☐	☐
43- Öğrencilerin kendilerini tanımaları, anlamaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri için onlarla bireysel veya grup çalışmaları yapmalı.	☐	☐	☐	☐
44- Okulda kaygı yaratan etmenlerin ortadan kaldırılması için projeler geliştirilmeli.	☐	☐	☐	☐
45- Rehberlik hizmetlerinin etkin düzeyde olmasıyla okulun nitelikli ve sağlıklı bir eğitim verdiğini verilere ve kamuya gösterebilmeli.	☐	☐	☐	☐
46-Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı.	☐	☐	☐	☐
47- Öğretmenden kaynaklanan okul başarısızlıklarının önlenmesi için öğretmenle birlikte çalışabilmeli.	☐	☐	☐	☐

	Çok ihtiyacı var	Biraz ihtiyacı var	Hiç ihtiyacı yok	Kararsızım
48- Sınıf öğretmenlerine rehberlik saatinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamalarında onlara gereken bilgi ve deneyim kaynaklarını sağlamalı.	☐	☐	☐	☐
49- Hatalı üniversite dalı ya da bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı.	☐	☐	☐	☐
50- Okul kuralları hakkında öğrencileri bilgilendirmeli ve kurallara uymanın önemi hakkında soru sorma ve tartışma olanaklarını sağlayan toplantılar düzenlemeli.	☐	☐	☐	☐
51- Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı.	☐	☐	☐	☐
52- Günümüzde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yörelerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencilerin bilgisine sunmalı.	☐	☐	☐	☐
53- Yeni gelen öğrencilere okulun fiziksel olanaklarını, okul yönetimi ve kurallarını ders programlarını ve ders dışı etkinliklerini tanıtmalı.	☐	☐	☐	☐
53- Çeşitli mesleklerden uzman kişileri okula davet ederek konferanslar ve seminerler düzenlemeli; böylece öğrencilerin meslekler hakkında soru sormalarına ve yanıt almalarına olanak sağlamalı.	☐	☐	☐	☐
54- Bireyin kendine olan güvenini sağlayıcı eğitsel ve psikolojik programlar geliştirmeli ve bunları etkin bir düzeyde uygulayabilmeli.	☐	☐	☐	☐
56- Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli.	☐	☐	☐	☐
57- Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olacak çalışmalar düzenlemeli.	☐	☐	☐	☐
58- Toplumsal ve bireysel ilişkilerde uyulması gereken kurallar hakkında grup çalışmaları düzenlemeli.	☐	☐	☐	☐
59- Çeşitli idari işlerde okul müdür ya da yardımcılara talep edilen hizmeti vermeye hazır olmalı.	☐	☐	☐	☐
60- Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirmeli.	☐	☐	☐	☐